

การพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ

ตระกูล จินตานิล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

**THE DEVELOPMENT OF PUBLIC MIND CURRICULUM
FOR ENVIRONMENTAL CONSERVATION AMONG
GRADE 9 STUDENTS AT WAT HUA KRABUE SCHOOL**

DARUNEE JINDANIN

**A thesis paper submitted in partial fulfillment of the requirements
for Master of Education in Curriculum and Instruction
Academic Year 2019
Copyright of Bansomdejchaopraya Rajabhat University**

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ
ชื่อผู้วิจัย	คะรุณี จินดานิล
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	อาจารย์ ดร.เพ็ญพร ทองคำสุก
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 2) เปรียบเทียบจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนวัดหัวกระบือสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน โดยวิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 3 ตัวเลือก มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.45-0.79 มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.28-0.90 และมีค่าความเชื่อมั่น KR-20 เท่ากับ 0.58 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มไม่อิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีองค์ประกอบครบถ้วน ระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการของหลักสูตรและด้านจุดมุ่งหมาย รองลงมา คือ ด้านโครงสร้างเนื้อหาและเวลา ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ: พัฒนาหลักสูตร จิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

Title	The Development of Public Mind Curriculum for Environmental Conservation among Grade 9 Students at Wat Hua Krabue School
Author	Darunee Jindanin
Program	Curriculum and Instruction
Main Advisor	Dr.Phenporn Thongkamsuk
Co-advisor	Assistant Professor Dr. Wichian Intarasompun
Academic Year	2019

ABSTRACT

The objectives of this quasi-experimental research were 1) to develop public mind curriculum for environmental conservation among grade 9 students and 2) to compare public mind among grade 9 students before and after learning public mind curriculum for environmental conservation. The sample of this study was 40 grade 9 students (room1) at Wat Hua Krabue School, Bang Khun Thian District Office, Bangkok. The sample was selected based on a cluster random sampling. Data were collected through the following instruments: 1) Four learning management plan and 2) Achievement test containing multiple-choice questions with three options, and the difficulty value of 0.45-0.79, the discriminant power of 0.28-0.90 and the KR-20 reliability of 0.58. Data collection was conducted in the first semester of academic year 2018. Data were then analyzed using statistics including mean, standard deviation, and the dependent sample t-test.

The results of this research indicated as follows:

1. Overall public mind curriculum for environmental conservation was at a high level. When individual aspects were considered, two aspects with the highest level were curriculum principles and goals, followed by structural content and time, respectively.

2. Overall public mind of the sample before and after learning public mind curriculum for environmental conservation was different with a statistical significance level of .001. A mean of public mind of the sample after learning the curriculum was higher than before.

Keywords: Curriculum development, Public mind for environmental conservation

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี เพราะได้รับความเมตตากรุณาและความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจากอาจารย์ ดร.เพ็ญพร ทองคำสุก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์ โดยได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่มิได้มีประโยชน์อย่างมากในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาตรวจสอบให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำไปปรับปรุงจนเป็นวิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิโพธิ์ วัฒนานิมิตกุล รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญาภว วรวัฒนชัย และนางบุปผา ศรีทองแท้ ที่เสียสละเวลาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการประสานงานตลอดจนพี่ที่คอยช่วยเหลือ ขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ สำนักงานเขตบางขุนเทียน ที่ตั้งใจร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างดี และขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัว และครูอาจารย์ผู้มีพระคุณยิ่งในการให้การศึกษาค้นคว้าเป็นพื้นฐานสำคัญ คอยให้ความรัก กำลังใจ และสนับสนุนเป็นอย่างดีมาตลอด

ตระกูลจิณ ดินดานิล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ซ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร.....	8
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	50
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสาธารณะ.....	60
จิตสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.....	70
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	74
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	83
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	83
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร.....	85
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร.....	89
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและการปรับปรุงหลักสูตร.....	92

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	94
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	94
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร.....	96
ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตร.....	104
ตอนที่ 4 ผลการประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร.....	106
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	107
สรุปผลการวิจัย.....	108
อภิปรายผลการวิจัย.....	108
ข้อเสนอแนะ.....	111
บรรณานุกรม.....	112
ภาคผนวก.....	121
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	122
ภาคผนวก ข หนังสือราชการ.....	124
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์เครื่องมือ.....	128
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	133
ภาคผนวก จ แบบตอบรับและบทความวิจัย.....	161
ภาคผนวก ฉ ผลการสอบวัดภาษาอังกฤษตามเกณฑ์ CEFR.....	173
ภาคผนวก ช เกียรติบัตรและโล่เกียรตินิยมที่ได้รับ.....	175
ประวัติผู้วิจัย.....	177

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	84
2 การดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา โครงร่างหลักสูตร.....	88
3 แบบแผนการทดลอง.....	91
4 การดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร.....	92
5 การดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร.....	93
6 โครงสร้างเนื้อหาและเวลา หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.....	98
7 การวัดและประเมินผล.....	100
8 ผลการประเมินความเหมาะสมของ โครงร่างหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ.....	102
9 คะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและคะแนนเฉลี่ยร้อยละของผลการทดสอบ.....	105
10 ผลการเปรียบเทียบจิตสาธารณะ ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่อ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.....	105
11 ค่าดัชนีความสอดคล้อง(TOC) ขององค์ประกอบ โครงร่างหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่อ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.....	129
12 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้.....	130
13 ผลการวิเคราะห์ความยากง่าย(p) และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบจิตสาธารณะ เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.....	132

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร.....
	7

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่3) พ.ศ.2553 มาตรา 6 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขปรับปรุง 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, น.2) ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษา มาตรา4 คือ กระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสิ่งแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายโดยเฉพาะครูมีหน้าที่อบรมสั่งสอน จัดเวลาจิตใจและยังต้องปลูกฝังคุณธรรมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม ทำตนให้มีจิตสาธารณะต่อส่วนรวม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.5) โดยเฉพาะสถานศึกษา ถ้าต้องการให้สถานศึกษานำอยู่ต้องช่วยกันปลูกต้นไม้ และดูแลสิ่งแวดล้อม ภายในและภายนอกโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น น่าอยู่ เป็นที่พักผ่อนทางจิตใจได้และที่สำคัญต้องมีกระบวนการให้อาการสถานที่ และสิ่งแวดล้อมน่าอยู่โดยเกิดจากการกระทำร่วมกันของบุคลากรที่อยู่ในหน่วยงานนั้นๆ จึงจะทำให้สุขภาพกายและสุขภาพจิตมีความสุข

กระทรวงศึกษาธิการ (2552, น.45) ให้ความสำคัญกับการสร้างเด็กให้มีจิตสาธารณะ ซึ่งในระดับสถานศึกษา จิตสาธารณะนับได้อยู่ในความสนใจของนักการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องอย่างมาก โดยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษา แห่งชาติ มาตรฐานที่ 1 ว่าคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก โดยคนไทยต้องเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ตัวบ่งชี้คือ กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ ความรู้และทักษะที่จำเป็นและพอเพียงในการดำรงชีวิต และพัฒนาสังคม ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว ทักษะทางสังคมคุณธรรม จิตสาธารณะและจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องด้านต่างๆ ให้กับผู้เรียน รวมถึงการรู้จักผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ ซึ่งต่อมากกระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความสำคัญกับการมีจิตสาธารณะ ที่เห็นแก่

ประโยชน์ส่วนรวม การรู้จักดูแลของส่วนรวม รวมถึงการรู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและของประเทศชาติ โดยให้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด “จิตสาธารณะ” เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 1 ใน 8 ข้อ ที่สถานศึกษาต้องเน้นสถานศึกษาต้องมีชั่วโมง ให้เด็กทำกิจกรรมสาธารณะ รวม 165 ชั่วโมง คือประถมศึกษาปีที่ 1-6 จะต้องทำกิจกรรม 60 ชั่วโมง มัธยมศึกษาตอนต้น 45 ชั่วโมง มัธยมศึกษาปลาย 60 ชั่วโมง โดยหวังให้ผู้เรียนได้ซึมซับสิ่งดี ๆ จากการทำกิจกรรมและเป็นนิสัยติดตัวไปจนโต เพราะถ้าสังคมมีคนที่มีจิตสาธารณะมาก ๆ คนในสังคมมีความเห็นอกเห็นใจกันจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การกำหนด “จิตสาธารณะ” เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน นับว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้อง เพราะการปลูกฝังจิตสาธารณะนั้นควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเป็นช่วงที่มีความไวต่อการปลูกฝัง และส่งเสริมจริยธรรมอย่างยิ่ง เพราะยังเป็นเด็ก “ไม้อ่อนที่ตัดง่าย” การปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจจะเป็นการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ได้มาก เพราะในวัยเด็กจะสามารถเห็นความแตกต่าง สามารถคิดเปรียบเทียบคิดแยกแยะคิดเชื่อมโยงได้ เด็กจะเริ่มสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวแทนการสนใจตัวเอง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538, น.77) ถ้าเด็กได้รับการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม เมื่อเติบโตขึ้นจะทำให้เขาสามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจและวัฒนธรรมต่างชาติ อันจะส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุขกาย สบายใจ ตลอดจนเป็นประชาชนที่ดี ที่เหมาะสมกับครอบครัว สังคม และประเทศชาติสืบเนื่องต่อไป

สังคมคุณภาพ คือ สังคมที่ยึดหลักความสมดุลพอดีและพึ่งตนเองได้ ทุกคนควรมีโอกาสและความเสมอภาคที่จะพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ เพื่อเป็นคนดี คนเก่งพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกสาธารณะและมีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีมีเมืองและชุมชนที่น่าอยู่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545, น.14) จิตสาธารณะเป็นลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองดีของประเทศ เพราะบุคคลที่มีจิตสาธารณะ จะเป็นผู้ตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติส่วนรวมของสังคมและตระหนักในสิทธิของตนเองไม่ล่วงล้ำสิทธิของผู้อื่น (ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ, 2546, น.3) การส่งเสริมให้บุคคลมีจิตสาธารณะซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลตระหนักในคุณค่าของตนเองและส่วนรวม

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552, น.45) ได้สรุปถึงปัญหาจากการขาดจิตสาธารณะที่อยู่ใกล้ตัวเราตลอดเวลาที่ทุกคนต้องตระหนัก ว่าเป็นผลจากการขาดจิตสาธารณะทั้งสิ้น ดังนั้น จิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดกับทุกคนในสังคมทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ และระดับตัวบุคคลที่ต้องหันมาให้ความสำคัญและตระหนักในสิ่งนี้อย่างเร่งด่วน การสร้างคนให้มีจิตสาธารณะ จึงมี

ความสำคัญต่อบุคคล องค์กร สังคม และประเทศชาติอย่างมาก ถ้าเราปลูกฝัง ส่งเสริม หรือพัฒนาให้คนมีจิตสำนึกสาธารณะ ด้วยวิธีการต่าง ๆ จะทำให้คนในชาติมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว รับผิดชอบสมบัติส่วนรวม อย่างเห็นคุณค่าใช้อย่างทะนุถนอม รู้จักการแบ่งปัน ปัญหาการเอารัดเอาเปรียบปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด การทำลายสาธารณะสมบัติต่าง ๆ จะลดลง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้องก็จะลดลง ซึ่งการสร้างและปลูกจิตสาธารณะให้แก่คนในชาติ ให้มีความรัก ความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อคนอื่นและสังคมโดยรวม การมีคุณธรรมจริยธรรม การมีจิตที่คิดสร้างสรรค์เป็นกุศล และมุ่งทำกรรมดีที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม คิดในทางที่ดีไม่ทำลายเบียดเบียนบุคคล สังคม วัฒนธรรม ประเทศชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อคนส่วนใหญ่มีจิตสาธารณะจะนำไปสู่สังคมและชุมชนที่เข้มแข็ง สงบสุขและมีการพัฒนาที่ยั่งยืนทันอารยประเทศ

คำว่า “จิตสาธารณะ” ได้มีคำในภาษาไทยที่มีความหมายเป็นนัยเดียวกันอยู่หลายคำด้วยกัน คือ “จิตสำนึกทางสังคม” “จิตอาสา” หรือ “จิตสำนึกสาธารณะ” ส่วนในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Public Mind” หรือ “Public Consciousness” (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552, น.13) จิตสาธารณะหรือสำนึกจิตสาธารณะเป็นเรื่องของจิตใจ เป็นความรู้สึกนึกคิดภายในที่เกิดขึ้นแล้วยากนักที่จะหยุดหรือหมดไป คนที่มีจิตสำนึกที่จะประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมและใช้จิตสำนึกของตนเพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคมส่วนรวม (สมพงษ์ สิงหะพล, 2542, น.16) สอดคล้องกับที่ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552, น.13) ได้กล่าวว่า จิตสาธารณะ หมายถึง การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติมีความสำนึกและยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ดังนั้น การมีจิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องทำการปลูกฝังแก่เยาวชนไทย ถ้าสามารถปลูกฝังและส่งเสริมจิตสาธารณะให้แก่เยาวชนได้ ปัญหาต่าง ๆ จะลดลงอย่างน้อยการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว และพวกพ้องก็จะลดน้อยลง และนำไปสู่สังคมที่มีการพัฒนาขึ้น

ในสังคมปัจจุบัน ปัญหาต่างๆที่เกิดจากการขาดจิตสาธารณะของคนนั้น บางปัญหาก็เป็นเรื่องใกล้ตัว หรือเกิดขึ้นรอบตัวทุกคน พฤติกรรมดังกล่าวแม้จะดูเหมือนเป็นเรื่องธรรมดา แต่ก็ไม่ควรปล่อยละเลยไป เพราะเด็ก ๆ เหล่านี้ก็จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่มีจิตสาธารณะและอาจทำสิ่งที่เสียหายร้ายแรงต่อทรัพยากรและของส่วนรวมได้มากยิ่งขึ้น รวมถึงสร้างปัญหาแก่สังคมและประเทศชาติมากยิ่งขึ้น (สุขุมล เกษมสุข และรังสี เกษมสุข, 2551, น.1)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาทำให้สนใจศึกษาการส่งเสริมจิตสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย ด้วยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research Principle) เพื่อส่งเสริม

ให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักกระตุ้นหรือรื้อฟื้น มีจิตสาธารณะ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนอย่างยั่งยืนต่อไป จึงได้เปิดสอนหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้ประโยชน์ต่อส่วนรวม ปลูกฝังจิตสาธารณะ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ
2. เพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ ระหว่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหลังการสอนตามหลักสูตรสูงกว่าก่อนการเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1-3/2 โรงเรียนวัดหัวกระบือ สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 80 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนวัดหัวกระบือ สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ จิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ระยะเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง จำนวน 12 ชั่วโมง

4. เนื้อหาของหลักสูตร

หลักสูตรจิตสาธาณะ เนื้อหาประกอบด้วย จิตสาธาณะทั้งในด้านความคิดและพฤติกรรม ซึ่งอาศัยกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีเนื้อหาสาระของกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและสามารถนำมาใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีจิตสาธาณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้หลักสูตรจิตสาธาณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ
2. ทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงตนเองในด้านพฤติกรรมจิตสาธาณะที่มีต่อครอบครัว ต่อโรงเรียน และต่อสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตร หมายถึง แบบแผนซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน มีจุดมุ่งหมาย รายละเอียดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

การพัฒนาหลักสูตรจิตสาธาณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ เพื่อส่งเสริมจิตสาธาณะในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียน โดยมีการวางแผนและพัฒนาประสบการณ์เรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และในการพัฒนาหลักสูตรจิตสาธาณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ ครั้งนี้ประกอบด้วย ขั้นตอนการสร้างหลักสูตร 4 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
- ขั้นที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร
- ขั้นที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร
- ขั้นที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

หลักสูตรจิตสาธาณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดประสบการณ์ กิจกรรมเนื้อหาสาระ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมจิตสาธาณะ โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการมีจิตสาธาณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีโครงสร้าง ดังนี้ คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย สาระการเรียนรู้ โครงสร้างเนื้อหาและเวลา แนวทางการเรียนรู้ การกำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล จิตสาธาณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

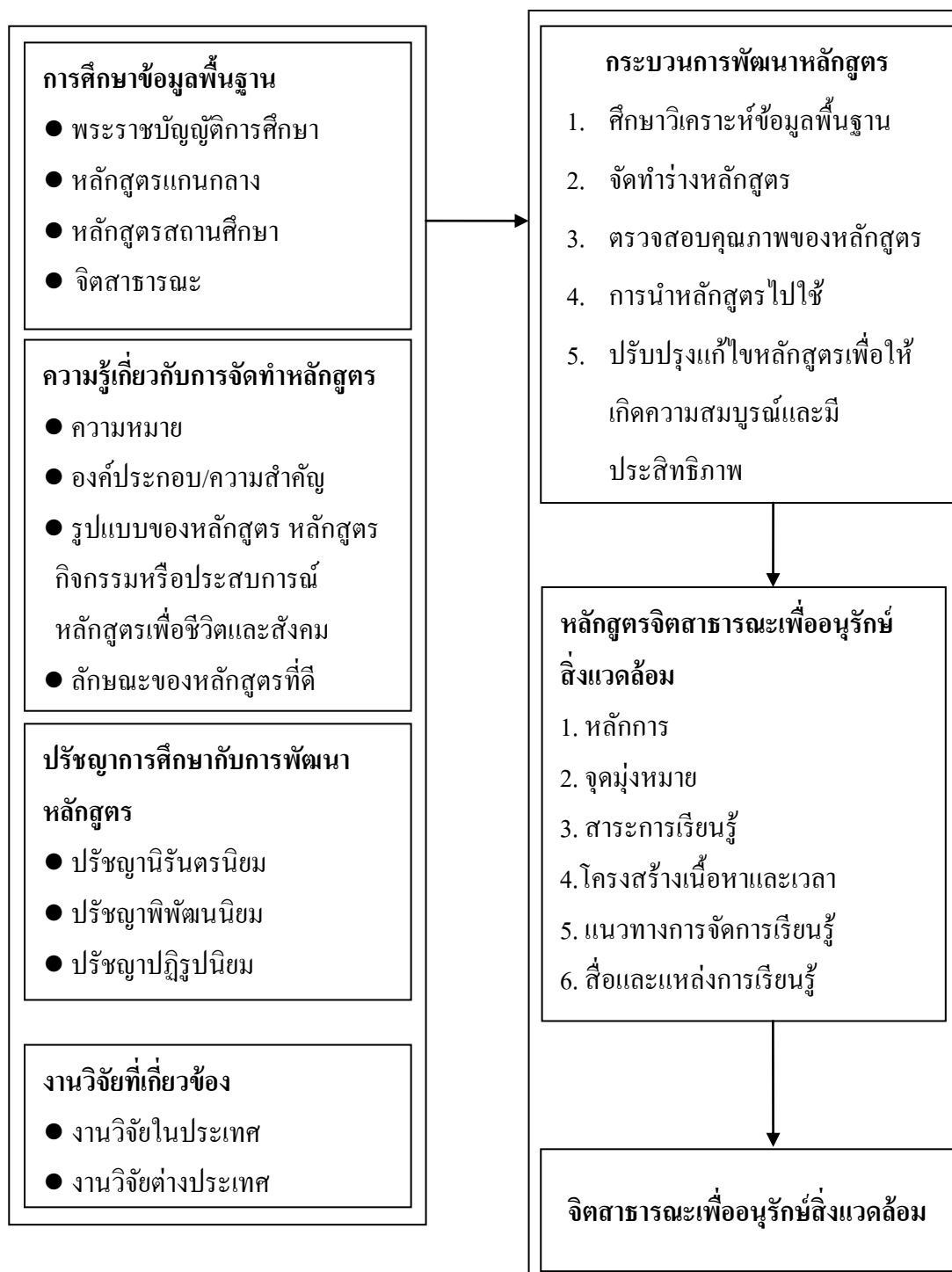
จิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่ผู้เรียนนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม มีความคิดและพฤติกรรมการกระทำ รักษาคุณแล รับผิดชอบ หรืออาสาทำหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อส่วนรวม ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน สังคม ด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน

จิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง คุณลักษณะที่ผู้เรียนนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม มีความคิดและพฤติกรรมการกระทำ รักษาคุณแล รับผิดชอบ เพื่อส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจ ผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยร่างกาย สติ ปัญญาลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน สังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน โดยกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.45) ได้สรุปตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้ของการมีจิตสาธารณะ ดังต่อไปนี้

1. ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน มีพฤติกรรมบ่งชี้ได้แก่
 - 1.1 ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ
 - 1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา โดยไม่หวังผลตอบแทน
 - 1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน และอื่นๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น
2. เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม มีพฤติกรรมบ่งชี้ได้แก่
 - 2.1 ดูแล รักษาสาธารณะสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ
 - 2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคมเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น

กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ ผู้วิจัยดำเนินการตามกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยการพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรประกอบการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสาธารณะ
4. จิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร

คำว่า “หลักสูตร” แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “Curriculum” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า “Currere” หมายถึง “Running Course” หรือ เส้นทางที่ใช้ในการวิ่งแข่ง ต่อมาได้นำศัพท์นี้มาใช้ในทางการศึกษาว่า “Running Sequence of Learning Experience”(Armstrong, 1989, p.2) เป็นการเปรียบเทียบหลักสูตรเสมือนหรือลู่วิ่งให้ผู้เรียนจะต้องฝ่าฟันความอยากของวิชาหรือประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเพื่อความสำเร็จนอกจากนี้ยังมีความหมายใกล้เคียงกับหลักสูตรอีก เป็นต้นว่า

1. โปรแกรมการเรียน (A Program of Studies) คำนี้ใช้แทนความหมายของหลักสูตรซึ่งคนทั่วไปใช้คล้ายกับรายการเรียงลำดับรายวิชา
2. เอกสารการเรียน (A Document) เป็นการให้ความหมายของหลักสูตรตามจุดมุ่งหมายที่จะให้ศึกษาเพื่อเสนอต่อผู้มาติดต่อที่สถานศึกษา
3. แผนการจัดการเรียนรู้ (Planned Experiences) หมายถึงกิจกรรมทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนและวางแผนหลักสูตรเป็นการเตรียมการให้โอกาสกับผู้เรียน
4. หลักสูตรแฝง (Hidden Curriculum) หมายถึงหลักสูตรที่ไม่ได้มีการกำหนดไว้ล่วงหน้า หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนการสอน หรือการฝึกอบรม ที่รวบรวม

ประสบการณ์แนวทางปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้นั้น ๆ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้เป็นจำนวนมาก แตกต่างกันไปตามประสบการณ์และมุมมองของแต่ละคน

วิโพฐ วัฒนานิมิตกุล (2548, น.10) สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ว่า คือ โครงการหรือเอกสารซึ่งบรรจุแผนงานที่มุ่งหมายพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ เจตคติและพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของสังคมนั้น ๆ ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยแผนงานและโครงการนั้น ๆ ต้องมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ อันได้แก่ มีจุดมุ่งหมายชัดเจน มีเนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อผู้เรียน แนวทางดำเนินงานที่เป็นระบบและสามารถปฏิบัติได้จริง โดยส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สามารถวัดผลและประเมินผล การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น ๆ ได้

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล และคณะ (2549, น.2) กล่าวว่า หลักสูตรมีความหมายสองนัย ความหมายในวงแคบ หลักสูตร คือ วิชาหรือเนื้อหาที่สอน ส่วนความหมายในวงกว้าง หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้แก่ผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อม หรืออาจนิยามความหมายของหลักสูตรออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่นิยามหลักสูตรว่า ได้แก่ สิ่งที่เป็นเอกสารที่แสดงออกมาในรูปของตัวหลักสูตร คู่มือครู หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ หนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ ตลอดจนสื่อการเรียนรู้ และอุปกรณ์ในรูปแบบต่าง ๆ อีกกลุ่มหนึ่งจะนิยามหลักสูตรให้ครอบคลุมทั้งสิ่งที่เป็นเอกสารและกิจกรรม หรือประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน

ชวลิต ชูกำแหง (2551, น.15) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า มวลประสบการณ์ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ประกอบด้วยส่วนที่เป็นเอกสารหลักฐาน กระบวนการซึ่งใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม สื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา

ฉันท ชาติทอง (2552, น.6) สรุปไว้ว่า หลักสูตร คือ การจัดมวลประสบการณ์ความรู้ต่างๆ โดยจัดให้ผู้เรียนซึ่งมีลักษณะเป็นกิจกรรม ทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งประกอบด้วยแผนหรือโครงการสอน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้พัฒนาและมีคุณลักษณะตามความมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

สุนทร โคตรบรรเทา (2553, น.4) ให้นิยามว่า หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติหรือเอกสารที่เขียนขึ้น โดยมียุทธวิธีเพื่อบรรลุเป้าหมายปลายทางที่พึงประสงค์

กาญจนา คุณารักษ์ (2553, น.38) หลักสูตร คือ โครงการหรือแผน หรือข้อกำหนดอันประกอบด้วยหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง กิจกรรมหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอนที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ความสามารถและประสบการณ์โดยส่งเสริมให้เอกัตบุคค

ไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ในสังคม และในโลกอย่างมีคุณภาพและอย่างมีความสุข

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2554, น.6) วิเคราะห์ความหมายของหลักสูตรซึ่งโอลิวา (Oliva, 2009, p.3) ให้ไว้ พบว่า ความหมายที่แคบของหลักสูตร คือ วิชาที่สอน ส่วนความหมายที่กว้างของหลักสูตร คือ มวลประสบการณ์ทั้งหลายที่จัดให้กับผู้เรียน ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อม

สุทธิรักษ์ พันภัยพาล (2554, น.17-18) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรจากการศึกษาเอกสารของนักการศึกษาหลายคน กล่าวว่าหลักสูตร หมายถึง การจัดประสบการณ์ที่มีการจัดทำเป็นแผนการจัดสภาพการเรียนรู้หรือโครงการจัดการศึกษา โดยมีกำหนดการวีธีจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554, น.8-10) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตร ดังนี้

1. หลักสูตรในฐานะที่เป็นวิชาและเนื้อหาสาระที่จัดให้แก่ผู้เรียน หมายถึง วิชาและเนื้อหาสาระกำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนแต่ละชั้นและระดับต่าง ๆ หรือกลุ่มวิชาที่จัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น หลักสูตรเตรียมแพทย์ หลักสูตรวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

2. หลักสูตรในฐานะที่เป็นเอกสารหลักสูตร จะเน้นหลักสูตรที่เป็นเอกสารรูปเล่ม จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 เอกสารหลักสูตร เป็นเอกสารที่กล่าวถึงสาระของหลักสูตรโดยตรง ได้แก่ จุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง และเนื้อหาที่จัดไว้ในหลักสูตรนั้น ๆ เช่น หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นต้น

2.2 เอกสารประกอบหลักสูตร เป็นเอกสารที่ประกอบเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ของหลักสูตรเพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลตามความมุ่งหมาย ตัวอย่างเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ คู่มือหลักสูตร คู่มือเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร แผนการสอนกลุ่มวิชาต่าง ๆ หรือคู่มือประเมินผลการเรียน

3. หลักสูตรในฐานะที่เป็นกิจกรรมต่างๆ ที่จะให้แก่ผู้เรียน เป็นหลักสูตรในลักษณะกิจกรรมต่างๆ ที่ครูและนักเรียนจัดขึ้นหรือกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่เตรียมไว้และจัดให้แก่ผู้เรียนโดยโรงเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีประสบการณ์และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะนำไปสู่ประสบการณ์ด้านความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ทักษะต่าง ๆ อันแสดงถึงการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ กิจกรรมที่ควรจัดให้แก่ผู้เรียนจะต้องปรากฏอยู่ในหลักสูตรอย่างชัดเจน

4. หลักสูตรในฐานะแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือที่คาดหวังแก่นักเรียน เป็นแผนการจัดการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และพฤติกรรมตามที่กำหนด แผนสำหรับจัดโอกาสทางการศึกษาจะแสดงเกี่ยวกับ จุดหมายหรือจุดประสงค์ของการออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล แผนนี้สร้างขึ้นตามประเภทสถานการณ์ในระดับการศึกษาต่างๆ เช่น หลักสูตรก่อนวัยเรียน หลักสูตรประถมศึกษา หรืออาจหมายถึงกลุ่มของแผนย่อยต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวัง

5. หลักสูตรในฐานะที่เป็นมวลประสบการณ์ หมายถึง ประสบการณ์ทุกอย่างของนักเรียน รวมถึงเนื้อหาวิชาที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน การจัดหลักสูตรจึงควรพิจารณาถึงประสบการณ์ทุก ด้านที่พึงมีแก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

6. หลักสูตรในฐานะที่เป็นจุดหมายปลายทาง เป็นสิ่งที่สังคมมุ่งหวังหรือคาดหวังให้เด็ก ได้รับ กล่าวคือ ผู้ที่ศึกษาจนจบหลักสูตรไปแล้วจะมีคุณลักษณะอย่างไรบ้าง จะเกิดผลอย่างไรในตัว ผู้เรียนบ้าง แนวคิดนี้มองหลักสูตรในฐานะที่ทำให้เกิดผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวังที่จะเกิดขึ้น จากการเรียนรู้ ดังนั้น การจัดหลักสูตร การกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระกระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล จำเป็นต้องศึกษาและวางแผนให้สอดคล้องกัน

7. หลักสูตรในฐานะที่เป็นระบบการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการ มองหลักสูตรในฐานะที่เป็นแผนการเตรียม โอกาสของการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่จัดขึ้นโดย โรงเรียนโดยรวมเอาแผนย่อย ๆ ที่เป็นโอกาสของการเรียนรู้ที่คาดหวังเข้าไว้ด้วยเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้

สุเทพ อ่วมเจริญ (2555, น.4) สรุปว่า หลักสูตรหมายถึง ศาสตร์ที่เรียนรู้เพื่อนำไปกำหนด วิถีทางที่นำไปสู่การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเพื่อการเรียนรู้

คาสเวล และแคมป์เบล (Caswell,H.L and Campbell,D.S, 1935, p.66) ได้ให้ความหมาย ของหลักสูตรในโรงเรียนว่าเป็นหลักสูตรที่ประกอบด้วยประสบการณ์ทุกอย่างที่จัดให้แก่เด็ก โดยที่ อยู่ในความดูแลและการสอนของครู

ทาบ (Taba, 1962, p.10-11) กล่าวว่าหลักสูตร หมายถึง แผนในการเตรียมเยาวชนให้มีส่วนรวมในฐานะที่เป็นสมาชิกที่สามารถสร้างผลผลิตให้แก่สังคมของเขา ประกอบด้วยเป้าหมาย ของการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นเครื่องชี้แนวทางในการเลือกและจัดเนื้อหาอันบังชี้ วิธีการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวมทั้งการประเมิน

นักลีห์และอีแวนส์ (Neagley and Evans, 1967, p.2) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ที่จัดเกิดขึ้น โดยโรงเรียนเพื่อเป็นส่วนช่วยให้นักเรียนได้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ตามความสามารถของนักเรียน

เซฟเวอร์และเบอร์เลค (Shaver and Berlak, 1968, p. 9) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง กิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยครูเป็นผู้จัดให้กับนักเรียนได้เล่นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

กู๊ด (Good, 1973, p.159) ให้ความหมายของคำศัพท์ในพจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of Education) ว่าหลักสูตร หมายถึง กลุ่มรายวิชาซึ่งจัดไว้อย่างมีระบบหรือลำดับ วิชาที่บังคับสำหรับการจบการศึกษาหรือเพื่อรับประกาศนียบัตรในสาขาวิชาหลักต่าง ๆ อาทิเช่น หลักสูตรพลศึกษา หลักสูตรสังคมศึกษา

ทรัมป์และมิลเลอร์ (Trump and Miller, 1973, p.11-12) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ ซึ่งได้เตรียมการไว้โดยจัดให้แก่เด็กนักเรียนหรือระบบโรงเรียน

วิลเลอร์ (Wheeler, 1974, p.11) ให้ความหมายของหลักสูตรว่าหมายถึง มวลประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งโรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน

เซเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1974, p.6) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือจุดหมายที่วางไว้โดยมีโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ

โครว์ (Crow, 1980, p.250) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า คือ ประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านร่างกาย สังคม ปัญญา และจิตใจ

โบแชมป์ (Beauchamp, 1981, p.61-62) กล่าวถึงหลักสูตรว่า หมายถึง เอกสารที่เขียนขึ้นอย่างเป็นทางการ ประกอบด้วยรายละเอียด จุดมุ่งหมายการเรียนการสอน รายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน ข้อกำหนดเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลรวมทั้งกำหนดเวลาสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

โอลิวา (Oliva, 1982, p.10) กล่าวว่า หลักสูตร คือ แผนหรือโปรแกรมสำหรับประสบการณ์ทั้งหลายที่ผู้เรียนจะต้องประสบภายใต้การอำนวยการของโรงเรียน

จากความหมายของหลักสูตรตามแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านที่กล่าวไว้ พอจะสรุปได้ว่าหลักสูตร หมายถึง แบบแผนซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน มีจุดมุ่งหมาย รายละเอียดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ความสำคัญของหลักสูตร

ในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องอาศัยหลักสูตรเป็นแนวทางในการจัดมวลง ประสพการณ์เรียนรู้แก่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และได้รับผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วย กำหนดแนวทางให้ทุกฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ได้สอดคล้อง จึงกล่าวได้ว่า หลักสูตรเป็นตัวกำหนด ประสิทธิภาพของการศึกษา และมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาตามที่นักการศึกษาหลายท่านได้ กล่าวไว้ว่า

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, น.16) สรุปความสำคัญของหลักสูตรได้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเป้าหมายลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ
2. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา
3. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญองงามและพัฒนาการของเด็กตาม จุดหมายของการจัดการศึกษา
4. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสพการณ์ว่าผู้เรียนและสังคมควร ได้รับสิ่งใดบ้างที่เป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง
5. หลักสูตรเป็นเครื่องมือกำหนดว่าเนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคม อย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม
6. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่าวิธีการดำเนินการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปด้วยความ ราบรื่นและผาสุกเป็นอย่างไร
7. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติทักษะและเจตคติ ของผู้เรียนในอันที่อยู่ร่วมกันในสังคมและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง

ชวลิต ชุกาแพง (2551, น.29) ได้สรุปความสำคัญของหลักสูตร ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรเปรียบเสมือนแม่พิมพ์ของคนในชาติ โดยหลักสูตรผู้สั่งกำหนดคุณลักษณะ ของคนที่สำเร็จการศึกษาในระดับนั้น ๆ
2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการศึกษา โดยจะสะท้อนให้เห็นถึงการจัดการศึกษาว่ามี ประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด
3. หลักสูตรเป็นแนวทางในการให้การศึกษา ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เป็นส่วนหนึ่งในการ กำกับดูแลติดตามผลของการศึกษาของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกคน
4. หลักสูตรเป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนการสอนของครู เนื่องด้วยตัวหลักสูตรจะ เป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนในระดับมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งครูสามารถออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้อย่างหลากหลาย ให้สะท้อนและบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่ตั้งไว้

5. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางความรู้ ตลอดทั้งการจัดประสบการณ์ของครูผู้สอน นอกจากนี้การศึกษาในแต่ละระดับก็จะมีประสบการณ์รวมทั้งองค์ความรู้ที่แตกต่างกันไป

6. หลักสูตรเป็นเครื่องทำนายอนาคตการศึกษาของชาติ โดยอนาคตการศึกษาของชาติย่อมมาจากหลักสูตรที่มีวิสัยทัศน์ มีการวางกรอบเนื้อหาซึ่งเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ฉันท ชาติทอง (2550, น.9) ได้สรุปไว้ว่า หลักสูตรนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษา 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับประเทศ เป็นการชี้ให้เห็นถึงแนวทางในการจัดการศึกษาโดยภาพรวมรวมทั้งเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นการจัดการศึกษากับแนวโน้มสังคมในอนาคต

2. ระดับสถานศึกษา อันนับได้ว่าหลักสูตรเป็นจุดเด่นและหัวใจของการจัดการเรียนการสอนนั้น ๆ

3. ระดับห้องเรียน โดยมีความสำคัญต่อการนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อจัดการเรียนรู้ที่จะเกิดกับผู้เรียนโดยตรง รายละเอียดเอกสารซึ่งเป็นแนวทางในการเรียนการสอน

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554, น.13-14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเบ้าหลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ

2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา

3. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา

4. หลักสูตรเป็นแนวปฏิบัติแก่ครูในระดับโรงเรียน

5. หลักสูตรเป็นแนวทางการส่งเสริมความเจริญอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

6. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่า ผู้เรียนและสังคมควรจะได้รับความใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรง

7. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่าเนื้อหาวิชาอะไรบ้าง ที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่นเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

8. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า วิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปได้ด้วยความราบรื่นและผาสุกเป็นอย่างไร

9. หลักสูตรย่อมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไร

10. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะและเจตคติของผู้เรียนในอันที่จะอยู่ร่วมในสังคม และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นเปรียบเสมือนแม่พิมพ์ซึ่งหล่อหลอมพลเมืองของประเทศให้มีคุณภาพ หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการศึกษาถ้าประเทศหรือ

การศึกษาระดับใดมีหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพจะสะท้อนถึงการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พลเมืองมีคุณภาพส่งผลให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า และพัฒนาต่อไป

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้หลายท่าน ได้แก่

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล และคณะ(2549, น.5) กล่าวว่าคำว่า “การพัฒนาหลักสูตร”(Curriculum development) หมายถึง การจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยที่ยังไม่เคยมีหลักสูตรนั้นมาก่อนเลย กับในอีกความหมายหนึ่ง หมายถึง การจัดทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิม

ฉันท ชาติทอง (2550, น.28) สรุปไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึงการปรับแต่ง เสริมเติม ต่อ หรือการดำเนินงานอื่นๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสภาพ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และสนองต่อความต้องการของผู้เรียน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2552, น.1-24) กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรว่า คือ กระบวนการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรใหม่ หรือการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553, น.165-166) กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรว่า เป็นการปรับปรุง แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เพราะหลักสูตรมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ มีความเป็นพลวัตและปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการและความเปลี่ยนแปลงของสังคม การพัฒนาหลักสูตรจึงเป็น กิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาที่สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปเพื่อสนองความต้องการของ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ทาบ (Taba, 1962, p.454) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่าหมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ให้บรรลุจุดมุ่งหมายใหม่ที่ได้กำหนดไว้ การเปลี่ยนแปลง หลักสูตร คือ การเปลี่ยนแปลงทั้งหมดหรือเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ รวมทั้งวิธีการและจุดมุ่งหมายซึ่ง มีผลกระทบทางด้านความคิดและความรู้สึกของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร คือ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในบางส่วนโดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวความคิดพื้นฐานหรือรูปแบบของ หลักสูตร

กู๊ด (Good, 1973, p.157-158) ให้ความหมายในการพัฒนาหลักสูตรว่าเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ซึ่งได้แก่ การแก้ไขหลักสูตรให้เกิดการแตกต่างไปจากเดิม ซึ่งเป็นการสร้าง โอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่

2. การปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ วิธีสอน และการประเมินผล

เซเลอร์ และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander, 1974, p.7) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรว่า คือ การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย รวมไปถึงการผลิตเอกสารต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนด้วย

จากความหมายของการพัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษา พอสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรคือ การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แกไขหลักสูตร ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปเพื่อสนองความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

วิโพทฐ์ วัฒนานิมิตกุล (2548, น.184) ได้กล่าวในบทสรุปไว้ว่า ในการพัฒนาหลักสูตรมีความเชื่อมโยงกับกระบวนการหลัก 3 กระบวนการ ประกอบด้วย การสร้างหลักสูตรการนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตรสำหรับในการสร้างหลักสูตรนั้นดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือการสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่ และการปรับปรุง แกไขหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว ในส่วนของขั้นตอนการสร้างหลักสูตรนั้น ประกอบด้วย ขั้นตอนสำคัญ ๆ 10 ขั้นตอน ได้แก่

- 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
- 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 3 การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของหลักสูตร
- 4 การกำหนดจุดประสงค์ของวิชา
- 5 การคัดเลือกเนื้อหาวิชา
- 6 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
- 7 การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้
- 8 การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 9 การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้
- 10 การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

วรลักษณ์ ชุมสาย ณ อยุธยา (2548, น.61-63) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรแบบพินิจระบบ (System approach) วิธีการพัฒนาหลักสูตรและการสอนแบบพินิจระบบ มีกระบวนการดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการของสังคม โดยทำการศึกษาอย่างกว้างและลึกเพื่อได้ภาพรวมที่เกี่ยวกับความคาดหวังของสังคมที่จะบ่งชี้การกำหนดจุดประสงค์
2. ศึกษากลุ่มเป้าหมายของผู้เรียนว่า จะพัฒนาไปในรูปแบบใดที่จะไปปรับตัวหรือมีความสามารถด้านใดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสังคม

3. ใช้วิธีการปรัชญา เพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับการกำหนดทิศทางของหลักสูตรและจุดประสงค์ร่วมกับนักจิตวิทยา นักการศึกษา รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร
4. เพื่อความชัดเจนของหลักสูตร จุดประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรนั้น ควรมีคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรดำเนินการกลั่นกรองอย่างรอบคอบ
5. ศึกษาวิเคราะห์ถึงความสามารถและลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อตรวจสอบสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระของหลักสูตร
6. ตรวจสอบเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยคณะบุคคลต่าง ๆ เช่น นักวิชาการ นักจิตวิทยา นักการศึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไข
7. วิเคราะห์เนื้อหาสาระเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โครงสร้างและหลักการของหลักสูตรรวมทั้งการจัดลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ กิจกรรมและประสบการณ์
8. อภิปรายกับนักวิชาการสาขาต่างๆ ตรวจสอบอีกครั้งในด้านความถูกต้องของเนื้อหา สาระ ลำดับขั้นตอน การเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้
9. แบ่งเนื้อหาสาระวิชาออกเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับระยะเวลาเพื่อความสะดวกในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนของแต่ละหน่วย และในการนำไปปฏิบัติจริง
10. อภิปรายกับนักวิชาการสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์ประกอบหลักสูตรของหน่วยการเรียนนั้น ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นก่อนที่จะนำไปใช้
11. กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนการสอนให้ชัดเจน และสามารถบ่งชี้ถึงการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้และประเมินผล
12. พิจารณาทางเลือกหลาย ๆ ทางเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและประสบการณ์เพื่อตอบสนองความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนที่มีโอกาสที่จะเลือกทำกิจกรรมหลาย ๆ รูปแบบ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ
13. ทดลองใช้สื่อการเรียนที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อตรวจสอบดูว่า มีสิ่งใดต้องปรับแก้ และเพื่อความเหมาะสมรวมทั้งคุณภาพของสื่อการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับหลักสูตรมากน้อยเพียงใด
14. ใช้ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง ทำการปรับแก้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

15. ประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ซึ่งสามารถทำได้ทั้งระบบ ตั้งแต่ระยะแรกถึงระยะสุดท้าย หรือจะทำการตรวจสอบในแต่ละระยะของการพัฒนาหลักสูตรก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการและความจำเป็นว่าจะนำสิ่งที่ประเมินนั้นมาใช้ทำอะไร

แนวความคิดการพัฒนาหลักสูตรและการสอนด้วยวิธีการพินิจระบบนั้น ได้มีการพัฒนาขยายต่อโดยมีรูปแบบแตกต่างออกไปแต่สาระยังคงคล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน

ฉันท ชาติทอง (2550, น.49) สรุปไว้ว่า การจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรนั้นมีสิ่งที่จะต้องปฏิบัติและพิจารณาที่สำคัญ คือ

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
2. การร่างหลักสูตร
 - การกำหนดจุดมุ่งหมาย
 - การกำหนดเนื้อหาสาระ
 - การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้
 - การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล
3. การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร
4. การทดลองใช้หลักสูตร
5. การประเมินหลักสูตร
6. การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ทาบ (Taba. 1962, p.12) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวินิจฉัยความจำเป็นและความต้องการของสังคม
2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย
3. การเลือกเนื้อหาสาระ
4. การจัดเนื้อหาสาระ
5. การเลือกประสบการณ์ในการเรียนรู้
6. การจัดประสบการณ์เรียนรู้
7. การกำหนดวิธีการประเมินผล

เซเลอร์ อเล็กซานเดอร์ และเลวิส (Saylor Alexander and Lewis. 1981, p.30) กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. การศึกษาถึงตัวแปรต่าง ๆ จากภายนอก เช่น สังคม ธรรมชาติของการเรียนรู้ ภูมิหลังของนักเรียน ทรัพยากร แผนการศึกษาแห่งชาติ ความสะดวกสบายในการพัฒนาหลักสูตรและคำแนะนำจากผู้ประกอบอาชีพ

2. การกำหนดความมุ่งหมายกับวัตถุประสงค์ ในการออกแบบหลักสูตร โดยนักวางแผนหลักสูตร และใช้ข้อมูลทางการเมืองและสังคมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจการออกแบบหลักสูตร

3. การนำหลักสูตรไปใช้ โดยครูเป็นพิจารณาความเหมาะสมของการสอนการวางแผนหลักสูตร รวมถึงการแนะนำแหล่งของสื่อการเรียนรู้โดยให้มีความยืดหยุ่นและมีอิสระแก่ครูและนักเรียน

4. การประเมินผลหลักสูตร ทำโดยครูเป็นผู้พิจารณาขั้นตอนประเมินผลเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน โดยวางแผนหลักสูตรร่วมกันพิจารณาขั้นตอนการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะใช้เป็นพื้นฐานประกอบการตัดสินใจ เพื่อวางแผนในอนาคตต่อไป

โบแชมป์(Beauchamp, 1981, p.146) เป็นนักการนักศึกษานักหนึ่งที่ได้นำกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของทาบามาพัฒนาปรับปรุง และนำเสนอเป็นรูปแบบพัฒนาหลักสูตรที่เป็นแนวคิดเชิงระบบที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่พื้นฐานการศึกษา ลักษณะของชุมชน บุคลิกภาพของผู้เรียน เนื้อหาที่เรียนผ่านมา แนวทางของศาสตร์แต่ละสาขา ค่านิยมของสังคมและคุณค่าทางวัฒนธรรม ผ่านกระบวนการ (Process) คือการเลือกขอบข่ายและขั้นตอนของหลักสูตร การเลือกบุคลากร การเลือกลำดับการดำเนินการ การพิจารณาจุดประสงค์ของหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร และการตรวจสอบแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้เกิดผลผลิต (Product) ได้แก่รูปแบบของหลักสูตรที่สามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มเติม มีการเปลี่ยนแปลงเจตคติ สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริง

มาร์ช และ วิลลิส (Marsh & Willis, 1995, p.278) สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร โดยกล่าวว่า ส่วนตั้งอยู่บนพื้นฐานความต่อเนื่องเป็นอนุกรม เริ่มจากแรงกดดันและผลกระทบจากปัจจัยบริบท ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตร

คาร์และแฮร์ริส (Carr J.F. & Harris D.E., 2001 อ้างถึงในกระทรวงศึกษาธิการ, 2553, น.7) โดยได้กล่าวถึงการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนอิงมาตรฐานว่า สามารถทำได้หลายรูปแบบเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน มิได้มีการกำหนดหรือจัดลำดับขั้นตอนที่แน่นอนตายตัว ขึ้นอยู่กับเหตุผล วัตถุประสงค์ และความจำเป็นของแต่ละบริบท เช่น อาจเริ่มต้นจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ หรืออาจเริ่มจากการกำหนดหัวข้อ/ประเด็นปัญหาที่น่าสนใจ หรือเริ่มจากบทเรียนที่มีอยู่เดิมแล้ว โดยเชื่อมโยงกับหัวข้อหรือบทเรียนนั้น ๆ ว่าสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ใดบ้าง รูปแบบที่เป็นที่รู้จักและใช้อย่างแพร่หลายที่สุด คือการออกแบบย้อนกลับ (Backward design)

จากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว พอสรุปได้ว่า ในการพัฒนาหลักสูตรนั้นต้องศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน จัดทำโครงสร้างหลักสูตร ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ ประเมินหลักสูตร และปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

หลักการ/ปรัชญาในการพัฒนาหลักสูตร

หลักการ/ปรัชญาของการศึกษาเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาเพราะการจัดการศึกษาจะเป็นไปแนวทางใดย่อมขึ้นอยู่กับปรัชญาการศึกษาที่ผู้จัดการศึกษายึดถือเป็นสำคัญ เพราะฉะนั้นความรู้เกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา การจัดทำหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตร (สุนีย์ ภูพันธ์, 2546, น.57)

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553, น.166-167) กล่าวถึงหลักในการพัฒนาหลักสูตรว่า ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรจะต้องมีผู้นำที่เชี่ยวชาญและมีความสามารถในงานพัฒนาหลักสูตรเป็นอย่างดี
2. การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการประสานงานอย่างดีจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกระดับ
3. การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องมีการดำเนินการเป็นระบบระเบียบแบบแผนต่อเนื่องกันไป เริ่มตั้งแต่การวางจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรนั้นจนถึงการประเมินผล
4. การพัฒนาหลักสูตร ในการดำเนินงานจะต้องคำนึงถึงจุดเริ่มต้นในการเปลี่ยนแปลงว่า ต้องการพัฒนาหลักสูตรที่จุดใด จะเป็นการพัฒนาส่วนย่อยหรือการพัฒนาทั้งระบบและจุดดำเนินการอย่างไรในขั้นต่อไป สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้มีหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตรครูหรือนักวิชาการทางด้านการศึกษาและบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือกันพิจารณาอย่างรอบคอบ และดำเนินการอย่างมีระเบียบระบบแบบแผนทีละขั้นตอน
5. การพัฒนาหลักสูตรจะต้องรวมถึงผลงานต่าง ๆ ทางด้านหลักสูตรที่ได้สร้างขึ้นมาใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารหลักสูตร เนื้อหาวิชา การทำการทดสอบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ หรือการจัดการเรียนการสอน
6. การพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีการฝึกฝน อบรมครูประจำการ ให้มีความเข้าใจในหลักสูตรใหม่ ความคิดใหม่ แนวทางในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่
7. การพัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ในด้านการพัฒนาจิตใจและทัศนคติของผู้เรียนด้วย

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล และคณะ (2549, น.32-37) กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม (Essentialism)

วิลเลียม ซี แบกเลย์ (William, C. Bagley อ้างถึงในศักดิ์ศรี ปาณะกุล และคณะ, 2549, น. 32-37) คือ ผู้ที่ริเริ่มเผยแพร่

- มีรากฐานมาจากปรัชญาบริสุทธิ์ 2 กลุ่ม คือ จิตนิยม (Idealism) และสัจนิยม (Realism)
- เน้นเนื้อหาเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ได้รับมาจากมรดกทางวัฒนธรรม
- ความรู้ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีความสำคัญน้อยเมื่อเทียบกับความรู้ที่มีในอดีต
- หากมีการเปลี่ยนแปลง ก็ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ความเชื่อและเนื้อหาของอดีตนั้นคงอยู่
- เน้นการถ่ายทอดวัฒนธรรม ทักษะ และความรู้ที่สำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ในสังคมให้แก่เยาวชน
- การศึกษามีหน้าที่อนุรักษ์วัฒนธรรม และรับผิดชอบในการถ่ายทอดหลักการและมาตรฐานของวัฒนธรรม เพื่อเป็นพื้นฐานให้สังคมก้าวไปข้างหน้า
- ความเชื่อและขนบธรรมเนียมเป็นส่วนสำคัญของความเป็นจริง และความดี
- ไม่ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงแต่คาดหวังให้การเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามครรลองที่มีระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

การจัดหลักสูตรตามแนวคิดปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม

หลักสูตรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนมีระเบียบวินัย ทำงานหนัก ใช้สติปัญญาให้มากและรักษาอุดมคติอันดีงามของสังคมไว้ด้วยหลักสูตรเน้นเนื้อหาวิชาเป็นหลัก โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน (Basic knowledge) เช่น ภาษา ประวัติศาสตร์ คำนวณ เป็นต้น ซึ่งจะต้องจัดให้ทุกคนเรียน นอกจากนั้นหลักสูตรจะต้องเน้นเนื้อหาที่เกี่ยวกับศิลปะ ค่านิยมและวัฒนธรรมของสังคมที่ควรรักษาไว้ ในขณะที่เดียวกันความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และมนุษยวิทยาก็ถือว่าสำคัญ เน้นการจัดหลักสูตรเป็นรายวิชาวิธีสอนให้การบรรยาย อภิปราย ให้ทำตามตัวอย่างและวิธีอุปมา

2. ปรัชญาการศึกษานิรันตรนิยม (Perennialism)

- เน้นความรู้เกี่ยวกับหลักการที่ยั่งยืนของความจริงความดีและความงามเป็นแกนของการศึกษามากกว่าจะเน้นเรื่องการถ่ายทอดวัฒนธรรม
- เชื่อว่าการศึกษาคควรจะได้สอนสิ่งที่เป็นนิรันดร ไม่เปลี่ยนแปลง มีคุณค่าไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยใด สิ่งที่มีคุณค่าไม่เปลี่ยนแปลง ได้แก่ คุณค่าของเหตุผลและคุณค่าของศาสนา
- เนื้อหาวิชามีความสำคัญจริง แต่ไม่ใช่เนื้อหาของการศึกษาเนื้อหาเป็นแต่เพียงพาหะที่จะนำคนไปสู่สิ่งที่สูงส่งกว่า คือ การเป็นคนที่มีสมบูรณ์
- มุ่งสร้างคนให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ เป็นคนที่แท้จริง

- การที่จะสร้างคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ได้นั้น จะต้องรู้จักและเข้าใจตนเองพร้อมทั้งเห็นว่าตัวเองนั้นมีพลังธรรมชาติอยู่ภายในแล้ว
- การศึกษาก็คือ การส่งเสริมให้พลังธรรมชาตินั้นพัฒนาเต็มที่ พลังธรรมชาติคือสติปัญญาของมนุษย์ ถ้าสติปัญญาได้รับการขัดเกลาและพัฒนาอย่างคิมนุชย์จะทำการต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลเสมอ
- เป้าหมายของการศึกษาควรเป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณสมบัติในเชิงสติปัญญาและเหตุผลในตัวมนุษย์

การจัดหลักสูตรตามแนวคิดปรัชญาการศึกษานิรันตรนิยม

หลักสูตรไม่จำเป็นต้องสนองความสนใจที่หลากหลายของเด็ก เพราะความรู้ที่สำคัญที่ต้องรู้นั้นเหมือนกันทุกแห่งสำหรับทุกคน โรงเรียนมีหน้าที่กระตุ้นความมีเหตุผลที่แอบแฝงอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน การเรียนรู้ไม่ใช่การกระทำ แต่เป็นการให้เหตุผล ควรให้เด็กทุกคนคุ้นเคยและเข้าใจงานวรรณกรรมชิ้นเอก วิธีสอนเน้นการฝึกสติปัญญา ให้ท่องจำ และถามตอบใช้เหตุผล

3. ปรัชญาการศึกษาพัฒนานิยม (Progressivism)

- มีรากฐานมาจากปรัชญาปฏิบัตินิยม (Pragmatism)
- พัฒนานิยมเป็นปรัชญาการศึกษาสำหรับสังคมประชาธิปไตย เชื่อในความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาของโลกได้และช่วยแก้ปัญหาที่สังคมเผชิญอยู่ได้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
- ถ้าคุณภาพของกระบวนการดี คุณภาพของผลผลิตก็ดีด้วย
- ทฤษฎีจะมีค่าต่อเมื่อได้มีการนำไปปฏิบัติ
- การศึกษาจะต้องมุ่งพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกายอารมณ์สังคม อาชีพ สติปัญญา ควบคู่กับความสนใจ ความถนัด
- ความคิดจะยังไม่มีจุดหมายว่ามันจะอยู่ในส่วนหนึ่งของประสบการณ์ของมนุษย์
- ประสบการณ์ของบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ ประสบการณ์ หมายถึง โอกาสของแปลกใหม่ ความไม่แน่นอน สิ่งที่ไม่เคยเห็นมาก่อน และความคาดหวัง ถ้าคนเรามีปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง และใช้ความคิดจะทำให้สิ่งเหล่านี้ รวมกันเป็นการกระทำ และสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้
- ความสงสัยเป็นการกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการคิด

การจัดหลักสูตรตามแนวคิดปรัชญาการศึกษาพิพัฒน์นิยม

การจัดหลักสูตรยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child - Centered) การศึกษาเป็นการเตรียมคนให้เข้าร่วมกิจกรรมการตัดสินใจของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและจะต้องจัดการศึกษาเพื่อสนองศักยภาพของแต่ละบุคคล โรงเรียนจะต้องสะท้อนชีวิตในสังคมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่สำคัญและเปิดโอกาสให้ตัดสินใจ กระบวนการประชาธิปไตยเป็นเป้าหมายสูงสุดของการศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ใช้วิธีสอนแบบโครงการ อภิปรายกลุ่ม และแก้ปัญหา โดยเน้นกระบวนการมากกว่าจุดหมายปลายทาง กล่าวคือ เน้นในด้าน“คิดอย่างไร” ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งร่างกาย จิตใจ ความรู้สึก และอารมณ์

4. ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism)

- แนวคิดของปฏิรูปนิยม คือ การศึกษาควรจะช่วยปรับปรุง พัฒนา และปฏิรูปสังคม ตลอดจนช่วยแก้ปัญหาของสังคม
- มุ่งสร้างระเบียบใหม่ ของสังคมจากพื้นฐานเดิมที่มีอยู่
- มนุษย์จะต้องเห็นความสำคัญของสังคมควบคู่ไปกับตนเอง
- ควรพิจารณาอนาคตให้มากเท่ากับอดีต ปัจจุบันเป็นองค์ประกอบทั้งของอดีตและอนาคต
- การมีแนวคิดว่าอนาคตควรจะเป็นอย่างไร จะช่วยให้ข้อมูลในการตัดสินใจในปัจจุบัน
- เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางเหมือนพิพัฒน์นิยม คำนึงถึงความต้องการของแต่ละบุคคล
- ต้องมีการจัดระเบียบประชาธิปไตยอย่างมีแผนเพื่อจะได้นำกระบวนการประชาธิปไตยไปใช้ในโรงเรียนและสังคมให้บังเกิดผล

การจัดหลักสูตรตามแนวคิดปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม

หลักสูตรตามปรัชญานี้เป็นหลักสูตรที่เน้นสังคม (Social – Oriented Curriculum) เป็นหลัก ผู้เรียนจะต้องรู้จักและเข้าใจสภาพของสังคมอย่างดีพอมองเห็นปัญหาต่าง ๆ ในสังคม และแนวทางในการแก้ไขเนื้อหาวิชาในหลักสูตรจะศึกษาสภาพปัจจุบันและความเป็นมาพร้อมกันไป ซึ่งทำให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหา และมองเห็นสาเหตุของปัญหาได้ชัดเจน และศึกษาจากสภาพที่ใกล้ตัวขยายออกไปถึงสังคมวงนอก ผู้เรียนในปรัชญากลุ่มนี้จะได้รับการปลูกฝังให้เห็นประโยชน์ของสังคม ตระหนักในคุณค่าของสังคม เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายในการแก้ปัญหาของสังคม ในอนาคต ผู้เรียนจะได้รับการฝึกฝนให้รู้จักเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำความเข้าใจ และแก้ปัญหาของสังคมในแนวทางของประชาธิปไตย การจัดการเรียนการสอนเน้นผลเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น ใช้วิธีสอนแบบร่วมมือ

5. ปรัชญาการศึกษาภาวะนิยม (Existentialism)

- เป้าหมายของสังคมต้องมุ่งพัฒนาให้คนมีอิสรภาพและความรับผิดชอบ
- มนุษย์เราควรมีสิทธิ์ และโอกาสที่จะเลือกสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง มากกว่าจะให้ใครมาป้อนหรือมอบให้
- ธรรมชาติของคนก็ดี สภาพแวดล้อมทางสังคมก็ดี เป็นสิ่งที่ไม่ตายตัวคนแต่ละคนสามารถกำหนดชีวิตของตนเองได้ เพราะมีอิสระในการเลือกทุกสิ่งทุกอย่างไม้อยู่คงที่แต่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
- เน้นสิ่งที่เป็นตัวตนและมีอยู่ของแต่ละบุคคลเป็นแหล่งเบื้องต้นของความรู้ ความรู้เริ่มต้นจากปรากฏการณ์ที่แต่ละบุคคลมีประสบการณ์ จิตสำนึกของแต่ละบุคคลเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาความรู้
- เน้นตัวเองของแต่ละบุคคลเป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับชีวิตการที่จะเข้าใจชีวิตแต่ละคนต้องเข้าใจตัวเอง

การจัดหลักสูตรตามแนวคิดปรัชญาการศึกษาภาวะนิยม

ปรัชญานี้มุ่งส่งเสริมการพัฒนาตนเอง อิสรภาพ ทางเลือก และความรับผิดชอบ การจัดการศึกษาเน้นที่ตัวผู้เรียนรายบุคคล (Individual Child-Centered) หรือเอกัตบุคคลเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง มีโอกาสกำหนดเนื้อหาสาระที่จะเรียนตามความจริงและความเป็นอยู่ของตัวเองเน้นสภาพแวดล้อมที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจไม่ถูกควบคุมจากสังคมมากเกินไป วิธีสอนไม่ใช้การถ่ายทอดแต่เป็นการเสนอให้และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดของตัวเอง โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ใช้คำถามนำไปสู่เป้าหมายที่ตนเองต้องการ ลักษณะการจัดการเรียนการสอนเป็นแบบระบบเปิดหรือแบบไม่แบ่งชั้นเรียน

6. ปรัชญาการศึกษาตามแนวพุทธปรัชญา (Buddhist Philosophy)

- ปรัชญาการศึกษาตามแนวพุทธปรัชญา หมายถึง ปรัชญาการศึกษาที่มีรากฐานความเชื่อมาจากพุทธปรัชญาดังนั้นพุทธธรรมหรือธรรมะของพระพุทธเจ้า คือ เนื้อหาสาระของพุทธปรัชญา
- พุทธศาสนามีความเชื่อว่าธรรมชาติที่แท้จริงของมนุษย์ก็คือ ทุกข์ จุดมุ่งหมายของการศึกษาในทัศนะของพระพุทธศาสนา คือ ความหลุดพ้นจากทุกข์ เพราะฉะนั้นการศึกษาจึงเป็นอุปกรณ์เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายนี้ ทั้งในทางโลกและทางธรรม
- พระพุทธองค์ได้เสนอแนวทางแก้ปัญหาด้วยหลักต่าง ๆ ดังนี้
- หลักมัชฌิมาปฏิปทา
- หลักสัพปริสธรรม

- หลักคนเป็นที่พึ่งแห่งตน
- หลักสติสัมปชัญญะ
- หลักละความชั่ว ทำความดี และทำจิตให้บริสุทธิ์
- หลักไม่ยึดมั่นในสิ่งทั้งปวง

การจัดหลักสูตรตามแนวคิดของพุทธปรัชญา

จุดมุ่งหมายของการศึกษา คือ

- พัฒนาผู้เรียนให้มีกุศลมูลในตัวเองให้น้อยลง
- การอยู่ร่วมกันในสังคมใช้หลักธรรมสาราณียธรรม 6 อปริหานิยธรรม 7 และหลัก

สัปปริสธรรม 7

- การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิด ใช้เหตุผลและปัญญาในการแก้ปัญหา

ผู้สอน ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

- นกัถยามิตร
- ตั้งใจประสิทธิ์ความรู้
- มีลีลาของนักสอน คือ สอนให้แจ่มแจ้ง จูงใจ แกล้วกล้า ราบรื่น
- ตรวจสอบตนเองด้วยลักษณะการสอนของบรมครู 3 ประการ คือ สอนด้วยความรู้จริง

สอนอย่างมีเหตุผล และสอนให้ได้ผลจริง สำเร็จความมุ่งหมาย

- ปฏิบัติต่อศิษย์เหมือนเป็นทศเบื้องขวา

ผู้เรียน มีหน้าที่ ดังนี้

- พึงปฏิบัติตามหลักธรรมสำหรับคนที่ประสบความสำเร็จ คือ จักร 4 และอิทธิบาท 4
- นอกจากรู้จักแสวงหาและเลือกรับความรู้ ความคิดเห็นจากครูอาจารย์ เพื่อนคนรอบข้าง ตำรา หรือบรรดาสื่อมวลชนซึ่งเป็นมิตรแท้หรือกัลยาณมิตรแล้ว ยังต้องรู้จักคิดเองเป็นด้วย

- ศึกษาให้เป็นในแบบพหุสูต ซึ่งหมายถึง ไม่ว่าจะศึกษาเล่าเรียนเกี่ยวกับอะไร ก็ทำตนให้เป็นพหุสูตในด้านนั้นด้วย โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ชัดเจนแจ่มแจ้ง

- เคารพในผู้จุดประทีปปัญญา โดยตามหลักปฏิบัติในเรื่องทศทั้งหกว่าด้วยเบื้องขวา

จากแนวคิดปรัชญาการศึกษาในการพัฒนาหลักสูตร จะพบว่ามีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามความเชื่อของแต่ละกลุ่ม ซึ่งในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำไปใช้ในการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการผสมผสาน ประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับพื้นฐานของผู้เรียน สภาพแวดล้อม จุดมุ่งหมาย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งในการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ได้นำหลักปรัชญา การศึกษานันทนิยัม ปรัชญาการศึกษาพิพัฒนนियัม และปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมมาผสมผสานในการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ ดังนี้

1. จัดกิจกรรมกระตุ้นความมีเหตุผลที่แอบแฝงอยู่ในตัวนักเรียนถามและตอบด้วยเหตุผล
2. การจัดกิจกรรมโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น การอภิปรายกลุ่มและแก้ปัญหา รู้จักวิธีการทำงานร่วมกัน
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์
4. ส่งเสริมนักเรียนให้รู้จัก เข้าใจ มองเห็นปัญหาและแนวทางแก้ไข
5. การจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดโดยใช้คำถาม

จากหลักการ/ปรัชญาในการพัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักการพัฒนาหลักสูตรมีหลักการ คือ ต้องมีผู้เชี่ยวชาญและมีความสามารถ มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีผลงานต่าง ๆ มีการฝึกฝนและต้องคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียน

องค์ประกอบของหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ได้หลักสูตรที่ดี สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามต้องการนั้น จะต้องคำนึงถึงรายละเอียดและองค์ประกอบที่ดำเนินการอย่างครบถ้วนเพื่อให้ผู้ที่นำหลักสูตรไปใช้มองเห็นจุดหมายปลายทางที่ต้องการ มีนักการศึกษาหลายท่านเสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรตามจุดเน้นและการนำไปใช้ ไว้ดังนี้

สุวิมล ติรกันันท์ (2547, น.256-257) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร ไว้ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เป้าหมายของหลักสูตร
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. วิธีการสอน
5. ครู
6. วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียน
7. การประเมินผลการเรียน

วิโพภรณ์ วัฒนานิมิตกุล (2548, น.17) ได้สรุปองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ส่วน ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหาวิชา และประสบการณ์การเรียนรู้
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

ชวลิต ชุกก่าแพง (2551, น.16-18) ได้สรุปองค์ประกอบของหลักสูตร ไว้ 3 ข้อ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประกอบไปด้วย จุดมุ่งหมายในระยะสั้นและระยะยาว อาจกำหนดขึ้นด้วยนโยบายของรัฐหรือครูผู้สอนก็ได้ ประการสำคัญหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน และสอดคล้องกับสภาพบริบทของสังคมนั้นด้วย

2. ขอบข่ายของเนื้อหาของหลักสูตร อาจกำหนดจากเนื้อหาธรรมชาติวิชา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และหากครูผู้สอนสามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมตามขอบข่ายเนื้อหาของหลักสูตรแล้วก็จะยอมทำให้ผู้เรียนมีความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

3. ความสัมพันธ์กับเวลาในหลักสูตร การจัดสรรเวลาในหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เป้าหมายของหลักสูตรบรรลุผลตามที่คาดหวัง เนื่องจากการจัดสรรเวลาในหลักสูตรมีลักษณะแตกต่างกันตามลักษณะของนักเรียนแต่ละระดับ อีกทั้งลำดับความยากง่าย และความต่อเนื่องของเนื้อหาที่เป็นสิ่งสำคัญและมีผลต่อความสำเร็จของผู้เรียนด้วย

นิรมล ศตวุฒิ (2551, น.9) ได้กำหนดรายละเอียดของหลักสูตรประกอบด้วย

1. หลักการ เป็นเป้าหมายปลายทางของหลักสูตรนั้น จะบอกให้รู้ว่าหลักสูตรนั้น ๆ ขึ้นเพื่ออะไร ซึ่งจะกำหนดไว้ในลักษณะเชิงปรัชญาของหลักสูตร

2. จุดมุ่งหมาย แสดงความคาดหวังของหลักสูตรว่าผู้ที่เรียนจบหลักสูตรนี้แล้วจะมีคุณลักษณะอย่างไร

3. จุดมุ่งหมายเฉพาะ หรือจุดมุ่งหมายของกลุ่มวิชาและรายวิชา ระบุเฉพาะเจาะจงถึงคุณลักษณะของผู้เรียนเมื่อเรียนจบแต่ละกลุ่มวิชา และแต่ละรายวิชา

4. โครงสร้างของหลักสูตร แสดงภาพรวมของทั้งหลักสูตรว่าได้จัดเนื้อหาและประสบการณ์ของหลักสูตรในลักษณะใด สัดส่วนของเนื้อหาและประสบการณ์ที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นอย่างไร ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนแสดงการแบ่งเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละเนื้อหาความรู้ และประสบการณ์การเรียนรู้ และเวลาโดยรวมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนตลอดหลักสูตร

5. เนื้อหาหลักสูตร ประกอบด้วย ขอบเขตเนื้อหาความรู้ที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการได้ลงมือทำหรือปฏิบัติ และกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นแนวทางหรือวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้เนื้อหาและประสบการณ์ต่าง ๆ

6. การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วยแนวทางหรือวิธีการวัดผลและประเมินผลว่าผู้เรียนได้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์รายวิชา จุดประสงค์กลุ่มวิชา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้วหรือยัง รวมถึงระยะเวลาการประเมินผล

7. แนวทางการใช้หลักสูตร ให้คำแนะนำแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรให้ใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554, น.15-16) จำแนกองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) หมายถึง ความตั้งใจหรือความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับบุคคลที่ผ่านหลักสูตร ซึ่งมีความสำคัญเพราะเป็นตัวกำหนดขอบเขตและทิศทางในการให้การศึกษาแก่เด็ก ทั้งในส่วนของทางเลือกเนื้อหาและกำหนดกิจกรรม ทั้งในเรื่องการประเมินผล ซึ่งจุดมุ่งหมายของการศึกษามีอยู่หลายระดับ ได้แก่ จุดมุ่งหมายระดับหลักสูตร จุดมุ่งหมายของกลุ่มวิชา จุดมุ่งหมายรายวิชาเป็นจุดมุ่งหมายที่ละเอียดจำเพาะเจาะจงกว่าจุดมุ่งหมายกลุ่มวิชา ผู้สอนรายวิชาจะกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนเนื้อหาแต่ละบทแต่ละตอนขึ้นในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม แม้ว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษามีหลายระดับดังกล่าวแล้วจุดมุ่งหมายทุกระดับย่อมสอดคล้องกัน และนำไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน

2. เนื้อหา (Content) เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว กิจกรรมขั้นต่อไป คือการเลือกเนื้อหา ประสพการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยดำเนินการตั้งแต่การเลือกเนื้อหาสาระและประสพการณ์การเรียนรู้ลำดับเนื้อหาสาระ พร้อมทั้งการกำหนดเวลาเรียนที่เหมาะสม

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดทำวัสดุหลักสูตร ได้แก่ คู่มือครู เอกสารหลักสูตร แผนการสอน แนวการสอน และแบบเรียน เป็นต้น หลักสูตรจะได้ผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการสอนของครู ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ในการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ การวัดและประเมินผล จิตวิทยาการสอน ตลอดจนทั้งปรัชญาการศึกษาของแต่ละระดับ จึงทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

4. การประเมินผลหลักสูตร (Evaluation) คือ การหาคำตอบว่าหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมาย หรือไม่มากน้อยเพียงใด และอะไรเป็นสาเหตุการประเมินผลหลักสูตรเป็นงานใหญ่และมีขอบเขตกว้างขวาง ผู้ประเมินจำเป็นต้องวางโครงการประเมินผลไว้ล่วงหน้า

ทาบ (Taba, 1962, p.10) ได้เสนอองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรไม่ว่าจะสร้างขึ้นในลักษณะใด ย่อมประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน คือ

1. จุดมุ่งหมาย
2. เนื้อหาสาระ
3. กิจกรรมและรูปแบบการเรียนการสอน
4. การประเมินผล

เคอร์ (Kerr, 1976, น.16-17) ได้นำเสนอองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ส่วน ได้แก่

1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. เนื้อหาสาระ
3. ประสบการณ์การเรียนรู้
4. การประเมินผล

โบแชมป์ (Beauchamp, 1981, p.182) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรว่า มีดังนี้

1. เนื้อหาสาระและวิธีการจัด
2. จุดหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ
3. แนวการนำหลักสูตรไปใช้สอน
4. การประเมินผล

จากการศึกษาองค์ประกอบของหลักสูตร ตามที่นักการศึกษาได้กำหนดไว้ สรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรนั้นค่อนข้างมีความสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ เช่น การกำหนด จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระ การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผล เป็นต้น

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรไว้หลายรูปแบบมีทั้งแนวคิดที่ แตกต่างกันและรูปแบบและขั้นตอนหลักที่ใกล้เคียงกัน ดังนี้

วิโพลล์ วัฒนานิมิตกุล (2548, น.19-32) กล่าวไว้ว่า หลักสูตรแต่ละรูปแบบนั้นได้รับอิทธิพล จากแนวคิด ปรัชญาการศึกษา และทฤษฎีการศึกษาที่แตกต่างกัน จึงย่อมส่งผลให้รูปแบบของ หลักสูตรล้วนมีเอกลักษณ์ของรูปแบบที่แสดงลักษณะเฉพาะของหลักสูตรนั้น ๆ อย่างชัดเจนดังนั้น การที่จะนำแนวคิด หลักการและทฤษฎีของหลักสูตรไปสู่การประยุกต์ใช้นั้น นักพัฒนาการศึกษาจึง ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตรให้ลึกซึ้งก่อนเป็นเบื้องต้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุดในการสร้าง หรือปรับปรุงหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และได้จำแนก รูปแบบของหลักสูตรได้เป็น 7 รูปแบบ ดังนี้

1. หลักสูตรรายวิชา (The Subject Matter Curriculum)

หลักสูตรรายวิชาหรือหลักสูตรเนื้อหาวิชา ซึ่งใช้กันมานานมากตั้งแต่สมัยกรีก และโรมัน ปัจจุบันประเทศแถบเอเชีย ซึ่งประเทศไทย ก็ใช้หลักสูตรแบบนี้มาตั้งแต่ต้น (চারং บัวศรี, 2542, น.176) และยังคงใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน ได้แก่ หลักสูตรในระดับอุดมศึกษา ซึ่งได้รับอิทธิพลจาก ปรัชญาสาระนิยม (Essentialism) และปรัชญาสัจจวิทยานิยม (Perennialism) อันเป็นปรัชญาที่มี แนวคิดว่า ความรู้เป็นอมตะเป็นนิรันดร์ จึงทำให้เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นไปในการถ่ายทอด เนื้อหาสาระให้แก่ผู้เรียนเป็นหลักเพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจเกี่ยวกับโลกรอบ ๆ ตัว

1.1. แนวคิดในการจัดหลักสูตรรายวิชา

แนวคิดหลักในการจัดทำหลักสูตรรายวิชา มีดังนี้

1) เนื้อหาสาระและความรู้สาขาต่าง ๆ มีความแตกต่างกันและพัฒนาบุคคลที่ได้เรียนรู้เนื้อหาสาระนั้น ๆ ในมุมมองเฉพาะทาง เช่น การศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ทำให้บุคคลเข้าใจสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ได้ดีขึ้น การศึกษาวรรณคดี ละคร บทกลอน และบทประพันธ์ ทำให้บุคคลยอมรับความแตกต่างของบุคคลและวัฒนธรรม มีความเพลิดเพลินในศิลปะและมีความเข้าใจทั้งตนเองและผู้อื่น เป็นต้น

2) มีความเชื่อว่าสมองของมนุษย์แบ่งออกเป็นส่วน ๆ และทำหน้าที่ต่าง ๆ กัน ดังนั้นการนำเนื้อหาสาระและความรู้บรรจุลงในสมองแต่ละส่วนจึงต้องแบ่งแยกให้ชัดเจนเพื่อเติมเต็มสมองทุกส่วนของผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ การศึกษาดี และสามารถนำความรู้ที่นำไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

3) มีความเชื่อว่า การจัดเนื้อหาสาระและความรู้ไว้เป็นระบบระเบียบเป็นแต่ละวิชานั้นจะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 ลักษณะของหลักสูตรรายวิชา

จากแนวคิดในการจัดหลักสูตรรายวิชาดังได้กล่าวแล้ว ทำให้หลักการในการจัดทำหลักสูตรรายวิชามุ่งเน้นไปที่การจัดเนื้อหาแยกเฉพาะเป็นแต่ละวิชาตามลำดับก่อนหลังของเนื้อหาและความซับซ้อนของวิชาเหล่านั้น ซึ่งสามารถสรุปลักษณะสำคัญของหลักสูตรรายวิชาได้ดังนี้

1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มุ่งส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละด้านทั้งนี้ จุดหมายของหลักสูตรอาจมีส่วนสัมพันธ์กับสังคมหรือไม่ก็ได้ แต่โดยทั่วไปหลักสูตรรูปแบบนี้จะไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่สังคมมากนัก

2) โครงสร้างของเนื้อหาวิชาในหลักสูตร จะประกอบด้วยเนื้อหาสาระและความรู้ในแต่ละวิชาที่เป็นเอกเทศไม่เกี่ยวข้องกับวิชาอื่น ๆ โดยเนื้อหาความรู้ไม่ได้เน้นที่ผู้เรียนแต่เน้นที่ความรู้และสาระสำคัญเป็นหลักซึ่งถูกจัดไว้อย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน ที่สะดวกแก่การเรียนการสอน

3) ในด้านการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรนี้เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและความรู้โดยผู้สอนเป็นผู้ให้ความรู้ ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาเนื้อหาวิชาที่จัดไว้ให้แล้วให้เข้าใจ เพราะเนื้อหาเป็นหัวใจของการสอนโดยมีตำราหรือแบบเรียนเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ และเนื่องจากมุ่งเน้นเนื้อหาวิชาส่งผลให้ผู้สอนใช้หลักการสอนที่เน้นการบอกเล่าและบรรยายเป็นหลักเพื่อที่จะอธิบายและแนะนำสิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจนมากที่สุด

4) การประเมินผลการเรียนรู้เน้นประเมินคุณค่าของเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ และเนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้จากเนื้อหาสาระเดียวกัน จึงวัดผลและประเมินผลจากข้อสอบอย่าง

เดียวกัน มิได้เน้นการวัดการมีส่วนร่วมในการเรียน การแสดงความคิดเห็นหรือความคิดริเริ่มใด ๆ ทั้งสิ้น

5) การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจะดำเนินการเมื่อเนื้อหาวิชาเปลี่ยนแปลงไป ไม่ได้เปลี่ยนแปลงเนื่องจากความต้องการหรือความผันแปรของเศรษฐกิจ สังคมการเมือง และ เทคโนโลยี

1.3 ข้อดีของหลักสูตรรายวิชา มีดังนี้

- 1) การจัดเนื้อหาในหลักสูตรรูปแบบนี้ ถูกจัดไว้อย่างเป็นระบบระเบียบจึงเป็นการง่าย และท่นเวลาในการจัดการเรียนการสอน
- 2) ผู้เรียนเกิดความต่อเนื่องในการเรียนรู้ตามเนื้อหาที่จัดไว้อย่างเป็นระบบแล้ว กล่าวคือ ผู้เรียนได้ความรู้ใหม่ที่สัมพันธ์กับความรู้เก่า
- 3) เนื่องจากเนื้อหาที่ได้รับการจัดเรียงลำดับไว้ แล้วทำให้การวัดผลและประเมินผล ง่ายยิ่งขึ้น

1.4 ข้อจำกัดของหลักสูตรรายวิชา มีดังนี้

- 1) จุดหมายของหลักสูตรรายวิชา ที่มุ่งเน้นเนื้อหาสาระทางวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงพัฒนาการและทักษะด้านอื่น ๆ ของผู้เรียนทำให้ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติการดำรงชีวิตของบุคคลส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถปรับประยุกต์เนื้อหาความรู้สู่การใช้งานได้
- 2) การที่หลักสูตรจัดแยกรายวิชาต่าง ๆ ออกจากกัน โดยมีอิสระแก่กันทำให้ทั้งผู้สอน และผู้เรียนไม่เห็นภาพรวมของสิ่งที่เรียน แต่เป็นการให้ความสนใจเฉพาะจุดประสงค์ของแต่ละวิชา จึงเท่ากับเป็นการสร้างองค์ความรู้เป็นกลุ่ม ๆ ไม่สามารถเชื่อมโยงสัมพันธ์องค์ความรู้เข้าด้วยกันได้
- 3) การจัดหลักสูตรแบบนี้ไม่เอื้อต่อการเพิ่มเติมเนื้อหาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เนื่องจากเนื้อหาสาระได้ถูกกำหนดไว้แล้ว หากจำเป็นต้องเพิ่มเนื้อหาให้แก่ผู้เรียนก็จะต้องจัดเป็นวิชาใหม่ขึ้นต่างหาก ซึ่งในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยาก ทั้งนี้เพราะจะทำให้มีวิชาต่าง ๆ มากมาย เพิ่มขึ้น เนื่องจากในสภาพปัจจุบันมีความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา
- 4) การจัดเนื้อหาตามหลักสูตรนี้ ยึดหลักเหตุผลของเนื้อหาสาระเป็นเกณฑ์ โดยมิได้ให้ความสำคัญกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน จึงเท่ากับเป็นการแยกความรู้และความสนใจออกจากกัน การเรียนจึงเป็นไปในลักษณะเฉื่อยชา ขาดความสนใจ
- 5) การจัดการเรียนการสอนภายใต้เนื้อหาสาระที่จัดไว้อย่างเป็นระบบระเบียบทำให้ผู้สอนจำเป็นต้องยึดตำราหรือแบบเรียนเป็นหลัก และผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีในเนื้อหาสาระที่จะสอน แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้วตำราหรือแบบเรียนยังไม่สามารถทำให้ผู้เรียน

มีประสบการณ์ในชีวิตได้ อีกทั้งยังไม่สามารถทำให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ความสามารถได้อย่างอิสระด้วย

2. หลักสูตรสัมพันธ์วิชาหรือหลักสูตรสหสัมพันธ์ (Correlated Curriculum)

หลักสูตรสัมพันธ์วิชา เป็นรูปแบบของหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาวิชาเป็นหลักอีกแบบหนึ่ง โดยเป็นรูปแบบของหลักสูตรที่พยายามปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตรเนื้อหาวิชา ด้วยวิธีการนำเอาเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ ที่สอดคล้องกันหรือนำมาสัมพันธ์กันได้มาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน แล้วจัดสอนเนื้อหาเหล่านั้นในคราวเดียวกัน ซึ่งวิธีนี้อาศัยหลักความคิดของแฮร์บาร์ต ที่ว่า “การที่จะเรียนรู้สิ่งใดให้ได้ดี ผู้เรียนจะต้องมีความสนใจ เข้าใจในความหมายของสิ่งที่เรียน และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่เรียน และสิ่งอื่นที่เกี่ยวข้อง” (ธำรง บัวศรี, 2542, น.179) ดังนั้นหากพิจารณาพื้นฐานแนวคิดของหลักสูตรในรูปแบบนี้แล้ว ประเด็นที่นับว่าเป็นหลักการสำคัญของหลักสูตรคงขึ้นอยู่กับวิธีการที่จะนำเนื้อหาสัมพันธ์กัน และลักษณะของความสัมพันธ์ในเนื้อหา นั้น ๆ

2.1 วิธีการนำเนื้อหาสาระมาสัมพันธ์กัน

รุจิร ภูสาระ (2545, น.18) ได้นำเสนอวิธีการนำเนื้อหาสัมพันธ์กันสรุปได้ดังนี้

1) การจัดให้มีการสัมพันธ์ระหว่างวิชาในระดับที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อนมากนัก เช่น การสอนวรรณคดี แล้วให้ผู้เรียนวาดภาพประกอบ เป็นต้น

2) ในวิชาใกล้เคียงกันหรือมีความคาบเกี่ยวกัน ผู้สอนจะต้องวางแผนร่วมกันว่าจะดำเนินการอย่างไร เพื่อไม่เกิดความซ้ำซ้อน

3) ผู้สอนอย่างน้อยสองหมวดวิชาอาจวางแผนการสอนร่วมกัน และดำเนินการสอนร่วมกันเป็นคณะ และอาจใช้เวลาสอนเป็นช่วงระยะเวลาหลาย ๆ คาบติดต่อกันได้

4) การกำหนดหัวข้อเรื่องหรือปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยความเกี่ยวพันของหมวดวิชา หรือหลาย ๆ สาขามาพิจารณาร่วมกัน และกำหนดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนขึ้น

2.2 ลักษณะความสัมพันธ์ของเนื้อหาวิชา

ธำรง บัวศรี (2542, น.180) ได้กล่าวถึงลักษณะความสัมพันธ์ของเนื้อหาวิชาในหลักสูตรสัมพันธ์วิชา สรุปได้ดังนี้

1) สัมพันธ์ในข้อเท็จจริง คือ ความสัมพันธ์ในลักษณะใช้ข้อเท็จจริงของวิชาส่วนหนึ่ง มาช่วยประกอบการสอนอีกวิชาหนึ่ง เช่น การสอนประวัติศาสตร์ และวรรณคดีที่เกี่ยวข้องในประวัติศาสตร์ก็นำวรรณคดีนั้นมาศึกษาด้วยในขณะเดียวกัน เป็นต้น

2) สัมพันธ์ในหลักเกณฑ์ คือ ความสัมพันธ์ด้วยการนำเอาหลักเกณฑ์หรือแนวคิดของวิชาหนึ่งไปใช้อธิบายเรื่องราวหรือแนวคิดของอีกวิชาหนึ่ง เช่น การใช้หลักจิตวิทยาอธิบายกฎเกณฑ์ในสังคมต่าง ๆ ในวิชาประวัติศาสตร์ เป็นต้น

3) สัมพันธ์ในแง่ศีลธรรม และหลักปฏิบัติในสังคม คือ ความสัมพันธ์ด้วยการใช้หลักศีลธรรมและหลักปฏิบัติของสังคมมาเชื่อมโยง เช่น การสอนวรรณคดีกับการปกครองโดยการเชื่อมโยงความคิดของผู้ประพันธ์วรรณคดียุคหนึ่งเข้ากับลักษณะของระบบการปกครองในยุคหนึ่ง ๆ

2.3 ข้อดีของหลักสูตรสหสัมพันธ์ มีดังนี้

1) เนื้อหาในบทเรียนมีความสอดคล้องผสมผสานกันดียิ่งขึ้น ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เชื่อมโยงกัน

2) สามารถจัดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชาที่กระจายอยู่ใน หมวดวิชาต่าง ๆ ได้

3) สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้หลากหลายและกว้างขวางกว่าเดิมอีกทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้ขยายขอบข่ายความรู้จากตำราเรียนได้กว้างขวางขึ้น

4) ผู้เรียนมีความสนใจในสิ่งที่เรียนมากขึ้น และได้รับประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตมากยิ่งขึ้น

5) ผู้เรียนจากต่างหมวดวิชาได้มีโอกาสวางแผนการทำงานร่วมกันมากยิ่งขึ้น

2.4 ข้อจำกัดของหลักสูตรสหสัมพันธ์ มีดังนี้

1) การบริหารจัดการเรื่องคาบเวลาในการสอนอาจทำได้ลำบาก

2) การประสานการทำงานร่วมกันของผู้สอนอาจไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความเคยชิน และความไม่ยอมรับความสามารถของผู้สอนด้วยตนเองในการที่จะต้องมาดำเนินการร่วมกัน

3. หลักสูตรแบบหมวดวิชาหรือหลักสูตรแบบกว้าง (Broad – Field Curriculum)

หลักสูตรหมวดวิชา เป็นหลักสูตรที่พยายามจะแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากหลักสูตรเนื้อหาวิชา ซึ่งขาดการผสมผสานความรู้ (สุนีย์ ภูพันธ์, 2546, น.138) เป็นหลักสูตรที่กำหนดเนื้อหาวิชาไว้กว้าง ๆ โดยนำความรู้ในกลุ่มวิชามาผสมผสานเป็นหมวดเดียวกัน (รุจิรี ภูสาระ, 2545, น.11) ประเทศไทยได้นำหลักสูตรแบบหมวดวิชามาใช้เป็นครั้งแรกใน พ.ศ.2503 โดยเรียงลำดับเนื้อหาต่าง ๆ ที่มีความคล้ายคลึงกันเข้าไปในหลักสูตร และให้ชื่อวิชาเสียใหม่ให้มีความหมายกว้างครอบคลุมวิชาที่นำมาเรียงลำดับไว้ (ธำรง บัวศรี, 2542, น.182)

3.1 แนวคิดของหลักสูตรหมวดวิชา

การจัดหลักสูตรแบบหมวดวิชา เกิดจากแนวคิดที่ว่า วิชาแต่ละวิชาจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในวิชาอื่น ๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าวิชาแต่ละวิชามีคุณค่าต่อกัน บุคคลที่เข้ามาศึกษาหาความรู้

ควรจะได้รับรู้วิชาต่าง ๆ ที่หลากหลาย และสามารถนำวิชาเหล่านั้นมาประสานสัมพันธ์กันในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เพราะในชีวิตจริงของคนเรานั้นมิได้ใช้ความรู้จากวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะแต่จะใช้ความรู้หลาย ๆ ด้านผสมกลมกลืนกันไป ดังนั้นการที่จะให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงจะต้องให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากการประสานสัมพันธ์ความรู้ในวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน การจัดหลักสูตรแบบหมวดวิชาจึงได้เกิดขึ้น

3.2 ลักษณะของหลักสูตรหมวดวิชา

จากแนวคิดในการจัดหลักสูตรหมวดวิชาดังได้กล่าวแล้ว ส่งผลให้หลักสูตรหมวดวิชานี้มีจุดเน้นที่การสัมพันธ์วิชาต่าง ๆ และเป็นการจัดความรู้เพื่อให้เรียนสะดวกขึ้นมีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งสามารถสรุปเป็นลักษณะสำคัญของหลักสูตรหมวดวิชา ได้ดังนี้

1) เป็นหลักสูตรที่ยังคงเน้นความรู้เป็นสำคัญ รวมทั้งการเน้นการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียน

2) จุดหมายของหลักสูตรมีขอบเขตครอบคลุมไปถึงพื้นฐานของการดำเนินชีวิต ตัวอย่างเช่น ในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 ซึ่งเป็นหลักสูตรในลักษณะหลักสูตรหมวดวิชาได้กำหนดสาระให้ครอบคลุมการฝึกอบรม เพื่อให้นำไปสู่คุณลักษณะที่เกี่ยวกับการตระหนักในตนเอง มนุษย์สัมพันธ์ ความสามารถในการครองชีพ และความรับผิดชอบตามหน้าที่พลเมือง เป็นต้น

3) จุดประสงค์ของแต่ละหมวดวิชา เป็นจุดประสงค์ร่วมกันของวิชาต่าง ๆ ที่นำมา รวมกันไว้ ตัวอย่างเช่น ในหมวดวิชาสังคมศึกษาของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 ซึ่งประกอบด้วยวิชาศีลธรรม หน้าที่พลเมือง ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ ได้กำหนดจุดประสงค์ของหมวดวิชาให้ครอบคลุมวิชาทั้ง 4 ดังตัวอย่างจุดมุ่งหมายในข้อ 2) “ให้เด็กมีความรู้และรู้สึกซาบซึ้งในความเป็นมาในทางการเมืองของสังคมและทางวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละชาติได้สร้างสมกันมาตามประวัติศาสตร์” เป็นต้น

4) โครงสร้างของหลักสูตร มีลักษณะเป็นการนำเนื้อหาของแต่ละวิชาซึ่งได้เลือกสรรแล้วมาเรียงลำดับกัน โดยไม่มีการผสมผสานแต่อย่างใด

5) การจัดการเรียนการสอนยังคงเน้นครูเป็นศูนย์กลาง

6) การวัดผลและประเมินผลเป็นการวัดด้านสติปัญญาความรู้ และความจำ

3.3 ข้อดีของหลักสูตรหมวดวิชา มีดังนี้

1) การจัดกลุ่มวิชา มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากขึ้น และเนื้อหาวิชากว้างขวางขึ้น

2) เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างกว้างขวาง เป็นการเอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมที่มีประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

3) หลักสูตรมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น เพราะไม่ต้องใช้ครูผู้สอนหลายคนในรายวิชาย่อยๆ

- 4) ผู้สอนมีเสรีภาพในการสอน สามารถเลือกเนื้อหาวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกันสอนด้วยกัน
- 5) การเรียนการสอนเป็นไปตามหลักสูตรชาติถูกต้องตามหลักการมากขึ้น

3.4 ข้อจำกัดของหลักสูตรหมวดวิชา มีดังนี้

- 1) การผสมผสานเนื้อหาวิชาทำได้ยากดังนั้นในการสอนผู้สอนจึงมีแนวโน้มที่จะรักษาเอกลักษณ์ของแต่ละวิชาไว้ ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างวิชาขาดหายไป
- 2) ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับไม่เป็นระเบียบเท่าที่ควร ผู้เรียนไม่เกิดการเรียนรู้เนื้อหาวิชาอย่างลึกซึ้ง
- 3) ความมุ่งหมายของหลักสูตรยังคงเน้นทางด้านวิชาการมากเกินไป ทำให้ผู้เรียนขาดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ
- 4) การสอนอาจไม่บรรลุจุดประสงค์ เพราะผู้สอนต้องสอนหลายวิชาในขณะเดียวกัน
- 5) เนื่องจากหลักสูตรครอบคลุมวิชาต่าง ๆ หลายวิชา ผู้สอนจึงอาจสอนไม่ได้ดีเท่าที่ควร เพราะขาดความรู้ในบางวิชา อีกทั้งในการเตรียมการสอนจะต้องใช้เวลามาก

4. หลักสูตรกิจกรรมหรือประสบการณ์ (Activity of Experience Curriculum)

4.1 แนวคิดของหลักสูตรกิจกรรม

หลักสูตรกิจกรรมเป็นหลักสูตรที่ได้รับอิทธิพลและแนวคิดมาจากปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) ของจอห์น ดิวอี้ ที่มีความเชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง และจากการที่ได้กระทำกิจกรรมนี้จะเป็นประสบการณ์ของผู้เรียนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเป็นการเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning by Doing) จะเห็นได้ว่ากิจกรรม และประสบการณ์เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา หลักสูตรที่ยึด กิจกรรมหรือประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นหลักจึงเกิดขึ้น

4.2 ลักษณะของหลักสูตรกิจกรรม

จากแนวคิดในการจัดหลักสูตรกิจกรรมดังได้กล่าวแล้วว่า หลักสูตรแบบนี้ยึดหลักการที่ว่า มนุษย์เรียนรู้จากประสบการณ์ เรียนรู้จากการกระทำด้วยตนเอง และการเรียนรู้ที่มีความหมายที่เน้นการเรียนจากประสบการณ์ที่เป็นจริงในชีวิต ซึ่งสามารถสรุปลักษณะของหลักสูตรกิจกรรมได้ ดังนี้

- 1) หลักสูตรกิจกรรม ให้ความสำคัญต่อการศึกษาว่า เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องของชีวิต เป็นความงอกงามทั้งตัวของแต่ละบุคคลที่สอดคล้องกลมกลืน กับสิ่งแวดล้อมของเขา
- 2) เป็นหลักสูตรที่เน้นพัฒนาการของผู้เรียนทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย สังคมอารมณ์ และสติปัญญาไปพร้อม ๆ กัน โดยคำนึงถึงความสามารถ ความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3) เป็นหลักสูตรที่จัดเนื้อหาวิชา โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับประสบการณ์ เน้นกิจกรรมในการเรียนรู้และประสบการณ์จริง

4) การจัดการเรียนการสอนยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถแก้ปัญหาได้ โดยเน้นการสอนแบบ Active Learning มีการเร้าความสนใจให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนรวมทั้งการประเมินผลการเรียน

5) การวัดผลประเมินผล เน้นการวัดความสามารถ และพัฒนาการของผู้เรียนทุกด้าน โดยเน้นความสามารถในการแก้ปัญหา เน้นการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันรวมทั้งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้เรียน

4.3 ข้อดีของหลักสูตรกิจกรรม มีดังนี้

- 1) ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 2) ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน และเลือกกิจกรรมการเรียนรู้
- 3) เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัด ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน
- 4) ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดก่อให้เกิดพัฒนาการทางสังคม
- 5) เป็นหลักสูตรที่ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และส่งเสริมประชาธิปไตย

4.4 ข้อจำกัดของหลักสูตรกิจกรรม มีดังนี้

- 1) เป็นหลักสูตรที่ต้องอาศัยความพร้อม ทางด้านสภาพห้องเรียนวัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ที่ครบถ้วนมิฉะนั้นจะไม่ประสบผลสำเร็จ
- 2) การจัดเนื้อหาวิชาที่จะให้สอดคล้องกับประสบการณ์ ของผู้เรียนนั้นกระทำได้ยาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนเมื่ออายุมากขึ้น ย่อมมีประสบการณ์ต่าง ๆ มากขึ้นด้วย ดังนั้นหลักสูตรในรูปแบบนี้จึงเหมาะสมสำหรับจัดในระดับประถมศึกษามากกว่าระดับสูงขึ้นไป
- 3) ครูผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจในลักษณะของหลักสูตรกิจกรรม เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ถูกต้อง นอกจากนั้นจะต้องมีความเข้าใจจิตวิทยาพัฒนาการของผู้เรียน ตลอดจนต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ขยันขันแข็ง กระตือรือร้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริงจะประสบผลดี

5. หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม (Social Process and Life Function Curriculum)

5.1 แนวคิดของหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม

หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคมเป็นหลักสูตรที่เน้นสังคมและชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลัก โดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชาในหลักสูตรกับชีวิตจริงของผู้เรียนหรือภาวะทางสังคมที่ผู้เรียนกำลังประสบอยู่ หลักการจัดหลักสูตรประเภทนี้ ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของปรัชญาพัฒนาการนิยม และปรัชญาปฏิรูปนิยม โดยมีแนวคิดจากการจัดหลักสูตรนี้ว่า กิจกรรมหรือการกระทำเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความคิดและการเรียนรู้

5.2 ลักษณะของหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม

จากแนวคิดในการจัดการหลักสูตรเพื่อชีวิต และสังคมดังกล่าวแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าหลักสูตรรูปแบบนี้มีความเชื่อว่า เนื้อหาสาระควรตรงกับการดำรงชีวิตในสังคมจริง ในการสร้างหลักสูตรจึงยึดรากฐานของหน้าที่ทางสังคม หรือการดำรงชีวิตในสังคมเป็นสำคัญซึ่งสามารถสรุปลักษณะของหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคมได้ดังนี้

- 1) เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน
- 2) เป็นหลักสูตรที่จัดเนื้อหาสาระให้มีความสัมพันธ์กับชีวิตจริงของคนในสังคม อาทิ การป้องกันชีวิตและสุขภาพ การผลิตอาหาร การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในครอบครัว การแสวงหาความรู้ เป็นต้น
- 3) การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตจริง การเรียนการสอนอาจจัดทำเป็นรูปหน่วยหรือรายวิชา
- 4) เป็นหลักสูตรที่มีจุดเน้นเพื่อการปรับปรุงสังคม โดยใช้โรงเรียนเป็นห้องเรียนนักเรียนโดยตรง
- 5) การวัดผลประเมินผล เน้นการวัดความสามารถ และพัฒนาการของผู้เรียนในทุกด้าน

5.3 ข้อดีของหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม มีดังนี้

- 1) ช่วยพัฒนาทางด้านความคิด และทำให้เข้าใจความหมายของสิ่งที่เรียน ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนสูงขึ้น
- 2) เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนการสอนในรูปแบบ Active Learning กล่าวคือ การให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยมีส่วนร่วมในการเรียนมากที่สุด
- 3) เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นคุณค่าในการนำไปใช้ปฏิบัติในชีวิตจริง

5.4 ข้อจำกัดหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม มีดังนี้

- 1) หลักสูตรแบบนี้ อาจส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาวิชาได้ เนื่องจากมีจุดเน้นที่ประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียน

2) การนำไปปฏิบัติจริงอาจกระทำได้เพียงบางส่วนเท่านั้น ทั้งนี้เพราะกิจกรรมในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมมีหลายแง่มุม ทำให้ไม่สามารถสอนได้ทั้งหมด

3) การจัดหมู่ประสบการณ์การเรียนรู้ยังไม่สามารถทำได้สมบูรณ์เพราะผู้จัดไม่อาจจะยืนยันได้ว่ากิจกรรมและประสบการณ์ชีวิตใดที่มีค่ามากที่สุดสำหรับผู้เรียนที่จะนำมาสอนอีก ทั้งหากมิได้ระมัดระวังเท่าที่ควร อาจส่งผลให้การสอนไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริงของผู้เรียน

6. หลักสูตรแบบแกน (Core Curriculum)

หลักสูตรแบบแกน เป็นหลักสูตรที่ประสานสัมพันธ์เนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันสิ่งที่เรียนจะมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์และชีวิตของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงชีวิตความเป็นอยู่มาสัมพันธ์กับการเรียนรู้ได้ ลักษณะการเรียนรู้เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และผู้เรียนมีการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยมีแนวคิด ลักษณะสำคัญ จุดเด่น และข้อจำกัดของหลักสูตรแบบแกน ดังนี้

6.1 แนวคิดของหลักสูตรแบบแกน

หลักสูตรแบบแกน เป็นหลักสูตรที่ได้รับแนวคิด จากปรัชญาปฏิรูปนิยมมีความเชื่อว่า การจัดการเรียนการสอนเน้นให้มีการประสานสัมพันธ์ความรู้หลาย ๆ วิชาอย่างกลมกลืนจะสามารถสนองความต้องการของผู้เรียนได้กว้างขวางยิ่งขึ้น การจัดหลักสูตรที่นำเนื้อหาสาระและความรู้จากแหล่งวิชาต่าง ๆ ไปสัมพันธ์กับแกนกลางจึงเกิดขึ้น

6.2 ลักษณะของหลักสูตรแบบแกน

จากแนวคิดในการจัดหลักสูตรแบบแกนดังกล่าวแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าหลักสูตรแบบแกนให้ความสำคัญต่อการประสานความรู้ของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงกันเข้ามาอยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน แต่เน้นวิธีการแก้ปัญหาซึ่งจะเป็นของส่วนบุคคลหรือส่วนรวมก็ได้ หลักสูตรแบบนี้มีลักษณะดังนี้

1) ประสานสัมพันธ์การเรียนรู้โดยการรวมเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันโดยกำหนดแกนกลางหรือหลักที่เป็นวิชา กลุ่มวิชา ปัญหา ความต้องการ หรือความสนใจ แล้วนำเนื้อหาสาระและความรู้ที่เกี่ยวข้องมาประสานในแต่ละช่วงเวลา

2) ลักษณะการจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ จะมีทั้งวิชาหลักหรือวิชาบังคับที่ผู้เรียนทุกคนจะต้องเรียนเหมือนกัน และในขณะเดียวกันจะกำหนดให้มีวิชาเลือกหรือวิชาเฉพาะที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล

3) เวลาที่ใช้สำหรับหลักสูตรแบบนี้ยืดหยุ่นได้สูง อีกทั้งความรู้ได้มาจากหลายแหล่งด้วยกัน หน่วยการเรียนจึงกว้างและยืดหยุ่นมากกว่า สามารถดำเนินการสอนได้หลายวิธีการยิ่งขึ้น

4) การจัดการเรียนการสอนให้เน้นหนักทั้งด้านวิชาการและประสบการณ์โดยมุ่งสร้างเสริมความรู้ พัฒนาสติปัญญา เพื่อนำไปแก้ปัญหาในชีวิตจริง

5) การสอนของครูตามหลักสูตรแบบนี้จะใช้วิธีการแนะแนว หรือให้คำแนะนำมากกว่าวิธีอื่น ผู้สอนจะทำหน้าที่คล้ายครูโฮมรูม (Home Room) ทำการแนะนำทั้งเป็นหมู่และเป็นรายบุคคล

6) การจัดชั้นเรียนจะไม่แบ่งกลุ่มตามระดับสติปัญญา แต่จะรวมเด็กที่มีสติปัญญาแตกต่างกันมาจากพื้นฐานทางครอบครัวต่างกัน เพื่อให้คล้ายกับสังคมในชีวิตจริงมากที่สุด

7) การวัดและประเมินผล วัดความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนในทุกด้าน

6.3 ข้อดีของหลักสูตรแบบแกน มีดังนี้

1) เป็นหลักสูตรที่จัดปัญหาในกรณีที่มีการจัดหลักสูตรที่เน้นกิจกรรมและประสบการณ์ของผู้เรียน ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้เรียนหย่อนความรู้ทางด้านวิชาการ ทั้งนี้เพราะหลักสูตรแกนกลางเน้นเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ควบคู่กันไป

2) การเรียนการสอนภายใต้หลักสูตรนี้ ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้แนะนำจะช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนสนิทสนมมากยิ่งขึ้น

3) การจัดการสอนแบบยืดหยุ่น ช่วยให้มีเวลาค่อยๆ ในการจัดกิจกรรมสามารถจัดกิจกรรมได้กว้างขวางและสะดวก

6.4 ข้อจำกัดของหลักสูตรแบบแกน มีดังนี้

1) หลักสูตรแบบนี้วิชาและความรู้ต่าง ๆ ไม่เป็นหมวดหมู่ ผู้เรียนจึงอาจไม่ได้รับเนื้อหาสาระที่สำคัญและเป็นระบบระเบียบ

2) ในการสอนผู้สอนมักประสานสัมพันธ์ ในส่วนของเนื้อหาเป็นหลักแต่การนำแนวความคิดประสานสัมพันธ์กันนั้นยังมิได้ปฏิบัติอย่างจริงจัง

3) ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผู้สอนมักสอนในลักษณะแยกวิชาออกจากกันตามความเคยชิน ทำให้ขาดการผสมผสานทางด้านความคิด และเนื้อหาตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

7 หลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum)

หลักสูตรบูรณาการเป็นหลักสูตรที่รวมประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน โดยที่ประสบการณ์ดังกล่าวเป็นประสบการณ์ที่คัดเลือกมาจากหลายสาขาวิชาแล้วจัดเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ของประสบการณ์โดยบูรณาการเนื้อหาเข้าด้วยกัน หลักสูตรแบบบูรณาการมีแนวคิด ลักษณะสำคัญ จุดเด่น และข้อจำกัดของหลักสูตรแบบบูรณาการ ดังนี้

7.1 แนวคิดของหลักสูตรแบบบูรณาการ

หลักสูตรบูรณาการเป็นหลักสูตรที่กำหนดขึ้นภายใต้ความเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่ต่อเนื่องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หลักสูตรบูรณาการได้รับแนวคิดมาจากหลักสูตรแบบหมวดวิชา โดยนำเนื้อหาวิชาต่างๆ มาหลอมรวมกันทำให้ความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละวิชาหมดไป เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์สัมพัทธ์ ซึ่งต่อเนื่องและมีคุณค่าในการดำรงชีวิต

7.2 ลักษณะของหลักสูตรแบบบูรณาการ

จากแนวคิดในการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ ส่งผลให้หลักสูตรบูรณาการมีจุดเน้นเป็นการผสมผสานระหว่างเนื้อหาวิชา และกระบวนการเรียนรู้เข้าด้วยกัน และสามารถสรุปเป็นลักษณะของหลักสูตรแบบบูรณาการ ได้ดังนี้

1) เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างของเนื้อหาวิชาที่มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ (Inter-Disciplinary) คือ การผสมผสานกันอย่างกลมกลืนระหว่างพฤติกรรมการณ์การเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย โดยมีลักษณะและรูปแบบการบูรณาการสรุปได้ดังนี้ (สุนีย์ ภูพันธ์, 2546, น.149-151)

- ลักษณะของการบูรณาการ

ในการผสมผสานวิชาหรือสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ได้หลักสูตรบูรณาการดีขึ้น ควรให้มีการผสมผสานในลักษณะดังต่อไปนี้

ก) บูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ กล่าวคือเป็นการสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างกระบวนการเรียนรู้และองค์ความรู้ โดยมีจุดเน้นให้ผู้เรียนทราบว่า ตนเองจะแสวงหาความรู้ได้อย่างไร และด้วยกระบวนการอย่างไร

ข) บูรณาการระหว่างพัฒนาการทางการเรียนรู้ และพัฒนาการทางจิตใจโดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความรู้ ความคิด และการแก้ปัญหา และในด้านจิตพิสัย คือ เจตคติ ค่านิยม ความสนใจ และสุนทรียภาพ ไปพร้อม ๆ กัน

ค) บูรณาการระหว่างความรู้กับการกระทำ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และการกระทำด้วยการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ควบคู่กับการกระทำ (Learning by Doing)

ง) บูรณาการสิ่งที่เรียนรู้ในโรงเรียนกับสิ่งที่ป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน กล่าวคือการจัดหลักสูตรให้คำนึงถึงสิ่งที่สอนในห้องเรียนควรมีความหมาย และมีคุณค่าต่อชีวิตจริงของผู้เรียน

จ) บูรณาการระหว่างวิชาต่าง ๆ โดยการนำเนื้อหาวิชาหนึ่งมาเสริมกับอีกวิชาหนึ่ง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ และเกิดเจตคติตามที่ต้องการ

- รูปแบบของการบูรณาการ

การผสมผสานวิชาต่างๆ เพื่อให้ได้รายละเอียดของเนื้อหาสาระและการจัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างของหลักสูตรนั้น อาจกำหนดรูปแบบของการ บูรณาการได้ 3 วิธี คือ

ก) การบูรณาการภายในหมวดวิชาหรือต่างหมวดวิชา รูปแบบนี้ดำเนินการโดยนำเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ เข้ามาอยู่ภายใต้จุดประสงค์เดียวกัน เช่น กำหนดหัวข้อ “ชีวิตและการต่อสู้ของชนชาติไทย” จะมีเนื้อหาครอบคลุมทั้ง ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศาสนาศิลปวัฒนธรรม เศรษฐศาสตร์ เป็นต้น การผสมผสานแบบนี้ทำให้ความเป็นเอกลักษณ์ของวิชาต่างๆ หดหายไป ก่อให้เกิดการบูรณาการที่แท้จริงทั้งในด้านเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย

ข) บูรณาการภายในหัวข้อหรือโครงการ รูปแบบนี้เป็นการนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของวิชา หรือหมวดวิชาตั้งแต่ 2 วิชาหรือ 2 หมวดวิชาขึ้นไปมาผสมผสานกันในลักษณะที่เป็นหัวข้อ หรือโครงการซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้เรียน โดยในแต่ละหัวข้อจะมีการแบ่งเป็นหน่วยการเรียน

ค) บูรณาการโดยการผสมผสานปัญหา และความต้องการของผู้เรียนและสังคม เป็นลักษณะผสมผสานการบูรณาการทั้งภายในรายวิชาหรือต่างรายวิชา และบูรณาการภายในหัวข้อหรือโครงการ โดยมีจุดเน้นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาต่างๆ ชีวิตประจำวันของผู้เรียน ซึ่งอาจจะเป็นปัญหาชุมชนและปัญหาสังคม ปัญหาส่วนตัว เป็นต้น

2) เป็นหลักสูตรซึ่งมีจุดเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นสหวิทยาการ (Inter-Disciplinary Learning)

7.3 จุดเด่นของหลักสูตรแบบบูรณาการ มีดังนี้

1) มีความสัมพันธ์ในทางเนื้อหาวิชา ที่ผสมกลมกลืนทำให้เกิดความต่อเนื่องในการเรียนรู้

2) เป็นหลักสูตรที่เอื้อให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมทักษะความสามารถในการแก้ปัญหา และการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิต

3) เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาที่เรียนกับวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องทำให้เป็นผู้ที่มีทัศนคติกว้างไกล

4) กิจกรรมในการเรียนครอบคลุมเนื้อหาได้กว้างขวาง สามารถจัดการเรียนการสอนได้หลากหลายรูปแบบ มีการยืดหยุ่นเรื่องเวลา

5) เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมทักษะ และความสามารถในการแก้ปัญหาทั้งผู้เรียนและผู้สอน รวมทั้งส่งเสริมการค้นคว้าวิจัย

7.4 ข้อจำกัดของหลักสูตรแบบบูรณาการ มีดังนี้

1) การผสมผสานเนื้อหาวิชาในหลักสูตรรูปแบบนี้กระทำได้ยากในการศึกษา ระดับสูง ทั้งนี้เพราะมีเนื้อหาวิชามาก อีกทั้งการจัดทำหลักสูตรจะต้องอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญมาเป็นผู้ดำเนินการยกร่างหลักสูตร

2) ในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนมักแยกวิชาออกจากกันตามความเคยชินส่งผลให้ ขาดการผสมผสานทางด้านความคิด และเนื้อหาตามแนวทางของหลักสูตร

3) ความกว้างขวางของหลักสูตร อาจทำให้ผู้เรียนไม่มีความรู้ลึกซึ้งในเนื้อหาที่เรียน จากแนวคิดการจัดรูปแบบของหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบของหลักสูตรจำแนกได้ เป็น 7 รูปแบบ ดังนี้

- หลักสูตรรายวิชา
- หลักสูตรสัมพันธ์วิชาหรือหลักสูตรสหสัมพันธ์
- หลักสูตรแบบหมวดวิชา หรือหลักสูตรแบบกว้าง
- หลักสูตรกิจกรรมหรือประสบการณ์
- หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม
- หลักสูตรแบบแกน
- หลักสูตรแบบบูรณาการ

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

ฉันท ชาติทอง (2550, น.20) กล่าวไว้ว่า หลักสูตรที่ดีย่อมส่งผลดีต่อการบริหาร หลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน กล่าวคือ หลักสูตรที่ดีจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร โรงเรียนนำไปปฏิบัติได้มีประสิทธิภาพ ทางด้านครูสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ให้เกิดผลดีต่อผู้เรียน หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1) หลักสูตรควรมีความคล่องตัว และสามารถปรับปรุงและยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับ สภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี

2) หลักสูตรควรเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้การเรียนการสอน ได้บรรลุตามความมุ่งหมาย ที่กำหนด

3) หลักสูตรควรได้รับการจัดทำหรือพัฒนาจากคณะบุคคลหลายฝ่าย เช่น ครู ผู้ปกครอง ประชาชน นักวิชาการ นักพัฒนาหลักสูตรและผู้บริหาร ได้มีส่วนร่วมและรับรู้ในการจัดทำหลักสูตร

4) หลักสูตรจะต้องจัดได้ตรงตามความมุ่งหมายของการศึกษาแห่งชาติ

5) หลักสูตรควรมีกิจกรรม กระบวนการ และเนื้อหาสาระของเรื่องที่สอนบริบูรณ์เพียงพอที่จะช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และพัฒนาการเรียนของผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน

6) หลักสูตรควรบอกแนวทาง ด้านสื่อการสอน การใช้สื่อ การวัดและประเมินผลได้อย่างชัดเจน

7) หลักสูตรควรมีลักษณะที่สนองความความสนใจและความต้องการทั้งของนักเรียนและสังคม

8) หลักสูตรควรส่งเสริมในตัวผู้เรียนทุกด้านรวมทั้งส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้มีความเจริญงอกงาม

9) หลักสูตรควรจัดทำขึ้นมาจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในทุกๆด้านอย่างละเอียดรอบคอบ เช่นข้อมูลเกี่ยวกับทางด้านปรัชญาการศึกษา จิตวิทยา สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม รวมถึงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

10) เป็นหลักสูตรควรยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื้อหาวิชาและกิจกรรมการเรียนรู้ต้องเหมาะสมกับธรรมชาติ และความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก

11) ประสิทธิภาพและเนื้อหาต้องมีความสอดคล้องกับสภาพการดำรงชีวิตของผู้เรียน ประสิทธิภาพต้องเป็นสิ่งที่ใกล้ตัว และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554, น.15-16) กล่าวว่า iva หลักสูตรเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการเรียนการสอน และการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพเกิดผลสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาที่ด้นนั้นมาจากการจัดหลักสูตรที่ดี ดังนั้นหลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

- 1) ตรงตามความมุ่งหมายของการศึกษา
- 2) ตรงตามพัฒนาการของเด็กในวัยต่างๆ
- 3) ตรงตามลักษณะวัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียม และเอกลักษณ์ของชาติ
- 4) มีเนื้อหาสาระครบถ้วนเพียงพอส่งผลให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และมีพัฒนาการในทุกๆด้าน

5) สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน คือ จัดวิชาทักษะและวิชาเนื้อหาที่เหมาะสมกัน มีส่วนในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเจริญงอกงามทุกด้าน

6) ควรสำเร็จขึ้นด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย เพื่อให้ได้ผลดีควรจัดทำเป็นรูปคณะกรรมการ

7) จะต้องให้นักเรียนได้เรียนรู้ต่อเนื่องกันไป และจะต้องเรียงลำดับความยากง่ายไม่ให้ขาดตอนจากกัน

8) จะต้องเป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตเพื่อให้ความเป็นอยู่อย่างผาสุก

9) จะต้องเพิ่มพูนส่งเสริมทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นของเด็ก

- 10) ส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ ความคิดริเริ่มมีความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิต
- 11) ส่งเสริมให้เด็กทำงานเป็นอิสระ เพื่อพัฒนาให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันทำงานร่วมกัน เป็นหมู่ในสังคมประชาธิปไตย
- 12) บอกแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เนื้อหาสาระ วิธีสอน และอุปกรณ์ ประกอบไว้อย่างเหมาะสม
- 13) ทำให้ทราบเกี่ยวกับข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่อง ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงให้เกิดการพัฒนาที่ดียิ่ง ๆ ขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ
- 14) หลักสูตรที่ดีต้องให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจ จัดประสบการณ์และมีโอกาสแก้ปัญหิต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ
- 15) หลักสูตรที่ดีต้องส่งเสริมให้เด็กรู้จักแก้ปัญหา
- 16) หลักสูตรที่ดีต้องจัดประสบการณ์ที่มีความหมายต่อชีวิตของเด็ก
- 17) หลักสูตรที่ดีต้องจัดประสบการณ์ และกิจกรรมหลาย ๆ อย่างเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกอย่างเหมาะสมตามความสนใจความต้องการ และความสามารถของแต่ละบุคคล
- 18) หลักสูตรที่ดีจะต้องวางกฎเกณฑ์ไว้อย่างเหมาะสมแก่การนำไปปฏิบัติและสะดวกแก่การวัดและประเมินผล

การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่างๆ ของสิ่งที่จะประเมินในกระบวนการพัฒนาหลัก หรือองค์ประกอบอยู่ในหลักสูตร แล้วนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุปว่าหลักสูตรนั้นมีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่หรือต้องปรับปรุงแก้ไข ผู้นำในการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบที่นักการศึกษาให้การยอมรับคือ Tyler โดยทั่วไปการประเมินหลักสูตรจะมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การพิจารณาคุณค่าของหลักสูตรแต่จะส่งผลให้ทราบถึงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ประสิทธิภาพของหลักสูตรและการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีที่สุดของผู้บริหารสถานศึกษา

ความหมายของการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ต่างหาก ดังนี้
 สุจริต เพียรชอบ (2548, น.64) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินหลักสูตรนั้นเป็นกระบวนการที่สำคัญเพราะเป็นการหาคำตอบว่าหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่ได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด อะไรเป็นสาเหตุ ผู้ประเมินหลักสูตรจึงต้องเป็นผู้มีความรู้ดีทั้งทางด้าน

หลักสูตรและการประเมินผล ซึ่งจะต้องเน้นการประเมินทั้ง โปรแกรมการศึกษา มิใช่มีเพียงผลการเรียนปีสุดท้ายเท่านั้น แต่ควรประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนด้วย

วิโพฐฐ์ วัฒนานิมิตกุล (2548, น.206) สรุปไว้ว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การพิจารณาเปรียบเทียบ และตัดสินเกี่ยวกับองค์ประกอบต่างๆ ในระบบหลักสูตรว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐาน ความมุ่งหวัง และการปฏิบัติจริงเพียงใด หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด มีผลกระทบอย่างไร เพื่อจะนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรนั้นให้ดีขึ้น

นิรมล ศตวุฒิ (2551, น.109) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การหาคำตอบว่า หลักสูตรบรรลุผลตามที่กำหนดจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่บรรลุผลมากน้อยเพียงไรและสาเหตุที่ไม่บรรลุผลเพราะอะไร ดังนั้นการประเมินหลักสูตรจึงเป็นกระบวนการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ฉันท ชาติทอง (2553, น.318) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่ามีคุณภาพมากน้อยเพียงไร และเพื่อนำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นไป

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554, น.291) สรุปว่า การประเมินหลักสูตร คือ กระบวนการในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่าหลักสูตรนั้นๆ มีประสิทธิภาพแค่ไหน เมื่อนำไปใช้แล้วบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีอะไรที่ต้องแก้ไขเพื่อนำผลที่ได้มาใช้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีต่อไป พร้อมทั้งสรุปขั้นตอนการประเมินหลักสูตรได้ดังนี้

1) ขั้นตอนกำหนดวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายในการประเมิน การกำหนดจุดมุ่งหมายในการประเมินเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการในการดำเนินการประเมินหลักสูตรผู้ประเมินต้องกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการประเมิน ให้ชัดเจนว่าจะประเมินอะไรในส่วนตัวด้วยวัตถุประสงค์อย่างไร เช่น ต้องการประเมินเอกสารหลักสูตรเพื่อดูว่าเอกสารหลักสูตรถูกต้องสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ได้มีประสิทธิภาพแค่ไหน หรือจะประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ในเรื่องอะไรแค่ไหน หรือการนำหลักสูตรไปใช้ทั้งหมด หรือจะประเมินหลักสูตรทั้งระบบการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินที่ชัดเจนทำให้เราสามารถกำหนดวิธีการ เครื่องมือและขั้นตอนในการประเมินได้อย่างถูกต้อง และทำให้การประเมินหลักสูตรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลถูกต้องเป็นที่เชื่อถือได้

2) ขั้นตอนกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการที่จะใช้ในการประเมินผล การกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการประเมิน เกณฑ์การประเมินจะเป็น

เครื่องมือบ่งชี้คุณภาพในส่วนของหลักสูตรที่ถูกประเมิน การกำหนดวิธีการที่จะใช้ในการประเมินผลทำให้เราสามารถดำเนินงานไปตามขั้นตอนได้อย่างราบรื่น

3) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะมีผลทำให้การประเมินนั้นน่าเชื่อถือมากน้อยแค่ไหน ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ซึ่งผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้และสร้างอย่างมีคุณภาพมีความเชื่อถือได้ และมีความเที่ยงตรงสูง

4) ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้ประเมินต้องเก็บรวบรวมข้อมูลตามขอบเขตและระยะเวลาที่กำหนดไว้ บางครั้งถ้าจำเป็นต้องอาศัยผู้อื่นในการรวบรวมข้อมูลควรพิจารณาผู้ที่จะมาทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความเหมาะสม เพราะผู้เก็บรวบรวมข้อมูลมีส่วนช่วยให้ข้อมูลที่รวบรวมได้มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ

5) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นนี้ผู้ประเมินจะต้องกำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูล พิจารณาเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ที่เหมาะสม แล้วจึงวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้น โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

6) ขั้นสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการประเมิน ในขั้นนี้ผู้ประเมินจะสรุปและรายงานผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต้น ผู้ประเมินจะต้องพิจารณารูปแบบของการรายงานผลว่าควรจะเป็นรูปแบบใด และการรายงานผลจะมุ่งเสนอข้อมูลที่บ่งชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรมีคุณภาพหรือไม่ เพียงใด มีส่วนใดบ้างที่ควรแก้ไข ปรับปรุง หรือยกเลิก

7) ขั้นนำผลที่ได้จากการประเมิน ไปพัฒนาหลักสูตรใน โอกาสต่อไปจากคำกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการประเมินผลหลักสูตร เป็นการตรวจสอบเพื่หาคำตอบว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีคุณภาพเพียงใดมีสิ่งใดควรแก้ไขหรือปรับปรุง เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรต่อไปในการพัฒนาหลักสูตรสารพัดข่าวสารมีขั้นตอนดำเนินการ โดยสร้างเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลปรับปรุงแก้ไข และนำไปใช้

ทาบ (Taba, 1962, p.310) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร คือ การศึกษากระบวนการต่างๆ ที่กำหนดไว้ ว่าขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา มีความสอดคล้องหรือการประเมินครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของหลักสูตรและกระบวนการต่าง ๆ หรือไม่ และควรมีการเปลี่ยนแปลงจุดใดบ้าง

ลี ครอนบาช (Lee J.Conbach, 1970, p.70) ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตร ไว้ดังนี้ คือ การรวบรวมข้อมูล และการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในเรื่อง โปรแกรมหรือหลักสูตรการศึกษา

สตัฟเฟิลบีม และคณะ(Stufflebeam, Daniel L.et al., 1971, p.128) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร คือ ขั้นตอนกระบวนการหาความรู้ เก็บข้อมูล เพื่อใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าเดิม

กู๊ด (Good, 1973 อ้างถึงใน บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2553, น. 290) ได้กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การประเมินผลของกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นเฉพาะจุดประสงค์ของการตัดสินใจในความถูกต้องของความต่อเนื่องของเนื้อหาและจุดมุ่งหมายความสัมพันธ์และผลสัมฤทธิ์ของวัตถุประสงค์ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจในการวางแผนการจัดโครงการต่อเนื่องและการหมุนเวียนของกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่จะจัดให้มีขึ้น

จากแนวคิดของนักการศึกษา สรุปได้ว่า กระบวนการพิจารณา ตรวจสอบ ว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์ตรงตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ และนำข้อมูลที่ได้มาเพื่อใช้เป็นประโยชน์ปรับปรุงหลักสูตรนั้นให้ดีขึ้น

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

โดยทั่วไปแล้วการประเมินหลักสูตรใด ๆ ก็ตาม จะมีความมุ่งหมายและขั้นตอนของการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งนักการศึกษาหลายท่าน กล่าวไว้ดังนี้

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553, น. 293) สรุป การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตร หลักสูตรสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ความต้องการของผู้เรียน และสังคม ตามที่กำหนดไว้หรือไม่
2. เพื่อพิจารณาและอธิบายลักษณะของส่วนประกอบด้านต่าง ๆ ของหลักสูตรได้แก่ หลักการ กิจกรรมการเรียนการสอน จุดมุ่งหมาย การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ สื่อการเรียนการสอน สนองความต้องการหรือวัดความสอดคล้องต้องกันหรือไม่
3. เพื่อตัดสินใจในคุณภาพของหลักสูตร ว่ามีองค์ประกอบครบถ้วนหรือไม่มีข้อบกพร่องที่ต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุง หรือมีความสอดคล้องต้องกันหรือไม่
4. เพื่อเป็นตัวตัดสินใจ ในการบริหารงานด้านหลักสูตรและวิชาการว่าเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องหรือไม่ และเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และการนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ
5. เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร ว่าผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นไปตามความต้องการหรือความมุ่งหวังหรือไม่
6. เพื่อหาแนวทางวิธีการแก้ไขปรับปรุงในที่สิ่งบกพร่องซึ่งพบในองค์ประกอบต่างๆ ในหลักสูตร
7. เพื่อช่วยในการตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพควรใช้ต่อไปหรือควรแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาบางส่วนหรือควรยกเลิกการใช้หลักสูตรนั้น โดยจะดำเนินการหลังที่ใช้หลักสูตรไปแล้วระยะ

หนึ่ง แล้วจึงประเมินเพื่อสรุปผลตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่บรรลุเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้มากนักน้อยเพียงใด สนองความต้องการของสังคมเพียงใดและเหมาะสมกับการนำไปใช้หรือไม่

ไทเลอร์ (Tyler, 1949, p.248) เป็นผู้วางรากฐานการประเมินหลักสูตร โดยเสนอแนวคิดการประเมินว่าเป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไปตามข้อกำหนดของจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ โดยสรุป จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร ดังนี้

1. เพื่อตัดสินจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้นประสบผลสำเร็จหรือไม่

2. เพื่อประเมินค่าความก้าวหน้าทางการศึกษาของกลุ่มประชากรขนาดใหญ่เพื่อให้สาธารณชนได้ข้อมูลที่นำเชื่อถือและเข้าใจปัญหาความต้องการของการศึกษาและเพื่อใช้ข้อมูลนั้นเป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบายทางการศึกษาที่คนส่วนใหญ่เห็นด้วย

การนำหลักสูตรไปใช้

หลังจากที่มีการของหลักสูตรและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรที่ร่างขึ้นมาเรียบร้อยแล้วขั้นต่อไป คือ การนำหลักสูตรไปใช้ การนำหลักสูตรไปใช้นั้นเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาหลักสูตร บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้จะต้องทำความเข้าใจกับวิธีการ ขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดสมความมุ่งหมายทุกประการ ครูที่เป็นผู้ปฏิบัติหลักในการพัฒนาหลักสูตรเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้ด้วยการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ครูกำหนดวิธีการจัดการเรียนการสอน กำหนดกิจกรรมในแต่ละคาบ พร้อมทั้งจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การประสานงานกับบุคคลที่จะเข้าช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งการจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชน (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2553, น.262,418-419)

ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้

มีนักการศึกษาที่นิยามเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ไว้หลายท่าน ดังนี้

วิโพภุช วัฒนานิมิตกุล (2548, น.184) สรุปแนวคิดการนำหลักสูตรไปใช้นั้นเป็นงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายตั้งแต่ระดับบริหารจนกระทั่งถึงระดับผู้สอนขอบเขตและงานของการนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นงานที่กว้างขวาง และเป็นสิ่งที่ต้องกระทำอย่างรอบคอบและระมัดระวัง ซึ่งในที่นี้อาจสรุปเป็นหลักการของการนำหลักสูตรไปใช้ ได้ดังนี้

- 1) ควรมีการวางแผนและเตรียมการในการนำหลักสูตรไปใช้
- 2) ควรมีโอกาสบุคคลทั้งในส่วนกลางและท้องถิ่นในการดำเนินการร่วมกัน ทั้งในด้านการเตรียมการนำหลักสูตรไปใช้ การส่งเสริมสนับสนุน และการติดตามประเมินผล

3) การนำหลักสูตรไปใช้ควรดำเนินการตามขั้นตอนที่วางแผนและเตรียมการไว้แล้วอย่างเป็นระบบ

4) ควรมีการจัดเตรียมปัจจัยต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การนำหลักสูตรไปใช้ประสบความสำเร็จได้อาทิงงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เอกสารหลักสูตรต่าง ๆ และแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น

5) ควรมีการพัฒนาผู้สอนอย่างเต็มที่และจริงจัง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการนำหลักสูตรไปใช้

6) ควรจัดตั้งให้มีหน่วยงานที่มีผู้อำนวยการพิเศษ เพื่อให้การสนับสนุน และพัฒนาครู

7) ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ โดยต้องกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะนำมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาทั้งในแง่ของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และการวางแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รวีวรรณ สุวานิช (2548, น.126) ได้กล่าวถึง การนำหลักสูตรไปใช้ว่าในบรรดาขั้นตอนหรือกระบวนการพัฒนาหลักสูตรทั้งหมด ขั้นนำหลักสูตรไปใช้หรือการใช้หลักสูตรนับว่าเป็นขั้นตอนสำคัญ ซึ่งให้ความหมายขั้นตอนนี้ไว้ว่าเป็นการนำเอกสารหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาลงสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษา กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้

- 1) ขั้นการเตรียมการใช้หลักสูตร
- 2) ขั้นการใช้หลักสูตร
- 3) นิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร

สุนทร โคตรบรรเทา (2553, น.102) กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่า เป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร เป็นการนำการเปลี่ยนแปลงที่คาดหวังไปสู่ความจริง กิจกรรมหลักสูตร คือการเปลี่ยนแปลง

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553, น.263) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ในอันที่จะทำให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นดำเนินไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนับตั้งแต่การเตรียมบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สภาพแวดล้อม และการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554, น.286) กล่าวบทสรุปไว้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย และเป็นกิจกรรมที่มีขั้นตอนการปฏิบัติหลายขั้นตอน วิธีการของกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ น่าจะเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรมีผู้กล่าวว่า แม้เราจะมีหลักสูตรดีแสนดี แต่ถ้านำหลักสูตรไปใช้อย่างไม่ถูกต้องแล้วหลักสูตรนั้นก็ไม่มีประโยชน์อะไร เพราะฉะนั้นผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้

จะต้องศึกษาทำความเข้าใจกับการนำหลักสูตรไปใช้ตามบทบาทหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ที่สุด เพื่อให้การใช้หลักสูตรนั้นสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

โบแชมปี (Beauchamp, 1975, p.164-169) กล่าวถึง สิ่งแรกที่ต้องทำ คือการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ครูผู้นำหลักสูตรไปใช้มีหน้าที่แปลงหลักสูตรไปสู่การสอน โดยใช้หลักสูตรเป็นหลักในการพัฒนาวิธีการสอน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการนำหลักสูตรไปใช้ให้ได้ผลตามเป้าหมาย คือครูผู้สอนควรมีส่วนร่วมในการร่างหลักสูตร และ ผู้บริหาร ครูใหญ่ ต้องเห็นความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จได้

จากเอกสารการประชุมของประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย (APEID, 1977, p.29) มีการทบทวนประสบการณ์ต่าง ๆ ของประเทศในเอเชีย เรื่องยุทธศาสตร์การนำหลักสูตรไปใช้ได้สรุปเป็นหลักการที่สำคัญดังนี้

1. วางแผนและเตรียมการนำหลักสูตรไปใช้โดยให้คนหลายกลุ่มเข้าร่วมการแสวงหาการสนับสนุนจากประชาชนและจัดเตรียมทรัพยากร (มนุษย์และวัสดุ) ให้พร้อม
2. จัดหน่วยงานส่งเสริมการนำหลักสูตรไปใช้ให้ทำได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น
3. กำหนดแนวทางและกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้อย่างเป็นขั้นตอน รวมเหตุผลต่าง ๆ ที่จะใช้ในการจูงใจครูและติดตามผลในการปฏิบัติงาน

จากความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ข้างต้น สรุปได้ว่า หมายถึง การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นผลทำให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นดำเนินไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กระทรวงศึกษาธิการ (2552, น.1-7) ได้กำหนดหลักสูตรหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน อันเป็นกำลังสำคัญของชาติให้เจริญเติบโตเป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางด้านร่างกาย ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม ยึดมั่นในการปกครองตามแบบระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ซึ่งมีความจำเป็นต่อการศึกษาต่อ การศึกษาตลอดชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักการที่สำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้คือ

1. เป็นหลักสูตรเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมาย ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ อันเป็นจุดหมายสำคัญสำหรับพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ ความรู้ เจตคติ และคุณธรรมซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรซึ่งจัดเพื่อประชาชนมีคุณภาพและมีความเสมอภาคในการศึกษา
3. เป็นหลักสูตรที่ซึ่งสนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข สามารถประกอบอาชีพ และมีศักยภาพในการศึกษาต่อ จึงกำหนดเป็นจุดหมาย เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเห็นคุณค่าของตนเอง
2. มีความรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหา การคิด การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขนิสัย รักการออกกำลังกาย มีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดี
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้พัฒนาให้ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์
2. ชื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน

1. หลักการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองได้ ประโยชน์เกิดกับผู้เรียน ยึดหลักว่า ผู้เรียนสำคัญที่สุด ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ กำเนียงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง โคนเน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม

2. กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝน พัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การออกแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน แล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้การวัดผลประเมินผล เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยเสริมสร้างจิตสำนึก เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเอง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้ดังนี้

1. กิจกรรมแนะแนว

เป็นการพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนให้รู้จักตนเอง คิดแก้ปัญหา สามารถคิดตัดสินใจ สามารถปรับตนได้อย่างเหมาะสม รู้รักสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนสามารถกำหนดเป้าหมายในชีวิตของตัวเอง และยังช่วยให้ครูเข้าใจและรู้จักผู้เรียนมากยิ่งขึ้น เป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและสามารถให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2. กิจกรรมนักเรียน

เป็นการพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ภาวะความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี การตัดสินใจที่เหมาะสม การรู้จักแก้ปัญหา การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทร ความมีเหตุผล และสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความถนัด ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน ให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกชั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผนปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย

2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร

2.2 กิจกรรมชุมนุม ชมรม

3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

เป็นการส่งเสริมให้มีจิตสาธารณะทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชนและท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ

4. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

เป็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ทั้งผู้สอนและผู้เรียนควรมีบทบาท ดังนี้

4.1 บทบาทของผู้สอน

- 1) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลแล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ทำทายความสามารถของผู้เรียน
- 2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการ ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะกระบวนการที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการ และความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 3) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย
- 4) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้
- 5) จัดเตรียม และเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรมนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- 6) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน
- 7) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

4.2 บทบาทของผู้เรียน

- 1) กำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง
- 2) เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ
- 3) ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ
- 4) มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู
- 5) ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและเครือข่าย การเรียนรู้ต่าง ๆ

ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน

การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเองหรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการดังนี้

1. จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก

2. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็สื่อการเรียนรู้

3) เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลายสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

4) ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ

5) ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

6) จัดให้มีการกำกับติดตามประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ และสม่ำเสมอ

ในการจัดทำกรเลือกใช้และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ใน สถานศึกษาควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เนื้อหามีความถูกต้องและทันสมัยไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบ การนำเสนอที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับ

สถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการอย่างเป็นปกติและสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอน สามารถใช้เทคนิคการประเมินได้อย่างหลากหลาย อาทิเช่น การสังเกต การซักถาม การประเมิน โครงการงานการตรวจการบ้าน ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน/การประเมินชิ้นงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้ประเมินอาจเป็นผู้เรียนประเมินตนเอง ผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิด โอกาส เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน หากในกรณีที่ไม่มีผ่านตัวชี้วัดให้มีการสอนซ่อมเสริม

การประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนด้วย ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

2. การประเมินระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายปี/รายภาค ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ว่าเป้าหมายที่กำหนดส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือไม่ ศึกษาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงการ หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาและการรายงานผลการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน

3. การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ตามภาระความรับผิดชอบ สามารถดำเนินการ โดยประเมินคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของตัวผู้เรียนด้วยข้อสอบมาตรฐานซึ่งจัดทำและดำเนินการ โดยเขตพื้นที่การศึกษา หรือความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด ในการดำเนินการจัด

สอบ และยังได้จากการตรวจสอบทบทวนข้อมูลจากการประเมินระดับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

4. การประเมินระดับชาติ เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมิน และผลที่ได้จากการประเมินสามารถใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ

ข้อมูลการประเมินในระดับต่าง ๆ ข้างต้น เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบทบทวนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ถือเป็นภาระความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือ ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการ ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนทั่วไป กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาด้านวินัยและพฤติกรรม กลุ่มผู้เรียนที่ปฏิเสธ โรงเรียน กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ และสังคมกลุ่มพิการทางร่างกายและสติปัญญา เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินจึงเป็นหัวใจของสถานศึกษาในการดำเนินการช่วยเหลือผู้เรียนได้ทันทั่วถึงที่ ปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและประสบความสำเร็จในการเรียน

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน

เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน

1. การตัดสิน การให้ระดับและการรายงานผลการเรียน

1.1 การตัดสินผลการเรียน

ในการตัดสินผลการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น ผู้สอนต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก และต้องเก็บข้อมูลของผู้เรียนทุกด้านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในแต่ละภาคเรียน รวมทั้งสอนซ่อมเสริมผู้เรียนให้พัฒนาจนเต็มตามศักยภาพ

ระดับประถมศึกษา

- 1) ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด
- 2) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- 3) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา
- 4) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และต้องมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ตามที่สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ระดับมัธยมศึกษา

- 1) ตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้น ๆ
- 2) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
- 3) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา
- 4) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การพิจารณาเลื่อนชั้นทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา หากผู้เรียนมีข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อย และทางสถานศึกษาเห็นสมควรว่าสามารถสอนซ่อมเสริมและพัฒนาได้ ก็ให้อยู่ในดุลพินิจของสถานศึกษาที่จะผ่อนผันให้เลื่อนชั้นได้ แต่หากผู้เรียนไม่ผ่านรายวิชาจำนวนมาก และมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาต่อการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้นไป สถานศึกษาอาจตั้งคณะกรรมการพิจารณาให้เรียนซ้ำชั้นได้ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงวุฒิภาวะและความรู้ความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2 การให้ระดับผลการเรียน

ระดับประถมศึกษา

ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา สถานศึกษาสามารถให้ระดับผลการเรียนหรือระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียน เป็นระบบตัวเลข ระบบตัวอักษร ระบบร้อยละ และระบบที่ใช้คำสำคัญสะท้อนมาตรฐาน การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่าน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่าน และไม่ผ่าน

ระดับมัธยมศึกษา

ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา ให้ใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนเป็น 8 ระดับ

การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้นให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่าน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่าน และไม่ผ่าน

1.3 การรายงานผลการเรียน

การรายงานผลการเรียนเป็นการสื่อสารให้ผู้ปกครองและผู้เรียนทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาต้องสรุปผลการประเมินและจัดทำเอกสารรายงานให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะๆ หรืออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

การรายงานผลการเรียนสามารถรายงานเป็นระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียนที่สะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้

2. เกณฑ์การจบการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดเกณฑ์กลางสำหรับการจบการศึกษา เป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1 เกณฑ์การจบระดับประถมศึกษา

- 1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชา/กิจกรรมเพิ่มเติมตามโครงสร้างเวลาเรียนที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด
- 2) ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินรายวิชาพื้นฐาน ผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด
- 3) ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด
- 4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด
- 5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.2 เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

- 1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่เกิน 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 63 หน่วยกิต รวมทั้งรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด
- 2) ผู้เรียนได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรต้องไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต เป็นรายวิชาพื้นฐาน 63 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 14 หน่วยกิต
- 3) ผู้เรียนต้องมีผลการประเมิน การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด
- 4) ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด
- 5) ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

ความหมายของจิตสาธารณะ

คำว่า จิตสาธารณะ (Public Mind) หรือจิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) เป็นคำใหม่ที่มีใช้เมื่อไม่นานมานี้ และเป็นเรื่องใหม่สำหรับคนไทย ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของจิตสำนึกสาธารณะหรือจิตสาธารณะ ไว้หลากหลาย และมีการเรียกจิตสำนึกสาธารณะไว้แตกต่างกัน ได้แก่ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม จิตสำนึกต่อสังคม จิตสำนึกต่อส่วนรวม จิตสำนึกต่อสาธารณะ สมบัติ เป็นต้นซึ่งคำเหล่านี้ มีผู้ให้ความหมายไว้ใกล้เคียงกัน เมื่อแยกศึกษาความหมายของจิตสำนึกและจิตสาธารณะมีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2547, น. 2-3) กล่าวถึง ความหมายของจิตสาธารณะว่า การเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มและการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระโดยพิจารณาจากพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะและความรู้ความเข้าใจดังนี้

1. หลีกเลี่ยงการกระทำหรือพฤติกรรมการใช้ที่ทำให้สิ่งของชำรุดเสียหายต่อส่วนรวม และถือเป็นหน้าที่และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้
2. การเคารพสิทธิ ในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น

โกศล มีความดี (2547, น.17) ให้ความหมายของจิตสาธารณะว่า หมายถึง การกระทำแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติด้วยการเอาใจดูแล เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาที่บุคคลเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่ทำให้

เกิดการชำรุดเสียหายต่อส่วนรวม มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวม เช่น การกระทำหน้าที่ที่กำหนด การดูแลความสงบเรียบร้อย การรักษาสาธารณสมบัติ รับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น มีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไข และติดตามประเมินผล รวมไปถึงการรับอาสาทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม เคารพสิทธิของผู้อื่นในการใช้ของส่วนรวม ไม่ยึดของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง

ธรรมนันทิกา แจ่มสว่าง (2547, น.8) จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระ และเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

ประไพพิศ โอปารพัฒน์ (2548, น. 26) จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง การจุดประกายเพื่อให้คนทำประโยชน์เพื่อสังคม ตลอดจนให้ความเอื้ออาทรลดความขัดแย้งและการให้ขวัญและกำลังใจต่อกันเพื่อสังคมเป็นสุข

บุญทัน ภูบาล (2549, น.15) ให้ความหมายของจิตสาธารณะว่า จิตสาธารณะ คือ การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

อรพิน ชูชม และคณะ (2549, น.4) ให้ความหมายของจิตสาธารณะว่า หมายถึง การที่บุคคลตระหนักรู้และคำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวมและสังคม เห็นคุณค่าในการเอาใจใส่ ดูแลรักษาสິงของเครื่องใช้ต่างๆที่เป็นของส่วนรวม

อัญชลี ยิ่งรักษพันธ์ (2550, น.14) จิตสาธารณะ คือ การมีจิตใจที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อเรื่องของส่วนรวม มีการใช้สิ่งของส่วนรวมอย่างมีความรับผิดชอบ มีการแบ่งปันและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวมนั้น และไม่ยึดสมบัติส่วนรวมมาเป็นสมบัติของตนเองหรือของกลุ่ม

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, น.45) ได้ให้ความหมายของการมีจิตสาธารณะและผู้ที่มิมีจิตสาธารณะไว้ว่า มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน สังคม ด้วยความเต็มใจกระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทนและผู้ที่มิมีจิตสาธารณะ คือ ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจ ผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชนโดยไม่หวังผลตอบแทน

มนัสสา ชินูปการพงศ์ (2551, น. 38) จิตสาธารณะ หมายถึง การจุดประกายเพื่อให้คนทำประโยชน์เพื่อสังคม ตลอดจนการให้ความเอื้ออาทรลดการขัดแย้งและการให้ขวัญและกำลังใจต่อกัน

เรียม นมรักษ์ (2552, น. 18) จิตสาธารณะ คือ ความรู้สึกต่อปัญหาที่เกิดขึ้น คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและประโยชน์ส่วนตน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของส่วนรวมเกิด ประสงค์ที่จะแก้ไข

ปัญหาเหล่านั้น เชื่อมั่นในความสามารถของตนและพลังของการรวมกลุ่มในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมรวมทั้งการปฏิบัติร่วมกันกับผู้อื่น โดยใช้กระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552, น.17) กล่าวว่าไว้ว่า จิตสาธารณะเป็นการกระทำด้วยจิตวิญญาณที่มีความรักความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อคนอื่นและสังคมโดยรวม การมีคุณธรรมจริยธรรม และการไม่กระทำที่เสื่อมเสียหรือเป็นปัญหาต่อสังคม ประเทศชาติ การมีจิตที่คิดสร้างสรรค์เป็นกุศล และมุ่งทำกรรมดีที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม คิดในทางที่ดี ไม่ทำลายเบียดเบียนบุคคล สังคม วัฒนธรรมประเทศชาติและสิ่งแวดล้อม การกระทำและคำพูดที่มาจากความคิดที่ดี การลดความขัดแย้งและการให้ขวัญและกำลังใจต่อกันเพื่อให้สังคมโดยรวมมีความสุข

อริสา สุขสม (2554, น. 5) จิตสาธารณะหมายถึง การตระหนักรู้คนที่กำลังทำอะไรเพื่อเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เป็นจิตที่คิดสร้างสรรค์ คิดในสิ่งที่ดี ไม่ทำลายบุคคล สังคม วัฒนธรรมประเทศชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นกุศลและมุ่งทำกรรมดีเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

เปาโล แฟร์ (Freire, 1973, p.17) ได้กล่าวไว้ว่า จิตสำนึกไม่ได้มีความหมายแต่ในเชิงจิตวิทยาเท่านั้นแต่ยังมีความหมายลึกซึ้งในเชิงปรัชญาว่า เป็นความรู้สึกในสิ่งที่เป็นความจริงสิ่งที่เป็นภาวะที่แท้จริงของชีวิตมนุษย์และสิ่งที่เป็นโลกของมนุษย์

ราช (Raj, 1969, p.605) ได้กล่าวว่า จิตสำนึก เป็นความคิดที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่หยุดนิ่งหรือเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีอยู่ตลอดเวลา

เรย์มอนด์ (Raymond, 1999, p.206) กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะ ว่าเป็นลักษณะที่มีความรู้สึกตัวเป็นมาจากการแสดงความรู้สึก หรือเป็นความสามารถที่เกิดจากการมีประสบการณ์ในแต่ละคนในช่วงเวลาที่เกิดขึ้น

จากความหมายจิตสาธารณะข้างต้น สรุปได้ว่า จิตสาธารณะ หมายถึง การนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม มีความคิดและพฤติกรรมการกระทำ รักษาดูแล รับผิดชอบ หรืออาสาทำหน้าที่ต่าง ๆ เพื่อส่วนรวมก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน สังคม ด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน

ความสำคัญของจิตสาธารณะ

สมพงษ์ สิงหะพล (2542, น.16) กล่าวว่า จิตสำนึกเป็นความรู้สึกนึกคิดภายในบุคคล และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้โดยการเรียนรู้ จิตสำนึกเมื่อเกิดขึ้นแล้วยากนักที่จะหยุด หรือหมดหายไปคนที่มีจิตสำนึกที่ดีจะประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับจิตสำนึกนั้น และใช้จิตสำนึกของตนเพื่อประโยชน์ต่อสิ่งต่างๆ ตามมา เช่น บุคคลที่มีจิตสำนึกด้านระเบียบวินัย จะไม่ขับรถผิดกฎจราจร บุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะจะไม่ขีดเขียนในสถานที่สาธารณะ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2547, น.2-3) กล่าวว่า การเป็นผู้บริหารต้องมีคุณสมบัติหลายประการ คุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งคือ การมีจิตสำนึกสาธารณะผู้บริหารควรเป็นผู้ที่เสียสละเพื่อผู้อื่น

เพื่อสังคม เอาสังคมเป็นตัวตั้ง เสียสละทั้งกำลังกายกำลังใจ กำลังศรัทธาหรือแม้แต่การเสียสละในเชิง วัตถุประสงค์หนึ่ง ถ้าผู้บริหารขาดจิตสำนึกสาธารณะจนกลายเป็นคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว จะเกิด การเอาเปรียบองค์กร เห็นแก่ประโยชน์ของกลุ่มและพวกพ้อง องค์กรคงมีปัญหาอื่น ๆ ตามมา

ในระดับชุมชน ทำให้เกิดปัญหา คือ

1. ชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา เพราะต่างคนต่างอยู่ สภาพชุมชน มีสภาพเช่นไรก็ยังคง เป็นเช่นนั้น ไม่เกิดการพัฒนา และยิ่งนานไปก็ยิ่งแต่เสื่อมทรุดลง

2. อาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง

3. ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การ ขาดคนอาสาสมัครพัฒนา กลัวเสียทรัพย์สิน กลัวเสียเวลา หรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่น

ในระดับชาติ ถ้าบุคคลในชาติขาดจิตสำนึกสาธารณะจะทำให้เกิด

1. วิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้ง และแก้ปัญหาก็ไม่ได้ เกิดการเบียดเบียนทำลาย ทรัพยากรและสมบัติที่เป็นของส่วนรวม

2. ประเทศชาติอยู่ในสภาพล้าหลัง ขาดพลังของคนในสังคม เมื่อผู้นำประเทศนำมาตรการ ใดออกมาใช้ ก็จะไม่ได้อะไรเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน

3. เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก เกิดการแก่งแย่งแข่งขัน เห็นแก่ประโยชน์กลุ่มของตนและ พวกพ้อง เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน

ในระดับโลก ถ้าบุคคลขาดจิตสำนึก จะทำให้เกิดการเอาเปรียบระหว่างประเทศทำให้ เกิดปัญหาในระดับต่างๆ ดังนี้

1. เกิดการสะสมอาวุธกันระหว่างประเทศ เพราะขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกันกลัว ประเทศอื่นจะโจมตี จึงต้องมีอาวุธที่รุนแรง มีอานุภาพในการทำลายสูงไว้ในครอบครอง เพื่อข่มขู่ ประเทศอื่น และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ก็มักมีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงของแสนยานุภาพ ทางการสงครามในการตัดสินปัญหา

2. เกิดการถล่มแก่งแย่ง หรือครอบงำทางการค้าระหว่างประเทศ พยายามทุกวิถีทาง เพื่อให้เกิดการได้เปรียบทางการค้าทำให้ประเทศด้อยกว่าขาดโอกาสในการพัฒนาประเทศของตน

3. เกิดการรังเกียจเหยียดหยามคนต่างเชื้อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์ หรือต่างท้องถิ่นมองชนชาติ อื่นๆ เผ่าพันธุ์อื่นว่ามีความเจริญหรือมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ของตนเอง ถูกดูหรือเป็น ปฏิปักษ์ต่อชาติอื่น ดังนั้นการมีจิตสาธารณะมีความสำคัญอย่างยิ่ง หากส่งเสริมปลูกฝัง พัฒนาให้ การมีจิตสาธารณะของเด็ก ด้วยวิธีการต่างๆ จะทำให้เด็กไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว มีจิตใจที่เห็น แก่ประโยชน์ส่วนรวม มีการใช้อย่างสมบัติของส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่าใช้อย่างทะนุถนอมอาสา ด้ดูแลรับผิดชอบสมบัติส่วนรวม รู้จักการแบ่งปันโอกาสในการใช้ของส่วนรวมให้ผู้อื่น และเมื่อ

เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ปัญหาต่างๆ จะลดลง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์พวกพ้อง ก็จะลดน้อยลงและจะนำมาสู่สังคมที่มีความสงบสุขและพัฒนาขึ้น

คุณลักษณะการมีจิตสาธารณะ

สำหรับสถานศึกษา การวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ได้กล่าวถึง พฤติกรรมนักเรียนที่มีจิตสาธารณะว่าควรมีลักษณะดังนี้ คือ

1. จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ โดยนักเรียนจะต้องแสดงพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้ ได้แก่

- 1.1 ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ
- 1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกายกำลังใจและกำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ
- 1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินและอื่น ๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับ

ผู้อื่น

2. ผู้เรียนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนชุมชน และสังคม โดยนักเรียนจะต้องแสดงพฤติกรรมบ่งชี้ ดังนี้

- 2.1 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ
- 2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม
- 2.3 เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์

ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น ส่วนวิธีการพัฒนา เพื่อให้เกิดลักษณะของผู้มีจิตสาธารณะนั้นสามารถดำเนินการได้โดย การสอดแทรกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สอดแทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือในโครงการ หรือประเมินจาก กิจกรรมประจำวัน เป็นต้น

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดจิตสาธารณะ

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจกร (2543, น.13) สรุปว่า จิตสาธารณะ หรือ จิตสำนึกทางสังคม อยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ดังนี้

1. ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับภาวะทางสัมพันธภาพของมนุษย์ ภาวะทางสังคมเป็นภาวะที่ลึกซึ้งที่มีผลต่อจิตสำนึกด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ เป็นภาวะที่ได้อบรมกล่อมเกลา และสะสมอยู่ในส่วนของการรับรู้ที่ละเอียดที่ละน้อย ทำให้เกิดสำนึกที่มีรูปแบบหลากหลาย ภาวะแวดล้อมทางสังคมนี้เริ่มตั้งแต่พ่อแม่พี่น้อง ญาติ เพื่อน ครู สื่อมวลชน บุคคลทั่วไป ตลอดจนระดับองค์กร วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ กฎหมาย ศาสนา รวมทั้งภาวะแวดล้อมด้านสื่อสารมวลชน และส่วนที่กำกับสำนึกของบุคคล คือ การได้สัมผัสจากใช้ชีวิตที่มีพลังต่อการเกิดสำนึก อาทิ การไปโรงเรียน ไปทำงาน ดูละคร ฟังผู้คนสนทนากัน เป็นต้น

2. ปัจจัยภายใน สำนักที่เกิดจากปัจจัยภายใน หมายถึง การคิดวิเคราะห์ของแต่ละบุคคลในการพิจารณาตัดสินคุณค่าและความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติ โดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจ เพื่อขัดเกลาดนเองให้เป็นไปทางใดทางหนึ่ง โดยเกิดจากการรับรู้จากการเรียนรู้ การมองเห็น การคิด แล้วนำมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจว่าต้องการสร้างสำนักแบบใด ก็จะมีการฝึกฝนและสร้างสำนักเหล่านั้น

การเกิดจิตสำนักไม่สามารถสรุปแยกแยะได้ว่าเกิดจากปัจจัยภายในหรือภายนอกเพียงอย่างเดียว เพราะทุกสรรพสิ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน จิตสำนักที่มาจากภายนอกเป็นการเข้ามาโดยธรรมชาติ กระทบต่อความรู้สึกรู้สึกของบุคคล แล้วกลายเป็นจิตสำนักโดยธรรมชาติ และมักไม่รู้ตัว แต่จิตสำนักที่เกิดจากปัจจัยภายในเป็นความจงใจเลือกสรร บุคคล ระลึกรู้ตนเองเป็นอย่างดี เป็นสำนักที่สร้างขึ้นเอง ระหว่างปัจจัยภายใน และภายนอก เป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่องกัน ดังนั้น การพัฒนาจิตสำนักจึงต้องกระทำควบคู่กันไปทั้งปัจจัยภายในและภายนอก

องค์ประกอบของจิตสาธารณะ

การมีจิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญ และมีความหมายอย่างยิ่งในสังคม ทำให้เกิดประชาสังคม องค์ประกอบของจิตสาธารณะนั้นมีการแบ่งองค์ประกอบที่แตกต่างกันไปตามระดับ ซึ่งมีผู้ที่ศึกษาและกล่าวไว้ดังนี้

สุคนธรส หุตะวัฒน์ (2550, น.6) จำแนกองค์ประกอบของจิตสาธารณะออกเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม ซึ่งวัดได้จาก

1.1 การดูแลรักษาสมบัติส่วนรวม เก็บเข้าที่ทุกครั้งหลังจากใช้ของส่วนรวมเสร็จ เพื่อให้ของส่วนรวมอยู่ในสภาพที่ดี

1.2 ลักษณะการใช้และรู้จักใช้ของส่วนรวมอย่างทะนุถนอม ประหยัด และใช้อย่างระมัดระวัง เพื่อให้ของส่วนรวมมีความคงทนใช้ได้ยาวนาน

2. การถือเป็นที่ที่ที่มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ คือ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในโรงเรียน ทั้งนอกห้องเรียนและในห้องเรียนที่สามารถทำได้ ซึ่งวัดได้จาก

2.1 การทำหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน คือ การดูแลรักษาสมบัติของโรงเรียน

2.2 การรับอาสาทำเพื่อส่วนรวม ช่วยทำหน้าที่อื่นที่ไม่ใช่หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในวิสัยที่ตนสามารถทำได้

3. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม ซึ่งวัดได้จาก

3.1 การแบ่งปัน โดยการใช้ของส่วนรวมร่วมกัน ไม่นำของส่วนรวมมาเป็นสมบัติของตน

3.2 การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น การไม่แสดงอาการหวงสมบัติส่วนรวม

กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.45) ได้สรุปตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้การมีจิตสาธารณะ ดังต่อไปนี้

1. ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน มีพฤติกรรมบ่งชี้ซึ่งได้แก่

1.1 ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ

1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา โดยไม่หวังผลตอบแทน

1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน และอื่น ๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น

2. เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม มีพฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่

2.1 ดูแลรักษาสาธารณะสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ

2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม

2.3 เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น

ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง (2551, น.83) ได้กล่าวว่า การพัฒนาจิตสาธารณะกับบุคคลให้เกิดผลแบบสมบูรณ์นั้นต้องพัฒนาแบบองค์รวมคือจิตใจ (Heart) ความคิด (Head) และการกระทำ (Hand) โดยการสร้างให้บุคคลเกิดความรู้ความเข้าใจและมีเจตคติที่ดีต่อการมีจิตสาธารณะ สนับสนุนให้มีการกระทำที่เป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวมจึงจะทำให้ การพัฒนาจิตสาธารณะมีความสมบูรณ์

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของจิตสาธารณะ ที่สำคัญประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ความคิด จิตใจ การกระทำ และหน้าที่

แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินจิตสาธารณะ

แนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะ

ทิสนา แคมมณี (2546, น.69-74) ได้เสนอวิธีการสอนที่ช่วยส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาจิตสาธารณะได้ดังนี้

1. การเล่านิทาน เป็นการสอนที่ใช้นิทานเป็นสื่อให้ผู้เรียนรู้เนื้อหาสาระที่ต้องการ ซึ่งครูอาจใช้สื่ออื่น ประกอบได้ นิทานที่นำมาใช้มีหลายประเภท ทั้งนิทานปรัมปรา นิทานท้องถิ่น นิทานเทพนิยาย นิทานคติธรรม โดยเนื้อหาของนิทานต้องเหมาะสมกับระดับของผู้เรียนและเกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

2. การเล่นเกม เกมเป็นการเล่าภายในกติกาที่กำหนด โดยมีจุดมุ่งหมายของการเล่น โดยทั่วไปแล้วจะมีการแข่งขันเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ตื่นเต้น เกมที่ควรนำมาใช้ฝึกเกี่ยวกับจิตสาธารณะ เช่น เกมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การเสียสละ ความอดทน การมีน้ำใจนักกีฬา การให้อภัย การทำงานเป็นทีม การเคารพสิทธิผู้อื่น เป็นต้น

3. การใช้กรณีตัวอย่าง เป็นการสอนโดยใช้เรื่องที่เกิดขึ้นจริงหรือเขียนขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนศึกษา โดยมีประเด็นคำถามเพื่อให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ อภิปรายและแก้ปัญหา เรื่องที่เลือกมาควรเป็นเรื่องที่คล้ายความเป็นจริง เช่นข่าวในหนังสือพิมพ์ เหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

4. การใช้บทบาทสมมติ เป็นการสอนโดยให้ผู้เรียนสวมบทบาทเป็นตัวละครในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น การสวมบทบาทดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้บทบาทที่แสดงซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความคิด ความรู้สึก เจตคติของตนมากขึ้น

5. การใช้สถานการณ์จำลอง เป็นการสอนโดยให้ผู้เรียนเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กันในสถานการณ์ที่จำลองจากสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ความเป็นจริงของสถานการณ์นั้น เพื่อให้ผู้เรียน ได้วิเคราะห์และเรียนรู้สถานการณ์จริงนั้น และเกิดจิตสาธารณะเพื่อส่วนรวมมากขึ้น

กิตติพงษ์ แดงเสริมสิริ (2552, น.24-25) กล่าวถึงแนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะ 3 ประการ คือ

1. การหล่อหลอม โดยผ่านกลไกการเลี้ยงดูหรือการกระทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง ซึ่งครอบครัวจะเป็นทั้งต้นแบบและภาพสะท้อนการแสดงออกของจิตสาธารณะที่สำคัญของเยาวชนอย่างชัดเจน

2. การเรียนรู้ ซึ่งเป็นประสบการณ์สั่งสมจากการเรียนรู้ประจำวัน การรับรู้รูปแบบที่เพิ่มความถี่ซ้ำ และตัวอย่างความรู้สึกเชิงคุณค่าที่สื่อสาร และส่งผลสะท้อนกลับในความรู้สึกด้านบวกอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ ลักษณะการเรียนรู้ที่สร้างวิถีคิด เช่นการคิดแบบเชื่อมโยง การคิดแบบมโนทัศน์ และการคิดแบบองค์รวม เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาจิตสาธารณะในด้านการเรียนรู้

3. การจัดการสภาพแวดล้อม สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อและการแสดงออก
ด้านพฤติกรรม

ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง (2551, น.83) กล่าวว่า การสร้างจิตสาธารณะนั้นจะต้องบูรณาการ
ทั้งแนวคิด หลักการ และเทคนิควิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1. การอบรมให้ความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความรู้สึกที่ดี
2. การจัดกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการปฏิบัติที่ดี
3. การจัดกิจกรรมพัฒนา เพื่อให้ปฏิบัติและเกิดความผูกพัน
4. การสร้างตัวแบบหรือแบบอย่างที่ดีที่ได้รับยกย่องและยอมรับ
5. การจัดการประชาสัมพันธ์ด้วยรูปแบบต่าง ๆ ให้ได้รับความรู้ ข่าวสารและกิจกรรมที่
จัดทำขึ้น

6. กำหนดเป็นนโยบายและมาตรการพร้อมทั้งมีการกำกับดูแลที่ชัดเจนจัดสภาพแวดล้อมที่
เอื้ออำนวยต่อการรักษาผลประโยชน์ต่อส่วนรวม

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552, น.96-98) ได้เสนอแนะหลักการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ
8 ประการดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดจิตสาธารณะ 2 ปัจจัย คือ
ปัจจัยภายในตนเอง ได้แก่ลักษณะทางกายภาพ ความสามารถทั่วไป สมรรถภาพ ภาวะทางอารมณ์
ค่านิยมส่วนบุคคล ความปรารถนาและเพศ ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว
โรงเรียน สถานภาพทางสังคมและกลุ่มเพื่อน

2. การจัดการเรียนการสอนต้องกระทำซ้ำ ๆ เพื่อเน้นย้ำและป้องกันการเลือนหายหรือ
เปลี่ยนแปลง ให้จิตสำนึกมีความคงทน โดยต้องมีการเสริมแรงจากสถาบันต่าง ๆ หรือทางสังคม

3. การเรียนการสอนต้องให้เด็กเกิดการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัยและ
ด้านทักษะพิสัย

4. กระบวนการสร้างจิตสาธารณะ ควรเป็นไปอย่างมีขั้นตอน เพื่อให้เกิดลักษณะนิสัยที่
ยั่งยืน ตามแนวคิดของบลูม (Bloom) คือ

- 4.1 ขั้นรับรู้ (Perceiving or receiving)
- 4.2 ขั้นตอบสนอง (Reponding)
- 4.3 ขั้นการเห็นคุณค่า (Valuing)
- 4.4 ขั้นการจัดระบบ (Organizing)
- 4.5 ขั้นพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย (Characterization)

5. การจัดการเรียนการสอน ควรให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผ่านการกระทำ (Learning by doing)

6. การจัดการเรียนการสอน ต้องอยู่บนพื้นฐานของการเติบโตแบบธรรมชาติ ไม่เร่งรีบ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

7. การจัดการเรียนการสอน ต้องใช้วิธีการ กลยุทธ์ที่หลากหลาย เช่น การใช้บทบาทของผู้นำ การสื่อสารแบบศูนย์รวม การบทบาทของสื่อมวลชน สถานการณ์จำลองกับเทคนิคการประเมินผลตามสภาพจริง บทบาทสมมุติ รวมทั้งการมีตัวแบบที่ดีในสังคม

8. การจัดการเรียนการสอนต้องอาศัยความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง จากสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและสื่อมวลชน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2553, น.3-45) นิยามตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้และเกณฑ์การให้คะแนนของการมีจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไว้ดังนี้

มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

ผู้ที่มีจิตสาธารณะ คือ ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

จากแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาจิตสาธารณะข้างต้น สรุปได้ว่าแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาจิตสาธารณะที่ยั่งยืนต้องมีการประยุกต์ บูรณาการ ใช้กรณีตัวอย่าง ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ อภิปรายและแก้ปัญหา เหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ และเป็นไปอย่างมีขั้นตอน เพื่อให้เกิดลักษณะนิสัยที่ยั่งยืน

การวัดและการประเมินจิตสาธารณะ

การวัดจิตสาธารณะเป็นการวัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย (Affective) ซึ่งมีความสำคัญและวัดยากพอสมควรในการวัดพฤติกรรมออกมาชัดเจน จึงควรศึกษาวิธีวัดที่หลากหลายและเหมาะสมกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้น มีการวัดอย่างต่อเนื่องหลาย ๆ ครั้งและครอบคลุมคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ

สุวิมล ว่องวานิช(2546, น.13)ให้ความหมายว่าเป็นกระบวนการตัดสินความรู้ความสามารถ และทักษะต่างๆของผู้เรียนซึ่งอยู่ในสภาพที่สอดคล้องกับชีวิตจริงหรือสภาพจริงคล้ายจริงโดยใช้เรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นสิ่งเร้าและตอบสนองโดยการแสดงออกมาหรือ

ลงมือกระทำ เป็นการสะท้อนภาพเพื่อลงข้อสรุปถึงความรู้ ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนว่ามีมากน้อยเพียงใดน่าพอใจหรือไม่อยู่ในระดับความสำเร็จใด

จิตสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2550, น.22) กล่าวว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ พฤติกรรมของคนจะเป็นเช่นไรก็ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของกลุ่มสังคมนั้น ๆ เช่น วัฒนธรรมในการพบปะทักทายของไทยใช้การสวัสดี ของชาวตะวันตกทั่วไปใช้การสัมผัสมือของชาว ทิเบตใช้การแลบลิ้น ของชาวมุสลิมใช้การกล่าวสลาม เป็นต้น วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ควบคุมสังคม สร้าง ความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้แก่สังคม เพราะในวัฒนธรรมจะมีทั้งความศรัทธาความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน เป็นต้นฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าถ้าหากเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรมดีแล้วจะทำให้สามารถเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนในแต่ละสังคมได้อย่างถูกต้อง

ความหมายของสิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติความหมาย คำว่า“สิ่งแวดล้อม” หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่มีอยู่รอบตัวที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้น

ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2550, น.10) สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น และ เกิดขึ้นได้เองตามธรรมชาติ

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2557 อ้างถึงใน จำลอง โพธิ์บุญ, 2552, น.1) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อม คือ สิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเรา ทั้งที่เป็นรูปธรรม (จับต้องและมองเห็นได้) และนามธรรม (วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ) โดยมีอิทธิพลเกี่ยวข้องถึงกันเป็นปัจจัยในการเกื้อกูลหนุนซึ่งกันและกันผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายอีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรวัฏจักรเกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ

ยุทธศักดิ์ คือราม (2551, น.29-30) กฎหมายคุณภาพสิ่งแวดล้อมของมาเลเซีย ได้ให้ความหมายของคำว่า สิ่งแวดล้อม คือ ปัจจัยทางกายภาพของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ประกอบด้วย ดิน น้ำ อากาศ เสียง กลิ่น รส และปัจจัยทางภาพของความสวยงาม

จากความหมายข้างต้นที่ให้ไว้ สรุปได้ว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัว ทั้งสิ่งที่มีชีวิต และสิ่งที่ไม่มีชีวิต ซึ่งอาจจะที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม อาจเห็นได้ด้วยตาเปล่าและไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า มีอิทธิพลเกี่ยวข้องถึงกันเป็นปัจจัยที่เกื้อกูลกัน ซึ่งสิ่งแวดล้อม เป็นวงจรและวัฏจักรเกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ

ความหมายของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

กัญญารัตน์ สุตสะอาด (2547, น.7) ให้ความหมายของการอนุรักษ์ หมายถึง การเก็บรักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุง รวมทั้งการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างระมัดระวังและเหมาะสม เพื่อให้ เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม และสนองความต้องการของประชาชนมากที่สุด ยาวนานที่สุด และเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

คณะกรรมการวิชาสิ่งแวดล้อมเทคโนโลยีและชีวิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2549, น.114) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้สิ่งแวดล้อมอย่างมีเหตุมีผล เพื่อที่จะอำนวยให้คุณภาพของ การมีชีวิตอยู่อย่างดีตลอดไปสำหรับมนุษย์ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่ง เป็น การใช้สิ่งแวดล้อมอย่างมีเหตุผล ตามหลักอนุรักษ์วิทยาเพื่อให้สิ่งแวดล้อมอยู่ในลักษณะที่ดียัง ส่งผลให้มนุษย์มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีตลอดไป เพราะสิ่งแวดล้อมนั้นมีผลต่อสุขภาพและพละนามัย ของมนุษย์ อนึ่งหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความคิดรวบยอดใกล้เคียงกับหลักการจัดการ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

เกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2549, น.9) กล่าวถึง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไว้ว่า เป็นการ จัดการของมนุษย์ในการใช้ชีวิตรวม เพื่อจะให้ผลประโยชน์ที่ดีที่สุด

จากข้อความดังกล่าว สรุปได้ว่า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การเก็บรักษา ซ่อมแซม ปรับปรุง ใช้สิ่งแวดล้อมอย่างมีเหตุผลเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด และเกิดผล กระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เพราะสิ่งแวดล้อมมีผลต่อสุขภาพ พละนามัยและการดำรงชีวิตของ มนุษย์

แนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการวิชาสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีและชีวิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2549, น.119) ให้แนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไว้ดังนี้

1. การให้การศึกษา คือ การสอนให้เข้าใจถึงหลักการ วิธีการอนุรักษ์ มีจริยะธรรมเกิด จิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร
2. การใช้เทคโนโลยี โดยเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ตลอดจนใช้เทคโนโลยี ในการช่วยบำบัดและกำจัดของเสียและมลพิษที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากร เช่น การฝังกลบขยะ หรือระบบบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น
3. การใช้กฎหมายในการควบคุม เป็นแนวทางสุดท้ายในการดำเนินการ เช่น การกำหนด มาตรการและกฎระเบียบต่างๆในการควบคุม

เกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2549, น.125-129) ได้กำหนดแนวทางในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไว้ดังนี้

1. ให้การศึกษาประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักในบทบาทและหน้าที่ต่อสิ่งแวดล้อม ในอันที่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
2. การปรับปรุงคุณภาพ ซึ่งเป็นวิธีการตรงที่ช่วยแก้ปัญหาสถานะแวดล้อมที่เสื่อมโทรมและการขาดแคลนทรัพยากร
3. การลดอัตราการเสื่อมสูญ หมายถึง การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรนั้น ๆ ให้คุ้มค่าที่สุดและไม่บริโภคทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย
4. การนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ คือ การนำวัสดุ เครื่องมือเครื่องใช้สิ่งที่ย่ำแย่หรือเสื่อมสภาพแล้วมาใช้ประโยชน์ใหม่ โดยการหลอมใหม่ หรือย่อยแล้วไปผลิตใหม่
5. การใช้สิ่งทดแทน ทรัพยากรที่ใช้ประโยชน์ได้ดีในอดีตเริ่มร่อยหรอลง เนื่องจากความต้องการในการบริโภคมีสูง จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีคุณภาพคล้ายคลึงกันมาแทนทรัพยากรเดิมที่กำลังจะหมดไป เช่น นำเอาพลังงานจากดวงอาทิตย์ พลังงานน้ำ หรือพลังงานจากคลื่นในทะเลมาใช้แทนน้ำ เป็นต้น
6. การใช้สิ่งที่มีคุณภาพรองลงมา ทรัพยากรธรรมชาติชนิดเดียวกันอาจมีคุณภาพที่แตกต่างกันไป เช่น ไม้ มนุษย์นิยมนำไม้เนื้อแข็งมาใช้ประโยชน์เพราะมีความแข็งแรงทนทานแต่เมื่อไม้เนื้อแข็งมีปริมาณลดลง จึงหาแนวทางในการแก้ ปัญหาคือใช้ไม้ที่มีคุณภาพรองลงมาโดยหาวิธีการในการรักษาของไม้ให้ทนทาน เช่น นำไปอบน้ำยา หรืออบน้ำยา เป็นต้น
7. การป้องกันเป็นวิธีการจัดการโดยตรง เกี่ยวกับการป้องกันไม่ ให้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมร่อยหรอ และเสื่อมโทรมลงเร็วเกินไป หรือป้องกันมลพิษไม่ ให้แปดเปื้อนสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์อาศัย รวมทั้ง โบราณสถาน โบราณวัตถุ ในกรณีที่ยุทธศาสตร์ก๊าซพิษหรือสารพิษเจือปนน้ำไม่สะอาด ไม่สามารถใช้บริโภคได้เพราะมีสิ่งแปลกปลอมขึ้นในรูปของ สารพิษและเชื้อโรค สิ่งเหล่านี้ย่อมอยู่ในสิ่งแวดล้อม

จากแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมข้างต้น สรุปได้ดังนี้

1. การให้การศึกษา เข้าใจถึงหลักการ วิธีการอนุรักษ์ เกิดจิตสำนึก มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
2. การใช้เทคโนโลยี ช่วยบำบัดและกำจัดของเสียและมลพิษ
3. การใช้กฎหมายในการ
4. การปรับปรุงคุณภาพ ช่วยแก้ ปัญหาการขาดแคลน และสถานะแวดล้อมเสื่อมโทรม
5. การลดอัตราการเสื่อมสูญ ใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าที่สุด
6. การนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

7. การใช้สิ่งทดแทน การใช้สิ่งที่มีคุณภาพ
8. การป้องกัน การร่อยหรือ เลื่อมโทรม ป้องกันมลพิษ

จิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม

จากการข้อมูลที่กล่าวมาตามหัวข้อ จิตสาธารณะ การอนุรักษ์ และสิ่งแวดล้อม สรุปได้ว่า จิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การที่ผู้เรียนนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม มีความคิดและพฤติกรรมการกระทำ รักษาดูแล รับผิดชอบ เพื่อส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจ ผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยร่างกาย สติ ปัญญาลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน สังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนโดยแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ

- ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน หมายถึง การช่วยผู้อื่นด้วยความเต็มใจ อาสาทำงานด้วยกำลังกาย กำลังใจ กำลังสติปัญญา แบ่งปันทรัพย์สิน สิ่งของ และอื่น ๆ สร้างความสุขให้กับผู้อื่นหรือช่วยแก้ปัญหาโดยไม่หวังผลตอบแทน
- ร่วมกิจกรรมซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชนและโรงเรียน หมายถึง การดูแล รักษา สาธารณะสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และโรงเรียน เพื่อร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหรือแก้ปัญหาด้วยความกระตือรือร้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550, น.142-144) ศึกษาเรื่องการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ จิตอาสาของนักเรียนมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือการช่วยเหลือผู้อื่น การเสียสละต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนา โดยสภาพจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตอาสาอยู่ในระดับ ปานกลางเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบด้านการช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ในระดับสูงมากการเสียสละต่อสังคมอยู่ในระดับปานกลางและด้านการมุ่งมั่นพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้การเกิดจิตอาสาเป็นผลมาจากปัจจัยด้านสังคม/ชุมชน นั่นคือ หากบุคคลสำคัญในสังคม/ชุมชนมีจิตอาสาที่จะส่งผลให้นักเรียนมีจิตอาสา ปัจจัยด้านครอบครัวความเป็นแบบอย่างจากพ่อแม่มีความสำคัญมากที่สุดนอกจากนี้หากพ่อแม่ใช้เหตุผลในการอบรมเลี้ยงดูและมีการสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนทำพฤติกรรมจิตอาสาที่จะส่งผลให้นักเรียนมีจิตอาสาเพิ่มขึ้นสัมพันธ์ภาพ

ระหว่างนักเรียนและเพื่อน เป็นลักษณะสำคัญของปัจจัยด้านเพื่อนแสดงว่าถ้านักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนในระดับสูงก็จะทำให้นักเรียนเกิดจิตอาสาและถ้าเพื่อนสนิทหรือเพื่อนในกลุ่มของนักเรียนมีจิตอาสาจะทำให้ให้นักเรียนมีจิตอาสาด้วยเช่นกันปัจจัยด้านสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมจิตอาสา นั่นคือ หากนักเรียนได้รับข่าวสารการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การเสียดสต่อสังคม และความมุ่งมั่นพัฒนาจากสื่อโทรทัศน์ก็จะส่งผลให้นักเรียนมีจิตอาสาการสั่งสอนการปลูกฝังจากครูเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในปัจจัยด้านโรงเรียน/ครูที่จะทำให้นักเรียนมีจิตอาสา นอกจากนี้แบบอย่างจิตอาสาจากครูและมีสัมพันธภาพที่ดีกับครูก็มีอิทธิพลต่อการเกิดจิตอาสาของนักเรียนเช่นกัน ในปัจจัยด้านนักเรียน เจตคติต่อจิตอาสาการเรียนรู้อันเกี่ยวกับจิตอาสาและการรับรู้ความสามารถของตนเองที่จะทำพฤติกรรมจิตอาสาที่มีอิทธิพลต่อจิตอาสาของนักเรียน ผลการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรจิตอาสาของนักเรียนได้ร้อยละ 38.60 ซึ่งปัจจัยด้านสังคม/ชุมชนมีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลรวมต่อการเกิดจิตอาสาของนักเรียนมากที่สุดแสดงว่าพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือผู้อื่น การเสียดสต่อสังคม และความมุ่งมั่นในการพัฒนาของบุคคลในสังคม มีอิทธิพลทำให้นักเรียนเกิดจิตอาสา รองลงมาคือ ปัจจัยด้านครอบครัวมีอิทธิพล โดยทางตรงและทางอ้อมต่อจิตอาสาของนักเรียนในทิศทางบวกรวมถึงพฤติกรรมของบุคคลในครอบครัวก็มีอิทธิพลต่อเด็กเพราะเด็กจะเลียนแบบและแสดงพฤติกรรมตามบุคคลในครอบครัว โดยตัวแปรทั้งสองด้านนี้ส่งผลต่อจิตอาสาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พรพรม พรคพวก (2550, น.82) ศึกษาเรื่องปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพมหานครตะวันออกกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยห้าตัว ซึ่งได้แก่ การคล้อยตามผู้อื่น การรับรู้ความสามารถของตน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับจิตสาธารณะ โดยผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรปัจจัยทั้งห้าตัวกับจิตสาธารณะ โดยรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญซึ่งสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะได้ร้อยละ 48.20 และค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อจิตสาธารณะด้านการหลีกเลี่ยงการใช้ การถือเป็นหน้าที่ และการเคารพสิทธิการใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือการรับรู้ความสามารถของตน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูนอกจากนี้ในเรื่องของการเคารพสิทธิการใช้พบว่า การคล้อยตามผู้อื่น ส่งผลทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ศุภรัตน์ ทองอ่อน (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาการเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะในการอนุรักษ์ทรัพยากรด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และด้านการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกัน จากผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนมีจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ซึ่งมีจิตสำนึกสาธารณะด้านการประหยัดพลังงานไฟฟ้าอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีจิตสาธารณะทั้งสองด้านอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

2. นักเรียนที่มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับก่อนกฎเกณฑ์ มีจิตสำนึกสาธารณะทั้งสองด้านอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างมาก นักเรียนที่มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับตามกฎเกณฑ์มีจิตสาธารณะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างมากและมีจิตสำนึกสาธารณะด้านการประหยัดไฟฟ้าอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ส่วนนักเรียนที่มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับเหนือกฎเกณฑ์จะมีจิตสำนึกสาธารณะทั้งสองด้านอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำและจิตสำนึกสาธารณะด้านการประหยัดพลังงานไฟฟ้าสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และพบว่านักเรียนที่มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับเหนือกฎเกณฑ์ มีจิตสำนึกสาธารณะด้านการประหยัดพลังงานไฟฟ้าสูงกว่านักเรียนที่มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับก่อนกฎเกณฑ์ แต่นักเรียนที่มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกันมีจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำไม่แตกต่างกัน

4. ไม่พบผลปฏิสัมพันธ์ของระดับชั้นกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมซึ่งมีต่อจิตสำนึกสาธารณะด้านการประหยัดพลังงานไฟฟ้า และจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ

ศุคนธรส หุตะวัฒนะ (2550, น.51-53) ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอ ตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจา ที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพ การ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจามีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับ โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะ และ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับน้อยและในระดับมากไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจา แต่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับมากจะมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัญชลี ยี่รักพันธุ์ (2550, น.103-105) ศึกษาผลการใช้สถานการณ์จำลองผสมผสานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริงเพื่อ พัฒนาจิตสาธารณะ 3 องค์ประกอบ คือ ด้านการเคารพสิทธิใน

การใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม ด้านการหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อสมบัติของส่วนรวม และด้านการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวม โดยการศึกษา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชพิช ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ระยะเวลาในการทดลองจำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมใช้โปรแกรมการใช้สถานการณ์จำลองผสานกับ เทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง แบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะ แบบบันทึกพฤติกรรมจิตสาธารณะ แฟ้มสะสมงาน และแบบทดสอบจิตสาธารณะ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้น ที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองผสานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง มีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยโดยรวมก่อนทดลอง หลังทดลอง และหลังทดลอง 1 สัปดาห์ สูงขึ้น

กุลทิพย์ ศาสตรระรุจิ (2551, น.88-89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การถอดบทเรียนกระบวนการสื่อสารของกลุ่มเยาวชนในจิตสำนึกสาธารณะของชมรมพุทธศาสตร์สากล โดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) 2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) 3) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Interview) และ 4) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participation observation) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสื่อสารในการสร้างเครือข่ายของกลุ่มเยาวชนจะเน้นการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่มการใช้สื่อกิจกรรม การสื่อสารผ่านพิธีกรรมทางศาสนา และปัจจัยที่นำไปสู่ความเข้มแข็งของกลุ่มได้แก่ การให้ความศรัทธาในกิจกรรม การสื่อสารระหว่างสมาชิกที่บ่มเพาะด้วยความรัก และเมตตาาระบบการสื่อสารแบบเปิดและภาวะผู้นำ

วัลยกร วรกุลสถฐานีย์ (2551, น.1-5) ศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้พฤติกรรมที่มีต่อจิตสำนึกสาธารณะและการสื่อสารการตลาดที่มีประสิทธิผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชน โดยศึกษาจากเยาวชนที่ศึกษาในระดับมัธยม อายุ 13-18 ปี ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล และใช้แบบสอบถามคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนา เป็นเพศหญิงและเพศชายจากมัธยมต้นและมัธยมปลาย จำนวน 32 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเยาวชนผู้ร่วมสนทนาเกือบทั้งหมดไม่เคยได้ยินคำว่าจิตสำนึกสาธารณะ มีบางคนคือ 1-2 คน ที่เคยได้ยินจากครูที่โรงเรียน และผู้ใกล้ชิด คือญาติพี่น้อง ซึ่งเห็นได้ว่าครูและครอบครัวมีบทบาทให้ความรู้แก่เยาวชนมาก เหตุผลที่กลุ่มเยาวชนส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับรู้เกี่ยวกับคำว่าจิตสำนึกสาธารณะ น่าจะเป็นเพราะกระบวนการในการรับรู้ของแต่ละบุคคล ซึ่งมาจากสภาพแวดล้อมในการเติบโตของบุคคลนั้น ๆ ในปัจจุบันพบว่า สังคมไทยจะมุ่งเน้นให้เด็กรักและเอาใจใส่การเรียนมากที่สุด เนื่องจากเชื่อว่าเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต จนละเลยความสำคัญด้านอื่น ๆ ซึ่งการมีจิตสำนึกสาธารณะ

ไม่ได้มีผลใด ๆ ต่อการเรียน หรือเกรดที่ได้รับ ดังนั้นกลุ่มเยาวชนจึงไม่ให้ความสนใจในการที่จะรับรู้ในเรื่องจิตสำนึกสาธารณะ จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การรับรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดแนวโน้มพฤติกรรม ดังนั้นการทำให้เยาวชนมีการรับรู้เพื่อให้เกิดความรู้ และตระหนักถึงความสำคัญในจิตสำนึกสาธารณะจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก จากการศึกษาพบว่า เยาวชนเกือบทั้งหมดขาดการรับรู้ในความหมายของจิตสำนึกสาธารณะ หรือไม่มีความรู้เกี่ยวกับการมีจิตสำนึกสาธารณะ ดังนั้นจึงควรมีการให้เยาวชนเกิดการรับรู้มากขึ้น เพราะการรับรู้ เป็นพื้นฐานของการเกิดพฤติกรรม อีกทั้งพบว่า ปัญหาหลักที่ทำให้เยาวชนขาดการรับรู้ และไม่สนใจ คือ ค่านิยมในสังคมที่ทำให้เยาวชนในปัจจุบันให้ความสนใจในเรื่องเรียน จนละเลย เรื่องอื่น ๆ ดังนั้นการปรับเปลี่ยนค่านิยมในสังคม จากการสนับสนุนด้านการเรียนวิชาการ แก่เยาวชน มาเป็นการเน้นการปลูกฝังจิตสำนึกสาธารณะหรือด้านจิตใจควบคู่ไปด้วย โดยสถาบันในสังคมต้องให้ความร่วมมือ ดังนี้

1. สถาบันครอบครัว ทำหน้าที่หลักในการสร้างการรับรู้และการปลูกฝัง ความคิด ทักษะคติ แก่เยาวชนให้มีจิตสำนึกสาธารณะ โดยเป็นสถาบันที่ใกล้ชิดเยาวชนที่สุด
2. สถาบันการศึกษา เป็นสถาบันหลักที่จะจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะแก่เยาวชนและควรจัดกิจกรรมตามความสนใจของเยาวชนเพื่อสร้างความสนใจของเยาวชนเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม และช่วยพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะอย่างแท้จริง
3. สถาบันรัฐ ออกนโยบายที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะนโยบายสำหรับหลักสูตรการศึกษาที่จะเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะแก่เยาวชน
4. สถาบันเอกชน และองค์กรไม่หวังผลกำไร เป็นสถาบันที่ช่วยเสริมสร้าง จิตสำนึกสาธารณะแก่เยาวชนได้เช่นเดียวกับสถาบันการศึกษา แต่อาจมีข้อได้เปรียบด้านเงินสนับสนุนที่มากกว่า
5. สื่อมวลชน จะสามารถช่วยสร้างการตระหนักรู้ในจิตสำนึกสาธารณะได้โดยสร้างสภาพแวดล้อม ข่าวสารเชิงบวกเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ เพื่อให้เยาวชนเกิดความสนใจและปฏิบัติตาม

จุฬารัตน์ มุลทรัพย์ (2555) การพัฒนากิจกรรมสถานการณ์จำลองเพื่อปลูกฝังจิตสาธารณะ และควมมีวินัยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า 1) สภาพปัญหาและความต้องการในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เป็นปัญหามากเรียงเป็นปัญหาระดับมาก ได้แก่ ควมมีวินัย ($\mu = 4.25$) และจิตสาธารณะ ($\mu = 3.98$) 2) ความต้องการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในแนวความคิดของครู พบว่า มีความต้องการมาก คือ จิตสาธารณะ ($\mu = 4.37$) และควมมีวินัย($\mu = 4.33$) เพื่อให้ให้นักเรียน

ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน โดยมีพฤติกรรม คือ ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจและกำลังสติปัญญาโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนแบ่งปันสิ่งของทรัพย์สินและอื่น ๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น และให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนชุมชนและสังคม โดยดูแล รักษา สาธารณะสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือเข้าร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตาม สถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น

สุขจี คำนวนคิดปี (2550) ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมอุทยานแห่งชาติได้รื้อฟื้น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติ ได้รื้อฟื้น จำแนกตามระดับการศึกษา ภูมิสำเนาระยะเวลาที่อาศัย อยู่ในชุมชนประเภทกิจการ การเป็นสมาชิกกลุ่มชุมชนแหล่งข้อมูลข่าวสาร จำนวนครั้งที่ได้รับ ข่าวสาร และรวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกรายการ ส่วนระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พบว่า แตกต่างกันตามระดับการศึกษาแหล่งข้อมูล ข่าวสารและจำนวนครั้งที่ได้รับข่าวสาร สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมีส่วนร่วมของประชาชนที่มี ผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติได้รื้อฟื้น คือ ควรส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึก และรู้จักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้อุทยานสดชื่น สะอาด น่าอยู่อย่างยั่งยืน และประชาชนรู้คุณค่า ประโยชน์ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควรส่งเสริมให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่บุคลากรเป็นส่วน หนึ่งในการอนุรักษ์ โดยมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และมีการอบรมให้ความรู้ในเรื่องการ อนุรักษ์

จิรภา ทองสร้าง (2550) ศึกษาเกี่ยวกับการผลิตสื่อสำหรับนักเรียนประถมศึกษาเพื่อส่งเสริม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาโรงเรียนคลองกุ่ม สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร จากผล การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านทัศนคติ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับทัศนคติ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับค่อนข้างดีและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีพฤติกรรม เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมปานกลาง กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจสื่อคอมพิวเตอร์มากที่สุดและ ต้องการลักษณะรูปแบบเนื้อหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับวัยใช้ภาพการ์ตูนประกอบกับฉาก ขนาดตัวอักษรชัดเจนในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ส่วนในผลการศึกษาคำสัมภาษณ์ พบว่า

นักเรียนที่มีระดับชั้นการศึกษา เกรดเฉลี่ยที่แตกต่างกันมีผลต่อความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน และนักเรียนที่มีระดับชั้นการศึกษา เกรดเฉลี่ย อาชีพของบิดาที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ในด้านพฤติกรรม นักเรียนที่มีเพศ เกรดเฉลี่ย ที่แตกต่างกัน มีผลทำให้มีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน และนักเรียนที่มี ความรู้ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ แตกต่างกันมีผลทำให้นักเรียนมีทัศนคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ส่วน นักเรียนที่มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันมีผลทำให้พฤติกรรมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมต่างกัน แสดงให้เห็นว่าการสร้างให้เด็กเกิดทัศนคติและ พฤติกรรมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมนั้น นักเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงจะทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรม คือ ความรู้ (K) และทักษะ (A) มี ผลสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และทำให้เกิดการปฏิบัติ (P) ตามมา

สมพงษ์ ฤทธิผลง (2553) ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดสภาพแวดล้อม ภายในโรงเรียนของโรงเรียนสังกัดอำเภอพญาเม็งราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 4 โดยทำการศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ของโรงเรียนสังกัดอำเภอพญาเม็งราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 โดยจำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดอำเภอ พญาเม็งราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 4 จำนวน 358 คน โดยใช้แบบสอบถามแบบ มาตราส่วนการประเมิน (Rating Scale) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยใช้ ค่าทาง สถิติ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คือ อัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่าที ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการ จัดสภาพแวดล้อมภายใน โรงเรียนของ โรงเรียนสังกัด อำเภอพญาเม็งรายสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเชียงรายเขต 4 โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า นักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดเล็กในสังกัดอำเภอพญาเม็งราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียง ราช เขต 4 มีความ คิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนไม่ แตกต่างกัน เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ อยู่ใน วัยเดียวกัน มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่เดียวกัน จึงมีความต้องการด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เหมือนกัน ในด้านความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนอำเภอพญาเม็ง ราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 ของ โรงเรียนขนาดใหญ่ และ โรงเรียนขนาดเล็ก ผลการเปรียบเทียบในภาพรวมและรายข้อพบว่าไม่แตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติ ในระดับ 0.05

วิสาขา ภูจินดา (2555) ทำการศึกษาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมโรงงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมโรงงาน

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมโรงงาน และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามอุตสาหกรรมโรงงานหรืออุตสาหกรรมการผลิต 400 ตัวอย่าง และทำการวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้ สถิติ พรรณนา ได้แก่ จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และทดสอบทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ด้วยสถิติ Chi-square ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงงานส่วนใหญ่ มีนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมคิดเป็นร้อยละ 76.2 ส่วนใหญ่ มีปัญหามลพิษทางน้ำและขยะมูลฝอย คิดเป็นร้อยละ 55.8 และ 55.2 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงงานมีความตระหนักด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 69.2 ในด้านการรับรู้ ข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุดจากโทรทัศน์และกลุ่มตัวอย่างเกินกว่าครึ่งหนึ่งมี ความรู้ความเข้าใจในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 60.5 และกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่สุดมีความคิดเห็นในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 44.8 เมื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้พบว่า ขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ และนโยบายของผู้บริหารมากที่สุด รองลงมา คือ ความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การมีส่วนร่วมของพนักงาน ความศรัทธา ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การติดตามและประเมินผลตามลำดับ ในด้านความสนใจในการดำเนินกิจกรรมและโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า กลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมโรงงานเกินกว่าครึ่งหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 60.2 มีความสนใจ ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมโรงงาน ได้แก่ ขนาดของอุตสาหกรรม นโยบาย ด้านสิ่งแวดล้อม การรับทราบข่าวสาร ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รุ่งกิจ บุรณ์เจริญ และวิสาขา ภู่อินดา (2555) ทำการศึกษาการจัดการขยะฐานศูนย์:กรณีศึกษาโรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ อำเภोजอมพระ จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะของนักเรียน วัตถุประสงค์การจัดการขยะฐานศูนย์ และศึกษาผลสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการขยะฐานศูนย์ที่นำไปใช้ ในโรงเรียนเพื่อนำไปสู่การหาแนวทางที่เหมาะสม ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวน 335 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้อำนวยการ และอาจารย์ การวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบสมมติฐานใช้ t-test และ F-test ผลการศึกษา พบว่า

นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลางและพฤติกรรมการจัดการขยะฐานศูนย์ ในภาพรวมปานกลาง ส่วนผู้อำนวยการและอาจารย์ เห็นด้วยกับโครงการขยะฐานศูนย์ ว่าเป็นประโยชน์ ต่อโรงเรียน ภายหลังจากการดำเนิน โครงการธนาคารขยะยืม พบว่า ปริมาณขยะลดลงร้อยละ 14.16 นักเรียนและอาจารย์มีความพึงพอใจในโครงการเฉลี่ยในระดับมาก ปัญหา/อุปสรรค ได้แก่ การขาดความร่วมมือจากนักเรียน รองลงมาขาดการ สนับสนุนจาก ผู้บริหาร โรงเรียน ขาดอุปกรณ์ในการจัดการขยะฐานศูนย์ เช่น ถังขยะสีต่าง ๆ ไว้ในการคัดแยก การขาดความรู้/ความเข้าใจในการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ ขาดเงินทุน/งบประมาณ และบุคลากรในการจัดการขยะฐานศูนย์ ข้อเสนอแนะในการจัดการขยะฐานศูนย์ โรงเรียนควรมีการดำเนินการในขั้นตอนการจัดการขยะ “ต้นทาง” โดยส่งเสริมการคัดแยกขยะและอาศัยการมีส่วนร่วมของอาจารย์ในการให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า นักวิจัยให้ความสำคัญการส่งเสริมจิตสาธารณะ โดยดำเนินการวิจัยในหลายเรื่อง เช่น การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษาเรื่องปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียน การศึกษาการเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และด้านการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักเรียน การใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิคเสนอตัวแบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจาที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียน การใช้สถานการณ์จำลองผสานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะการถอดบทเรียนกระบวนการสื่อสารของกลุ่มเยาวชนในจิตสำนึกสาธารณะของชมรมพุทธศาสตร์สากล โดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ การรับรู้พฤติกรรมที่มีต่อจิตสำนึกสาธารณะและการสื่อสารการตลาดที่มีประสิทธิผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชนการพัฒนากิจกรรมสถานการณ์จำลองเพื่อปลูกฝังจิตสาธารณะและความมีวินัย

งานวิจัยต่างประเทศ

โจฮานเซน (Johansen, 2004) ได้วิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้บทละครเชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีมุ่งศึกษาว่า รูปแบบต่าง ๆ ของละคร จะช่วยพัฒนาความคิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเคลื่อนไหวสู่ปฏิบัติการทางสังคมหรือไม่ จากการศึกษา พบว่า การใช้ละครรูปแบบต่าง ๆ สามารถพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนในลักษณะของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นการเคลื่อนไหวสู่ปฏิบัติการทางสังคมได้จริง

ไบรอันต์ (Bryant, 2004) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตสำนึกทางสังคมอุดมคตินิยมกับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นครูก่อนประจำการ 7 คน จากผลการศึกษารึ้นพบว่าครูมีจิตสำนึกที่จะ

ปลูกฝังหรือพัฒนาการสอน และต้องการรูปแบบหรือแนวคิดใหม่ ๆ ในการทำงาน รวมทั้งเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของตนเองและปฏิบัติตามความเชื่อนั้น ๆ

คาร์ตัน (Carthon, 2007) ได้ศึกษาวัฒนธรรมของชาวบ้านและจิตสำนึกทางสังคมของชาวพื้นเมืองเชื้อสายแอฟริกัน โดยศึกษาผ่านวรรณกรรม การแสดงบทกวี นวนิยายที่กล่าวถึง การประท้วงผ่านมาเป็นระยะยาวนานจนกลายเป็นวัฒนธรรมของคนในชุมชน การประท้วงส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องความยุติธรรมในสังคม เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกทางสังคมให้เกิดขึ้นภายในจิตใจของผู้คน

แชมเปญ (Champagne, 2007) ได้ศึกษาเพื่อสำรวจรูปแบบต่าง ๆ ของจิตสำนึกทางสังคมเกี่ยวกับความสามารถของครูพลศึกษาที่มีต่อเยาวชนพื้นเมืองในการศึกษาได้พัฒนารอบทฤษฎีให้เป็นวิธีการ เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์ครูพลศึกษาจำนวน 8 คน ผลการศึกษาพบว่า จิตสำนึกทางสังคมของครูพลศึกษาต่อเยาวชนพื้นเมืองอย่างเห็นได้ชัด

พาดอน-โจฮันน์สัน (Padon-Johansen, 2004) ได้วิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้บทละครเชิงสร้างสรรค์ ในการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ศึกษาบทละคร โดยมุ่งประเด็นการศึกษาไปว่า รูปแบบต่าง ๆ ของละครช่วยพัฒนาความคิด ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเคลื่อนไหวสู่ ปฏิบัติ การทางสังคมหรือไม่ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน 30 คนจากอาสาสมัคร 47 คน เป็นชาย 18 คน หญิง 12 คน โดยใช้การสังเกต การสอบถามการสัมภาษณ์ จากการศึกษาพบว่าการใช้ละครรูปแบบต่างๆ สามารถพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนในลักษณะของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเคลื่อนไหวสู่ปฏิบัติการทางสังคมได้จริง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า นักวิจัยให้ความสำคัญการส่งเสริมจิตสาธารณะ โดยดำเนินการวิจัยในหลายเรื่อง เช่น แวดล้อมของเด็กจะส่งผลต่อเด็กในด้านพฤติกรรม ค่านิยม และด้านเจตคติของเด็ก การใช้โดยใช้บทละครเชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ การศึกษาวัฒนธรรมของชาวบ้านและจิตสำนึกทางสังคมของชาวพื้นเมืองเชื้อสายแอฟริกัน โดยศึกษาผ่านวรรณกรรม การแสดงบทกวี นวนิยาย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1. ศึกษาวิเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษา

1.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในมาตรา 22 และมาตรา 24 กำหนดเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้ รวมทั้งจัดกระบวนการเรียนรู้ฝึกทักษะกระบวนการคิด

1.2 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญที่เกี่ยวกับการคิด คือ การใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความสามารถในการแก้ปัญหา

1.3 หลักสูตรสถานศึกษา ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมทักษะการคิดของผู้เรียน โดยได้กำหนดพันธกิจร่วมกันในการพัฒนาทักษะความสามารถของผู้เรียนด้านกระบวนการคิดตามแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนวัดหัวกระบือ

2. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตร เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพ

3. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำหลักการแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา และจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตรมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

จากขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยสามารถสรุปวิธีการ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูล พื้นฐาน	1. เพื่อศึกษา เกี่ยวกับนโยบาย การศึกษาของ ชาติ	ศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับนโยบาย การศึกษาของ ชาติ	พระราชบัญญัติ การศึกษา แห่งชาติ	นโยบายการจัด การศึกษา แห่งชาติ ที่เกี่ยวกับการ จัดการเรียนรู้
	2. เพื่อวิเคราะห์ หลักสูตร แกนกลาง การศึกษาขั้น พื้นฐาน และ หลักสูตร สถานศึกษา	วิเคราะห์ หลักสูตร	1. เอกสาร หลักสูตร แกนกลาง การศึกษาขั้น พื้นฐาน พ.ศ.2551 2. หลักสูตร สถานศึกษา โรงเรียน วัดหัวกระบือ	1. ข้อมูล สมรรถนะที่ สำคัญที่ต้องการ ให้เกิดกับผู้เรียน 2. จุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร สถานศึกษา

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้
	3. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งองค์ประกอบ และรูปแบบของ หลักสูตร	ศึกษาเอกสาร	เอกสารเกี่ยวกับการพัฒนา หลักสูตรรวมทั้ง หลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ หลักสูตร
	4. ศึกษา ความสำคัญของ จิตสาธารณะและ การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	ศึกษาเอกสาร	เอกสารที่ เกี่ยวข้องกับจิต สาธารณะและ การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	ข้อมูลเกี่ยวกับจิต สาธารณะและ การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

การพัฒนาโครงร่างหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การสร้างโครงร่างหลักสูตร ได้แก่

1. หลักการ

เป็นการพิจารณาข้อมูลพื้นฐาน ศึกษารายละเอียดของความจำเป็น ความสำคัญ ที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน โดยศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2524 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 หมวด 4 มาตรา 22 และมาตรา 24 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างความกระตือรือร้นให้ผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ กิจกรรมกลุ่ม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นกล้าแสดงออก มีความละเอียดรอบคอบโดย ใช้เหตุผลเป็นหลัก ฝึกการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นการรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมา ประกอบการแก้ปัญหาสร้างจิตสาธารณะ โดยมีเนื้อหาเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของ หลักสูตร นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้เรียน

2. จุดมุ่งหมาย

ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนในด้านจิตสาธารณะ เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. โครงสร้างเนื้อหา และเวลา

การกำหนดโครงสร้างเนื้อหาและเวลา ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาของจิตสาธารณะ โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องความเหมาะสม และตรงตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเพื่อนำมากำหนดหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และเวลาเรียน

4. แนวทางการจัดการเรียนรู้

การกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนรู้ โดยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นจิตสาธารณะ จัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นกระบวนการกลุ่มผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ กล่าวแสดงความคิดเห็นบนพื้นฐานข้อมูลที่ต้องการและมีเหตุผล

5. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

การจัดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และผู้เรียน

6. การวัดและประเมินผล

เป็นการระบุถึงวิธีการวัดและประเมินผล โดยกำหนดเครื่องมือ วิธีการวัดผลและกำหนดเกณฑ์ในการวัดให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ใช้วิธีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เช่น การตรวจผลงานการสังเกต การร่วมกิจกรรมกลุ่ม

ส่วนที่ 2 การประเมินโครงร่างหลักสูตร

1. จุดประสงค์ของการประเมิน

จุดประสงค์ในการประเมินโครงร่างหลักสูตรเพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตรโดยพิจารณาองค์ประกอบของหลักสูตรได้แก่หลักการ จุดมุ่งหมาย มาตรฐาน กลุ่มสาระและสาระการเรียนรู้ โครงสร้างเนื้อหาและเวลา แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ ว่ามีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและสอดคล้องกันเพียงใด

2. ผู้ประเมิน

ในการประเมินโครงร่างหลักสูตร ครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 3 ท่าน โดยที่ผู้เชี่ยวชาญจะทำการประเมินด้านความเหมาะสม และความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 2 ตอน

ตอนที่ 1 การประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรมีลักษณะเป็นแบบมาตรา
ประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร ใช้ดัชนีความสอดคล้องเป็น
เกณฑ์ในการพิจารณา (Index of Objective Consistency = IOC)

ในส่วนท้ายของแต่ละตอนมีช่องว่างสำหรับผู้เชี่ยวชาญเขียนข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อเป็น
ประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขโครงร่างหลักสูตร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินความเหมาะสมใช้เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของแบบสอบถามโดยนำเอา
คำตอบจากแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมาแปลงเป็นคะแนน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน
ดังนี้

คะแนน 5	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
คะแนน 3	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
คะแนน 1	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

จากนั้น คำนวณหาค่าเฉลี่ยของคะแนนความเหมาะสม ราตรี นันทสุคนธ์ (2554, น.136)
จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

คะแนน 4.51 - 5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมมากที่สุด
คะแนน 3.51 - 4.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมมาก
คะแนน 2.51 - 3.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมปานกลาง
คะแนน 1.51 - 2.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อย
คะแนน 1.00 - 1.50	หมายถึง	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

จากขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร ผู้วิจัยสามารถสรุปวิธีการ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการ ดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโครง ร่างหลักสูตร	1. เพื่อสร้างโครงร่าง หลักสูตรจิต สาธารณะเพื่อ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	เขียนโครงร่าง หลักสูตร และ แผนการจัดการ เรียนรู้	ผลการศึกษา ข้อมูลพื้นฐาน ในขั้นตอนที่ 1	การสร้าง หลักสูตรจิต สาธารณะเพื่อ อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม
	2. เพื่อประเมินความ สอดคล้องของการ สร้างหลักสูตร จิตสาธารณะเพื่อ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินโครง ร่างหลักสูตร และให้ ข้อเสนอแนะ	ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน	การสร้าง หลักสูตร จิตสาธารณะ เพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมที่ ผ่านการประเมิน ความสอดคล้อง
	3. เพื่อประเมินความ เหมาะสมของการ สร้างโครงร่าง หลักสูตรจิต สาธารณะเพื่อ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และตรวจสอบความ ถูกต้องของแผนการ จัดการเรียนรู้	ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินการ สร้างหลักสูตร และให้ ข้อเสนอแนะ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ตรวจสอบ ความถูกต้องของ แผนการจัดการ เรียนรู้	ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน	การสร้าง หลักสูตร จิตสาธารณะ เพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมที่ ผ่านการประเมิน ความเหมาะสม

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการ ดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้
	4. เพื่อปรับปรุงการ สร้างหลักสูตร จิตสาธารณะเพื่อ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	นำโครงร่าง หลักสูตรที่สร้าง ขึ้นและแผนการ จัดการเรียนรู้ ปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปใช้	ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน	การสร้าง หลักสูตร จิตสาธารณะ เพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและ แผนการจัดการ เรียนรู้ที่ผ่าน การปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

1. วัตถุประสงค์

เพื่อทดลองใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 80 คน ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนวัดหัวกระบือ สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลา 12 ชั่วโมงซึ่งเนื้อหาประกอบด้วยการเรียนรู้กิจกรรมจิตสาธารณะ โดยนำเนื้อหาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3.2 แบบทดสอบวัดจิตสาธารณะ โดยใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ เป็นแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1) กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบทดสอบวัดการมีจิตสาธารณะ
 2) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบ
 3) ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับจิตสาธารณะที่เหมาะสมกับจุดประสงค์เพื่อนำมาเป็นเนื้อหาในการจัดทำแบบทดสอบ

4) สร้างแบบทดสอบวัดจิตสาธารณะ แบบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

5) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยมีเกณฑ์ ดังนี้

คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบนั้นไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

นำผลพิจารณาถึงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญหาค่าดัชนีความสอดคล้อง และนำค่า IOC ของข้อสอบมาคัดเลือก โดยได้ข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าข้อสอบมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

6) นำแบบทดสอบหาอำนาจจำแนกไปทดลองใช้กับนักเรียน โรงเรียนวัดหัวกระบือ สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อหาคุณภาพของข้อสอบรายข้อ โดยได้ข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.45-0.79 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.28-0.90

7) นำแบบทดสอบที่ผ่านการวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ จำนวน 30 ข้อมาวิเคราะห์หาคุณภาพทั้งฉบับ โดยวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นจากสูตร KR-20 ของวิทนีย์และซาเบอร์ (Whiney,D.R.& Saber,D.L.1970) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.58

8) นำแบบทดสอบที่ผ่านการหาความเชื่อมั่นแล้วไปทดสอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 40 คน ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

4. การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ใช้การวิจัยแบบ One Group Pretest – Posttest Design นงลักษณ์ วิรัชชัย (2543, น.124) โดยมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

ตารางที่ 3 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	ทดสอบก่อนเรียน	ใช้หลักสูตร	ทดสอบหลังเรียน
R	O ₁	X	O ₂

ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

R	แทน	การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
X	แทน	ใช้หลักสูตร
O ₁	แทน	การทดสอบก่อนเรียน
O ₂	แทน	การทดสอบหลังเรียน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

5.1 ทดสอบจิตสาธารณะก่อนเรียนด้วยหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ โดยใช้แบบทดสอบวัดจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5.2 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เวลา 12 ชั่วโมง โดยมีแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 แผน

5.3 ทดสอบจิตสาธารณะ หลังเรียนด้วยหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ โดยใช้แบบทดสอบวัดจิตสาธารณะชุดเดิม

5.4 นำผลการทดสอบจิตสาธารณะ ของนักเรียนมาเปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 คะแนนที่ได้จากการทดสอบของผู้เรียนที่เรียน โดยใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

6.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนจิตสาธารณะทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลองด้วยการทดสอบค่าสถิติ โดยใช้สถิติ (t – test for dependent)

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยสามารถสรุปวิธีการ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การดำเนินงานขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการ ดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้ หลักสูตร	เพื่อทดลองใช้ หลักสูตรจิต สาธารณะเพื่อ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน วัดหัวกระบือ	ออกแบบทดลอง แบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อน และหลังการใช้ หลักสูตร โดย การสอนตาม แผนการจัดการ เรียนรู้โดยผู้วิจัย เป็นผู้สอนด้วย ตนเอง	กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน และแผนการ จัดการเรียนรู้ จำนวน 12 แผน	ผลการทดลองใช้ หลักสูตรจิต สาธารณะเพื่อ อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล และการปรับปรุงหลักสูตร

การดำเนินการในขั้นตอนการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร หลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การพิจารณาประสิทธิผลของหลักสูตร ดังนี้

1. ผลการทดสอบจิตสาธารณะ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนจากการใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. คะแนนเฉลี่ย ผลการทดสอบจิตสาธารณะ ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 70

จากขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล และการปรับปรุงหลักสูตร ผู้วิจัยสามารถสรุปวิธีการดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การดำเนินงานขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล และการปรับปรุงหลักสูตร

ขั้นตอนการวิจัย	วัตถุประสงค์	วิธีการ ดำเนินการ	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล และการปรับปรุง หลักสูตร	1. เพื่อประเมิน ประสิทธิภาพของ หลักสูตร จิตสาธารณะเพื่อ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	ประเมิน ประสิทธิภาพ ของหลักสูตร ตามเกณฑ์ที่ กำหนด	ข้อมูลจากการ ทดลองใช้ หลักสูตรจิต สาธารณะเพื่อ อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	หลักสูตรจิต สาธารณะเพื่อ อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม
	2. เพื่อปรับปรุง แก้ไขหลักสูตรให้มี ความสมบูรณ์	ปรับปรุงแก้ไข ส่วนที่บกพร่อง	ผลการ ประเมิน ประสิทธิภาพ และ ข้อเสนอแนะ	หลักสูตรจิต สาธารณะเพื่อ อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ที่มี ความสมบูรณ์ และเหมาะสม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรทั้ง 4 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตร

ตอนที่ 4 ผลการประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การดำเนินการศึกษาในขั้นตอนนี้ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. ผลการศึกษาวเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษา

ผลการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มาตรา 22 และมาตรา 24 กำหนดแนวการจัดการศึกษาโดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ พัฒนาตนเองได้ ซึ่งถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ และฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว ยังนำไปสู่การกำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา มาตรฐานที่ 1 ผลการจัดการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น หมายถึง ผู้เรียนที่มีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดเป็นระบบ และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้

ผลการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดหัวกระบือ พบว่ามีการจัดการศึกษาโดยยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานตัวชี้วัดที่กำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญทางด้านพัฒนาการของผู้เรียน ส่งเสริมให้มีทักษะการคิดและมีพัฒนาการทางสมองตามวัยของผู้เรียน

จากการศึกษานโยบายการจัดการศึกษาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 หลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดหัวกระบือล้วนส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ รวมทั้งฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างเหมาะสม

2. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตร ศึกษาความจำเป็นในการพัฒนาการวางแผนและการเลือกสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการจัดทำหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและในการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของบลูม (Bloom) 5 ขั้นตอน มาเป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนการสอน คือ

1. ขั้นการรับรู้
2. ขั้นการตอบสนอง
3. ขั้นการเห็นคุณค่า
4. ขั้นการจัดระบบ
5. ขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย

3. ผลการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี กับองค์ประกอบและรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษาหลายท่าน ได้แก่ ฉันท ชาติทอง (2552, น.6);ชวลิต ชูกำแพง (2551, น.15);ชาญชัย อาจิณสมาจาร (2548, น.75-76);บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554, น.8-10);ปราโมทย์ จันทร์เรือง (2548, น.5);วรลักษณ์ ชุมสาย ณ อยุธยา (2548, น.90);วิโพธิ์ วัฒนานิมิตกุล (2548, น.10);ศักดิ์ศรี ปาณะกุล และคณะ (2549, น.2);สุทธิรักษ์ พันภัยพาล (2554, น.17-18);สุวิมล ติรกานันท์ (2547, น.256-257) และ ทาบา (Taba, 1962, p.10-11) สรุปได้ว่าองค์ประกอบของหลักสูตรโดยประกอบด้วย หลักการจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาและเวลา แนวทางการจัดการเรียนรู้ การกำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ ส่วนในรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
2. การพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร
3. การทดลองใช้หลักสูตร
4. การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ต้องเป็นไปอย่างมีขั้นตอน บูรณาการในด้านต่างๆ ควรให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผ่านการกระทำซ้ำ ๆ ใช้สถานการณ์ กรณีตัวอย่าง หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อความคิด รวมทั้งการมีแบบอย่างที่ดีในสังคม เพื่อให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ อภิปรายและแก้ปัญหา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ ความรู้สึก เจตคติที่ดีต่อการจิตสาธารณะ เกิดจิตสาธารณะเพื่อส่วนรวมมากขึ้น

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

จากผลการสังเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน รวมทั้งคำแนะนำจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ นำมาพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยแบ่งการดำเนินการสร้างหลักสูตร ออกเป็น 2 ส่วน คือ การสร้างโครงร่างหลักสูตร และการประเมินโครงร่างหลักสูตร ดังนี้

1. ผลการสร้างหลักสูตร

หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ

หลักการ

ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่าง ๆ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ ซึ่งกระแสการเร่งพัฒนา และเศรษฐกิจที่บีบรัด ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยให้เกิดการแข่งขัน มีค่านิยมทางวัตถุสูง เกิดการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวม ขาดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้เกิดภาวะขาดสมดุลทั้งทางจิตใจและวัตถุ ดังนั้น ความสำคัญต่อส่วนรวม จึงลดน้อยลงทุกวัน ความเจริญทางด้านวัตถุปัจจุบัน ทำให้สังคมมีค่านิยม ให้ความสำคัญและแสวงหาเงินทองอำนาจ มากกว่าให้ความสำคัญด้านจิตใจ สังคมจึงกลับเสื่อมโทรมลง ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มากมาย การขาดวินัย และการทำลายสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ สาธารณะสมบัติของส่วนรวมต่าง ๆ ล้วนแต่มาจากการขาดสามัญสำนึกต่อส่วนรวมทั้งสิ้นซึ่งปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่สร้างความตึงเครียดบีบบังคับให้ทุกคนต้องหันมาให้ความสนใจกันมากขึ้น เนื่องจากปัญหาของสิ่งแวดล้อมทั้งในอดีตและปัจจุบันได้ให้บทเรียนอย่างชัดเจนใน

อนาคตอันใกล้สิ่งแวดล้อมมีโอกาสที่จะเสื่อมโทรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากการเจริญเติบโตของประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง คือ เพิ่มจาก 61.6 ล้านคน ในปี 2542 เป็น 70 ล้านคน ในปี 2560 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) และจากการพัฒนาประเทศและการพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งความฉลาดและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้มนุษย์แสวงหาและนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ในปริมาณมากขึ้นและรวดเร็ว มีผลทำให้เกิดความเสื่อมโทรมและร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติตามมา ส่งผลให้ธรรมชาติขาดความสมดุล ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปจนทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมสถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เสื่อมโทรมมากขึ้น สิ่งแวดล้อมต่างๆที่อยู่รอบตัวก็เลวร้ายลงตามลำดับจนถึงจุดที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปว่าเป็นวิกฤตสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมมีความ สำคัญอย่างยิ่ง

โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่มีความสำคัญ และมีบทบาทในการให้ความรู้ ปลุกฝังลักษณะนิสัยต่าง ๆ ให้แก่ เด็กนักเรียน โดยมุ่งให้ ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้ จากการเรียนนำไปใช้ในการดำรงชีวิตมี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมใน โรงเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กจะได้ฝึกฝนตนเองให้รับผิดชอบ อนุรักษ์ สภาพแวดล้อม และรักธรรมชาติ มีผลทำให้นักเรียนเป็นคนที่มีคุณลักษณะที่ดี เป็นคนมีคุณภาพที่ สังคมคาดหวัง และผลที่ดีที่สุดก็คือสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนสะอาด ร่มรื่น สวยงาม เป็นที่ชื่นชมแก่ ผู้พบเห็นและเป็นตัวอย่างที่ดี จะส่งผลให้เด็กนั้นเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ ที่มีคุณค่าของประเทศชาติต่อไปในอนาคต

การปลุกฝังสำนึกให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมจึงควรเกิดขึ้นในสังคม ด้วยเหตุนี้จึงมีการกล่าวถึงคำว่า "จิตสาธารณะ" มากขึ้นเพื่อประโยชน์ที่จะเป็นแนวคิดต่อตนเองอัน จะสร้างประโยชน์ ก่อให้เกิดการพัฒนาแก่สังคม การปลุกฝังจิตใจให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เป็นการสร้างคุณธรรมจริยธรรมซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดจากภายใน

ดังนั้น ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดจิตสำนึก รู้จักเสียสละร่วมแรง ร่วมใจ และให้ความร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม จึงได้จัดทำหลักสูตร “จิตสาธารณะ เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” ขึ้น เพื่อช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมต่อไป

จุดมุ่งหมาย

เป็นการจัดการศึกษาประเภทหลักสูตรส่งเสริมนอกเวลาเรียน หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังนี้ คือ

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม สาเหตุ แนวทางการแก้ปัญหา และประโยชน์ที่ได้รับ

2. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมในการดูแลและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

เนื้อหาของหลักสูตร

หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้จัดประสบการณ์ เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักเห็นถึงความสำคัญของการมีจิตสาธารณะและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แนะนำคนรอบข้างได้ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา 4 เรื่อง รายละเอียด ดังนี้

1. บุคคลตัวอย่างของฉัน
2. ปัญหาขยะในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ
3. ปัญหาน้ำเน่าเสียในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ
4. ปัญหาสิ่งแสมในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ

โครงสร้างเนื้อหาและเวลา

หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้กำหนดอัตราเวลาเรียน 12 ชั่วโมง โดยเรียนชั่วโมงละ 60 นาที โดยได้นำกระบวนการสร้างจิตสาธารณะ เพื่อให้เกิดลักษณะนิสัยที่ยั่งยืนตามแนวคิดของบลูม (Bloom, 1956) 5 ขั้นตอน มาเป็นแนวทางในกระบวนการเรียนการสอน คือ

1. ขั้นการรับรู้
2. ขั้นการตอบสนอง
3. ขั้นการเห็นคุณค่า
4. ขั้นการจัดระบบ
5. ขั้นการพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย

ตารางที่ 6 โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

เรื่องที่	เนื้อหา	จำนวนชั่วโมง
1	บุคคลตัวอย่างของฉัน	3
2	ปัญหาขยะในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ	3
3	ปัญหาน้ำเน่าเสียในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ	3
4	ปัญหาสิ่งแสมในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ	3
	รวม	12

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยนำกระบวนการสร้างจิตสาธารณะมาใช้ในการเรียนการสอน
2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สอดคล้องกับความสนใจและสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน
3. จัดกิจกรรมโดยวิธีการสอน โดยสอนทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติจริงและจัดประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการทำ
4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม กระบวนการสร้างจิตสาธารณะ และกระบวนการเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้

1. ภาพเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม
2. ข่าวเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม
3. โรงเรียนวัดหัวกระบือ
4. ชุมชนวัดหัวกระบือ
5. แบบทดสอบ
6. ใบงาน

ตารางที่ 7 การวัดและประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
-นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม	ใบงานเรื่อง บุคคลตัวอย่าง	การประเมินพฤติกรรม
-นักเรียนทำใบงาน	ของฉันทัน	คะแนน 17-20 ดีมาก
-นักเรียนนำเสนอผลงาน		คะแนน 13-16 ดี คะแนน 8-12 พอใช้ คะแนน 4-7 ควรปรับปรุง
-นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม	ปัญหาขยะในบริเวณ	การประเมินพฤติกรรม
-นักเรียนทำใบงาน	โรงเรียนวัดหัวกระบือ	คะแนน 17-20 ดีมาก
-นักเรียนนำเสนอผลงาน	และชุมชนวัดหัวกระบือ	คะแนน 13-16 ดี คะแนน 8-12 พอใช้ คะแนน 4-7 ควรปรับปรุง
-นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม	ปัญหาน้ำเน่าเสียในบริเวณ	การประเมินพฤติกรรม
-นักเรียนทำใบงาน	โรงเรียนวัดหัวกระบือ	คะแนน 17-20 ดีมาก
-นักเรียนนำเสนอผลงาน	และชุมชนวัดหัวกระบือ	คะแนน 13-16 ดี คะแนน 8-12 พอใช้ คะแนน 4-7 ควรปรับปรุง
-นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม	ปัญหาสิ่งแสมในบริเวณ	การประเมินพฤติกรรม
-นักเรียนทำใบงาน	โรงเรียนวัดหัวกระบือ	คะแนน 17-20 ดีมาก
-นักเรียนนำเสนอผลงาน	และชุมชนวัดหัวกระบือ	คะแนน 13-16 ดี คะแนน 8-12 พอใช้ คะแนน 4-7 ควรปรับปรุง

แผนการจัดการเรียนรู้

หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 บุคคลตัวอย่างของฉัน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ปัญหาขยะในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ปัญหาน้ำเน่าเสียในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ปัญหาสิ่งแวดล้อมในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ

องค์ประกอบของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

1. สารสำคัญ
2. ผลการเรียนรู้
3. จุดประสงค์การเรียนรู้
4. คุณลักษณะอันพึงประสงค์
5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
6. สื่อและแหล่งการเรียนรู้
7. การวัดผลและประเมินผล

2. ผลการประเมินโครงร่างหลักสูตร

ผลการประเมินโครงร่างหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ผลการประเมิน ดังนี้

1. ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร ผลปรากฏดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ผลการประเมินความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. หลักการของหลักสูตร			
1.1 สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่3) พ.ศ.2553	5.00	0.00	มากที่สุด
1.2 สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	5.00	0.00	มากที่สุด
1.3 มีความเป็นไปได้ และสามารถปฏิบัติได้จริง	5.00	0.00	มากที่สุด
1.4 มีแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานรองรับ	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด
2. จุดมุ่งหมาย			
2.1 แสดงถึงคุณภาพของผู้เรียนในด้านจิตสาธารณะ	5.00	0.00	มากที่สุด
2.2 มีความเหมาะสมกับผู้เรียน			
2.3 มีความชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
2.4 เกิดผลกับผู้เรียนได้จริง	4.67	0.58	มากที่สุด
	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.92	0.29	มากที่สุด
3. โครงสร้างเนื้อหา และเวลา			
3.1 เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
3.2 เนื้อหาช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมาย	4.67	0.58	มากที่สุด
3.3 เนื้อหา มีความเหมาะสมกับผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
3.4 เวลาเรียนมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.92	0.29	มากที่สุด

ตารางที่ 8 (ต่อ)

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
4. แนวทางการจัดการเรียนรู้			
4.1 เน้นให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4.67	0.58	มากที่สุด
4.2 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด
4.3 กิจกรรมส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น	5.00	0.00	มากที่สุด
4.4 นำไปสู่การบรรลุจุดประสงค์	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.92	0.29	มากที่สุด
5. การกำหนดสื่อและแหล่งเรียนรู้			
5.1 ช่วยส่งเสริมกิจกรรมให้บรรลุจุดประสงค์	5.00	0.00	มากที่สุด
5.2 มีความสอดคล้องกับกิจกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
5.3 มีความชัดเจนและเหมาะสมกับผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด
6. การวัดและประเมินผล			
6.1 ความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้วัด	5.00	0.00	มากที่สุด
6.2 สามารถตรวจสอบการบรรลุจุดประสงค์	5.00	0.00	มากที่สุด
6.3 ครอบคลุมตามจุดมุ่งหมาย	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด
7. แผนการจัดการเรียนรู้			
7.1 มีองค์ประกอบสมบูรณ์	5.00	0.00	มากที่สุด
7.2 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมบรรลุตามจุดประสงค์	4.67	0.58	มากที่สุด
7.3 มีความสอดคล้องกับผู้เรียน	4.67	0.58	มากที่สุด
รวม	5.00	0.33	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.93	0.17	มากที่สุด

จากตารางที่ 8 พบว่าความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตร โดยภาพรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}= 4.93$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.17 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่าทุกองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร มีผลดังนี้

2.1 หลักการสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร แนวทางการจัดการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

2.2 จุดมุ่งหมายสอดคล้องกับมาตรฐานกลุ่มสาระและสาระการเรียนรู้ โครงสร้างเนื้อหาและเวลา แนวทางการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

2.3 แนวทางการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับโครงสร้างเนื้อหาและเวลาการกำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

3. ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้ปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตสาธารณะ โดยใช้วิธีการ หรือกิจกรรมที่หลากหลายเข้ามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อส่งเสริมการมีจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้หลักสูตรมีคุณภาพและเหมาะสมที่จะนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับนักเรียนต่อไป

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตร

การทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้ทดลองใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนวัดหัวกระบือ สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน เวลา 12 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ผลการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้

1.1 นำกระบวนการสร้างจิตสาธารณะตามแนวคิดของบลูม (Bloom) มาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดลักษณะนิสัยที่ยั่งยืน

1.2 นักเรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามหัวข้อที่ได้รับในแต่ละครั้ง และร่วมกันแสดงความคิดเห็น สรุป สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมกันหาแนวทางการแก้ปัญหา และนำเสนอหน้าชั้นเรียน

1.3 นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ และเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขาดจิตสาธารณะ โดยเฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัวซึ่งอยู่ในบริเวณชุมชนและโรงเรียนของตัวเอง

โดยในทุกกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยทำการสังเกต บันทึกพฤติกรรมของผู้เรียน การทำกิจกรรม ตอบข้อสงสัย ให้คำแนะนำ ชื่นชมการแสดงความคิดเห็น และการนำเสนอหน้าชั้นเรียน ส่งผลให้เกิดวิธีการเรียนรู้ เห็นความสำคัญของการมีจิตสาธารณะกับสิ่งแวดล้อม การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา จากนั้นตรวจแบบบันทึกกิจกรรม ใบงาน ศึกษาผลคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อพัฒนา ส่งเสริม แก้ไข ปรับปรุง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในการทดลองใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 4 แผนการเรียนรู้ เป็นเวลา 12 ชั่วโมง พบว่า ผู้เรียนเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ โดยบอกได้ถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากการขาดจิตสาธารณะ และสามารถบอกถึงวิธีการแก้ปัญหาเหล่านี้ได้อย่างแท้จริงและยั่งยืนได้โดยการสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับบุคคลโดยเริ่มจากตัวเราเอง โรงเรียน ชุมชน และคนในประเทศชาติต่อไป

2. ผลการเปรียบเทียบจิตสาธารณะก่อนและหลังการใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ

ตารางที่ 9 คะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและคะแนนเฉลี่ยร้อยละของผลการทดสอบ

วัดจิตสาธารณะ ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ
ก่อนการทดลอง	90	58.85	14.40	65.36
หลังการทดลอง	90	74.20	13.60	82.44

จากตารางที่ 9 พบว่าก่อนเรียนหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}=58.83$) คิดเป็นร้อยละ 65.36 หลังเรียนหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}=74.20$) คิดเป็นร้อยละ 82.44

ตารางที่ 10 ผลการเปรียบเทียบจิตสาธารณะ ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จิตสาธารณะ	n	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	p
		\bar{x}	S.D	\bar{x}	S.D		
จิตสาธารณะ	40	58.83	14.40	74.20	13.60	-18.30***	0.000

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 10 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = 58.83) และหลังเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = 74.20) เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตอนที่ 4 ผลการประเมินและการปรับปรุงหลักสูตร

หลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ผู้วิจัยทำการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรฉบับสมบูรณ์ ดังต่อไปนี้

การประเมินหลักสูตร

1. จุดประสงค์ในการประเมิน เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้

2. เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน

จิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. ผลการประเมินหลักสูตร สรุปได้ว่า หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด กล่าวคือ จิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยการใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การปรับปรุงหลักสูตร

หลังจากรวบรวมข้อมูลจากการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตร ผู้วิจัยได้พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรในรายละเอียดต่าง ๆ ให้ได้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะสมบูรณ์ เหมาะสมกับการนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย ด้วยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความตระหนักระตือรือร้น มีจิตสาธารณะ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2 ประการ คือ เพื่อพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และเพื่อเปรียบเทียบการมีจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตรกิจกรรมส่งเสริมจิตสาธารณะ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ศึกษาวิเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษา โดยผู้วิจัยศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ในมาตรา 22 และมาตรา 24 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษา ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตร ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร

โครงร่างหลักสูตรที่สร้างขึ้นประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย มาตรฐานกลุ่มสาระและสาระการเรียนรู้ โครงสร้างเนื้อหาและเวลา แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้การวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ หลังจากนั้นนำโครงร่างหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร และนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญปรับปรุงโครงร่างหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

เป็นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนวัดหัวกระบือ สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของคะแนนที่ได้จากการทดสอบ เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความมีจิตสาธารณะทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ด้วยการทดสอบค่าสถิติ โดยการไ้สถิติ (t-test for dependent)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร

การประเมินผลหลักสูตร พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนความมีจิตสาธารณะของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม หลังการทดลองใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 หลังจากนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขในรายละเอียดต่าง ๆ ให้ได้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ได้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ ที่มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ในมาตรา 22 และมาตรา 24 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดหัวกระบือ โดยมียุทธศาสตร์ประกอบครบถ้วน และมีความเหมาะสม ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาและการเรียนรู้
2. ผลเปรียบเทียบการมีจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าหลังการทดลองใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ มีจิตสาธารณะสูงขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ผลจากการพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบครบถ้วน หลักสูตรมีคุณภาพ มีความถูกต้องเหมาะสม และสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรตามกระบวนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ และเป็นขั้นตอนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาขั้นตอน และรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความจำเป็นในการพัฒนา โดยผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษา ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มาตรา 6 กำหนดให้การจัด

การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการการสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสิ่งแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ปลูกฝังคุณธรรม มีจิตสาธารณะ ต่อส่วนรวม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีความสุข สอดคล้องตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.5) ซึ่งต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการสร้างเด็กให้มี จิตสาธารณะ การรู้จักดูแลของส่วนรวม รวมถึงการรู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและของ ประเทศชาติ โดยให้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด“จิตสาธารณะ” เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 1 ใน 8 ข้อ ที่สถานศึกษาต้องเน้น โดยสถานศึกษาต้องมี ชั่วโมง ให้เด็กทำกิจกรรมสาธารณะ โดยหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดหัวกระบือยังได้ กำหนดการพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความมีจิตสาธารณะ ให้ผู้เรียนเกิดความสามารถตามวัตถุประสงค์ นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาหลักสูตร โดยมีการกำหนดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยผู้วิจัยได้วางแผนเลือกเนื้อหาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นำมาจัดกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีความเหมาะสมมี องค์ประกอบครบถ้วน ผู้วิจัยได้นำการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน จากขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับสภาพปัญหาความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งแนวทางในการ จัดกิจกรรมมาพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน วัดหัวกระบือ โดยกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมายเนื้อหาของ หลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาและเวลา แนวทางการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนแหล่งการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ นิรมล ศตวุฒิ (2551, น.9) ซึ่งกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย จุดมุ่งหมาย เฉพาะ โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตรการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแนว ทางการใช้หลักสูตร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลวิจัยของ บุญเลี้ยง ทุมทอง(2554, น.15-16)จำแนก องค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร คือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้ การ ประเมินผลหลักสูตร

ในการตรวจสอบโครงร่างหลักสูตร ผู้วิจัยได้นำโครงร่างหลักสูตรเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและ

ความสอดคล้อง ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรจิต
 สาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ มีค่าเฉลี่ย 4.93 อยู่ใน
 ระดับมากที่สุด แสดงว่าทุกองค์ประกอบของโครงร่างหลักสูตรมีความเหมาะสม ส่วนผลการ
 ประเมินความสอดคล้องมีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่า โครงร่างหลักสูตรมีความสอดคล้องกันทุก
 ประเด็นหลังจากนั้นยังได้นำโครงร่างไปปรับปรุงและแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อน
 นำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่
 กำหนดไว้จำนวน 4 แผน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมในการนิเทศการสอนโดยภาพรวม
 สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามแผน มีการบันทึกผลหลังการสอนทุกครั้งทำให้ทราบ
 ถึงข้อดีและข้อบกพร่องของหลักสูตรเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร เป็นขั้นสรุปและตัดสิน
 ประสิทธิภาพของหลักสูตร ซึ่งพบว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 3 มีข้ออภิปราย มีดังนี้

ผลการเปรียบเทียบการมีจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
 3 พบว่าความมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้
 หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยการทดสอบ
 วัดความมีจิตสาธารณะหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 82.44 เป็นไปตามเกณฑ์ที่
 กำหนด ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรมล มาลัย
 (2554) ที่ทำการวิจัยเรื่องจิตสาธารณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องสิ่งมีชีวิตกับ
 สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สอนโดยการเสริมกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะพบว่า
 กิจกรรมรู้จักใช้ใส่ใจ กิจกรรมร่วมมือใจประหยัดน้ำ ไฟช่วยชาติ กิจกรรมเยาวชนยุคใหม่ใส่ใจ
 สิ่งแวดล้อม กิจกรรมเยาวชนยุคใหม่ใส่ใจสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัช ศรีรักษา (2555) ที่
 ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมกับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน
 ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการ
 ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระดับคุณธรรมพื้นฐาน นักเรียนอยู่ในระดับมาก 2)
 การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระดับคุณธรรมพื้นฐานนักเรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 3)
 การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระดับคุณธรรมพื้นฐานนักเรียนในโรงเรียนที่สอนในช่วงชั้นที่
 ต่างกัน ไม่แตกต่างกัน 4) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนมี
 ความสัมพันธ์กันในทางบวก จากการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะจิต

สาขาระยะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สอดคล้องกับผลการวิจัยของวัฒนา ไตต่อผล, ภูฟ้า เสวกพันธ์, วาริรัตน์ แก้วอุไร และอมรรัตน์ วัฒนาธร (2558, น.1-12) ที่พบว่านักเรียนมีคุณลักษณะด้านจิตสาขาระยะหลังการใช้หลักสูตรเสริมสร้างจิตสาขาระยะตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังเคราะห์ร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ ภิญญามล กระจายแก้ว (2550, น.108-109) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อค่านิยมความเป็นไทยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า การได้รับปลูกฝังความเป็นไทยในครอบครัว การได้รับการปลูกฝังความเป็นไทยในโรงเรียน ส่งผลให้นักเรียนพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมของคนดีมีจิตสาขาระยะ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมได้อย่างดีด้วย

จากผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า หลักสูตรจิตสาขาระยะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นหลักสูตรที่ดีมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักกระตือรือร้นมีจิตสาขาระยะในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1. หลักสูตรจิตสาขาระยะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ ก่อนนำไปใช้สอน ครูควรศึกษาเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การกำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผลให้เข้าใจ
2. หลักสูตรจิตสาขาระยะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ สามารถนำไปใช้สอนในระดับชั้นอื่น ๆ ได้โดยครูผู้สอนอาจเลือกคุณลักษณะจิตสาขาระยะให้เหมาะสมกับผู้เรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในข้ออื่นๆ เช่น ชื่อสัคดิ์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณลักษณะจิตสาขาระยะกับพฤติกรรมการมีจิตสาขาระยะของนักเรียนที่ใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาขาระยะ

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2550). การอนุรักษ์พื้นฟูลุ่มน้ำปิง สำหรับเยาวชน. เชียงใหม่ : คลองข่าง
- กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. (2540). การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- (2553). แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัญญารัตน์ สุดสะอาด. (2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของตลาดริมน้ำดอนหวาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กัลยกร วรกุลสถฐานีย์. (2551). การรับรู้ พฤติกรรม ที่มีต่อจิตสำนึกสาธารณะและการสื่อสารการตลาดที่มีประสิทธิผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะของเยาวชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กาญจนา คุณารักษ์. (2553). พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กิตติพงษ์ แดงเสริมสิริ. (2552). จิตสำนึกสาธารณะและตัวแบบสร้างจิตสำนึกสาธารณะระดับเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.
- กุลทิพย์ ศาสตรระรุจิ. (2551). การถอดบทเรียนกระบวนการสื่อสารของกลุ่มเยาวชนในจิตสำนึกสาธารณะ รายงานผลการวิจัยโครงการวิจัยชุด “การสื่อสารจิตสำนึกสาธารณะ”. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. (2549). การอนุรักษ์ธรรมชาติแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สยามสมาคม.

- โกศล มีความดี. (2547). **ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของข้าราชการตำรวจ**. ปรินญาณิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คณะกรรมการวิชาสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีและชีวิต. (2549). **สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีและชีวิต**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฉันท ชาติทอง. (2550). **เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.
- . (2552). **การออกแบบการสอนแบบย้อนกลับ Backward design**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : วี พรินท์(1991).
- . (2553). **การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.
- จำลอง โพธิ์บุญ. (2552). **การบริหารโครงการสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ : ทิพนตรการพิมพ์.
- จิรภา ทองสร้าง. (2550). **การผลิตสื่อสำหรับนักเรียนประถมศึกษาเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาโรงเรียนคลองกุ่ม สำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร**. ภาคนิพนธ์ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จุฬารัตน์ มูลทรัพย์. (2555). **การพัฒนากิจกรรมสถานการณ์จำลองเพื่อปลูกฝังจิตสาธารณะและความมีวินัย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชวลิต ชุกกำแพง. (2551). **การพัฒนาหลักสูตร**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (2550). **มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). **นวัตกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ : แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.
- . (2552). **สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ**. กรุงเทพฯ : วี พรินท์(1991).
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2548). **คู่มือทางใหม่การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ก้าวใหม่.
- ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์. (2550). **การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). **ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม**. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง. (2551). จิตสำนึกสาธารณะ สร้างได้. **วารสารการบริหารคน**, 29(2), 80-83.
- ทีศนา แคมมณี. (2546). **การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : เมธีทิปส์.
- ธรรมนันทิกา แจ่งสว่าง. (2547). “ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติ กับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปริญญาณิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. **รัช ศรีรักษา**. (2555, พฤษภาคม-สิงหาคม). ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมกับ คุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม . **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม**, 2(2), 46-51.
- ธำรง บัวศรี. (2542). **ทฤษฎีหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2543). **พรมแดนความรู้ด้านการวิจัยและสถิติ**. ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิรมล มาลัย. (2554). **จิตสาธารณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สอนโดยการเสริมกิจกรรมพัฒนาจิตสาธารณะ**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิรมล ศตวุฒิ. (2551). **การจัดการศึกษาแบบเชิงชุมชน นวัตกรรมทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : มิตรภาพการพิมพ์และสตีวดีโอ
- นิตารัชต์ นิลสว่าง. (2548). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรต่อการพัฒนาและอนุรักษ์ป่าชายเลนในท้องที่บ้านเป็ดในจังหวัดตราด**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- บุญทัน ภูบาล. (2549). **การใช้วิถีทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแทนเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2**. ปริญญาณิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2553). **การพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- (2554). **การพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประไพพิศ โอปารพัฒน์. (2548). กระบวนการเกิดจิตสาธารณะของชุมชนบางลำพู. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ปราโมทย์ จันทร์เรือง. (2548). หลักการ และแนวทางการพัฒนาหลักสูตร. ลพบุรี : คณะครุศาสตร์.มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พรพรหม พรรคพวก. (2550). ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในสหวิทยาเขตกรุงเทพตะวันออก. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริ ธรรม และสังคม สัจจจร. (2543). ตำนักไทยที่พึงปรารถนา. กรุงเทพฯ : มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- . (2552). การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน หน่วยที่ 1-7. (พิมพ์ครั้งที่ 3) . นนทบุรี.
- ภัญญามล กระต่ายแก้ว. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อค่านิยมความเป็นไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มนัสสา ชินูปการณพงศ์. (2551). รายงานการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการสื่อสารการตลาดด้วยจิตสำนึกสาธารณะกับการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2552). การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน หน่วยที่ 1-7. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ยุทธศักดิ์ คือรัมย์. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยใช้สิทธิฟ้องคดีสิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รวีวรรณ สุวานิช. (2548). เอกสารคำสอนรายวิชาการพัฒนาหลักสูตร คณะครุศาสตร์. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ราตรี นันทสุคนธ์. (2554). การวิจัยในชั้นเรียนและการวิจัยพัฒนาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : จุดทอง.
- รุ่งกิจ บูรณ์เจริญ และวิสาขา ภูจินดา. (2555). การจัดการขยะฐานศูนย์ กรณีศึกษา โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์ อำเภอจอมพระ จังหวัดสุรินทร์ . วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2 (1), 30-41

- รุจิรี ภู่อาระ. (2545). การพัฒนาหลักสูตร. ตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ. บั๊ค พอยท์.
- เรียม นมรักษ์. (2552). การวิเคราะห์องค์ประกอบของจิตสาธารณะของนักศึกษาในองค์กร
นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
วิทยาอุตสาหกรรมและองค์การบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตรและคณะ. (2547). รูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีจิต
สาธารณะการศึกษาระยะยาว เอกสารประกอบการประชุมสถาบันวิจัยพฤติกรรม
ศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรลักษณ์ ชุมสาย ณ อยุธยา. (2548). การพัฒนารูปแบบหลักสูตรและการสอนเพื่อเสริมสร้างภาพ
ของสมรรถนะทางปัญญา อารมณ์ และจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา. วิทยานิพนธ์
ปริญญาคุุณบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชา นโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำ
ทางการศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา ไตต่อผล, ภูฟ้า เสวกพันธ์, วาริรัตน์ แก้วอุไร และอมรรัตน์ วัฒนาธร. (2558, เมษายน-
มิถุนายน). หลักสูตรเสริมสร้างจิต สาธารณะตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม
ร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.
วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 17 (2), 1-12
- วัลยกร วรกุลลัญฐานีย์. (2551). การรับรู้ พฤติกรรม ที่มีต่อจิตสำนึกสาธารณะและการสื่อสาร
การตลาดที่มีประสิทธิผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะ
ของเยาวชน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : อาร์ แอนด์ เอ็น ปรีนท์
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2547, พฤศจิกายน-ธันวาคม). จิตใต้สำนึกของเด็กไทย. มศว พลวัต, 1(1), 2-3
- วิสาชา ภู่อินดา. (2553). ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ :
บางกอกบลิ๊กการพิมพ์.
- (2555). การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ ใช้ ในการจัดการ
สิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมโรงงาน. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย,
32 (3), 1-16
- วิโพภุส วัฒนานิมิตกุล. (2548). การพัฒนาหลักสูตรองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการศึกษา.
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล และคณะ. (2549). หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- ศุภรัตน์ ทองอ่อน. (2550). การศึกษาเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะในการอนุรักษ์ทรัพยากรด้าน
การอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และด้านการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่6. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต.
สาขาการวิจัยและสถิติการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมพงษ์ ฤทธิผล. (2553). ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน
ของโรงเรียนสังกัดอำเภอพญาเม็งราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 4.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สมพงษ์ สิงหะพล. (2542,มิถุนายน-ตุลาคม). ต้องสอนให้เกิดจิตสำนึกใหม่. สยามจารย์, 13(27),
15-16.
- สาคร ถือเจริญ. (2547). การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากร
ธรรมชาติ. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมิน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
2551. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิก.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). พระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : พริกหวาน
กราฟฟิก.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 2545-2549. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
----- (2549). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554.
ปทุมธานี : สกายบุ๊คส์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). ชุดฝึกอบรมวิทยากรแกนนำ
การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 : กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- สุขชี คำวนศิลป์. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อุทยาน
แห่งชาติได้มเหย็น อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี . วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

- สุภูมิต เกษมสุข และรังสี เกษมสุข. (2551). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้
บทบาทสมมติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนคริน
ทรวิโรฒประสานมิตร (ฝ่ายประถมศึกษา). กรุงเทพฯ :
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- สุคนธรส หุตะวัฒนะ. (2550). ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยเทคนิค เสนอตัว
แบบผ่านภาพการ์ตูนร่วมกับการชี้แนะทางวาจาที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียน ชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3. ปรินญาณิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรม
ศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุจริต เพียรชอบ. (2548). E Learning การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุทธิรักษ์ พันภัยพาล. (2554). การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมภาวะผู้นำนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนปลาย. คุชฌินิพนธ์ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุเทพ อ่วมเจริญ. (2555). การพัฒนาหลักสูตร. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปกร
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2553). การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.
- สุนีย์ ภู่งพันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรยุคปฏิรูปการศึกษาไทย.
เชียงใหม่ : The Knowledge Center.
- สุรี เขียวมรกต. (2548). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟู
ทรัพยากรธรรมชาติ:ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุวิมล ตีรกันันท์. (2547). การประเมินโครงการ แนวทางสู่ การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 5).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2546). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรพินทร์ ชูชมและคณะ. (2549). การวิเคราะห์ปัจจัยทางจิตสังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทาง
ปัญญาและ คุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- อรพินทร์ ชูชม อัจฉรา สุขารมณ และ อุษา ศรีจินดารัตน์. (2547). การวิเคราะห์ปัจจัย ทางจิต
สังคมที่สัมพันธ์กับจิตสำนึกทางปัญญาและคุณภาพชีวิตของเยาวชนไทย. ปรินญาณิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- อริสา สุขสม. (2554). การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะเพื่อชุมชน. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
- อัญชลี ยิ่งรักพันธุ์. (2550). ผลการใช้สถานการณ์จำลองผสานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพ
จริงเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินญาณิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- APEID. (1977). **Implementing curriculum : A Symposium of Experience from The Asian
Region.** Bangkok : UNESCO Regional Office Education in Asia.
- Armstrong, D.G. (1989). **Developing and Documenting the Curriculum.** Needham Heights,
Mass : Allyn and Bacon.
- Beauchamp, G.A. (1981). **Curriculum Theory.**(4th ed). Itasca : F.E. Peacock Publisher.
- Bloom, B.S. (1956). **Taxonomy of Educational Objectives.** New York : David McKay
- Bryant, James Allen, Jr. (2004, February). A Noble Discontent : The Experiences and Perception
of Seven Pre-service Teachers in an Experimental Course Designed to Examine the
Relationship Between Social Consciousness and Education,” **Dissertation Abstracts
International**, 64 (8) , 2831-A
- Carthon , Adrienne Coltte. (2007, March). Popular Culture and African – Americans (Literary)
Consciousness. **Dissertation : Abstracts international**. 67(9) : 3402-A.
- Caswell, H.L and Campbell, D.S. (1935). **Curriculum development.**New York :American
Book.
- Champagne , Louise Desmarais. (2007 , June). Physical Education Teachers as Allies To
Aboriginal Students : Dimensions of Social Consciousness . **Masters Abstracts
International**. 45(3).
- Cronbach, Lee. J. (1970). **Essential of psychological testing.** (3rd ed.). New York : Harper Row.
- Crow , & A.W. (1980). **introduction to Education.** New Delhi : Eurage Publishing House.
- Frances, L. and Louise, Bates Ames. (1955). **Child Behavior.** New York : Harper & Brothers.
- Friere, P. (1973). **Society in transition : Education for critical consciousness.** London :
Sheed and Ward.
- Good, C.V. (1973). **Dictionary of education.**(3rd ed.). New York : McGraw- Hill.
- Hurlock , Elizabeth B. (1978). **Child Development.** (6th ed). New York : Mc Graw – Hill Book
Company.

- Johansen, K. C. (2004,Fall). Social Issue Drama and Its Impact on the Social Consciousness of Preadolescent School Children. **Dissertation Abstracts International**, 65 (4), 1184-A.
- Kerr, Donna. H. (1976). The logic of Policy and successful policies. **Policy Sciences**, 7, 351–363.
- Neagley , Ross L. and N. Deam Evans. (1967). **Hang book for Effective Curriculum Development**. Englelewood Cliffs,N.J : Prentice–Hall
- Oliva, P.F. (1982). **Developing the Curriculum**. Boston : Little Brown and company.
----- (2009). **Developing the Curriculum**. (7th ed.). Boston : Allyn and Bacon.
- Pardon.johannsen , Kirsten C . (2004 , October). Social Issue Drama and Its tnpact on the Social Consciousness of Preadolescent School Childen . **Dissertations Abstract International**, 65 (4) , 1184-A
- Raj, M. (1996). **Consciousness. Encyclopedia Dictionary of Psychology and Education**. New Delhi : Anmol.
- Raymond, J. Corsinl. (1999). **The Dictionary of Psychology**. Philadelphia : Tatlor and Francis.
- Saylor, J.G, & Alexander, W.M. (1974). **Planning curriculum for schools**. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Saylor, J. G., Alexander, W.M., and Lewis, A. J. (1981). **Curriculum Planning for Better Teaching and Learning**. (4th ed.). Japan : Holt-Saunders International Editions.
- Shaver, J. & Berlak, H. (1968). **Democracy, pluralism, and the social studies**. Boston : Houghton Mifflin.
- Stufflebeam, D. L., et al. (1971). **Education evaluation and decision marking**. Illinois : Peacock.
- Taba, H. (1962). **Curriculum development Theory and practice**. New York : Harcourt, Brace & World.
- Trum, L. & Miller, D. (1973). **Secondary School Curriculum Improvement : Challenges,Humanism , Accountability**. (2nd ed). Boston : Allyn and Bacon.
- Tyler, R.W. (1949). **Basic principles of curriculum and instruction**. Chicago : University of Chicago Press.
- Wheeler, D.K. (1974). **Curriculum process**. London : University of London Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.วิโพทธิ์ วัฒนานิมิตกุล	รองอธิการบดี ฝ่ายวิชาการ
อาจารย์ประจำ สาขาหลักสูตรและการสอน
ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา วรรณชัย	อาจารย์ประจำ
สาขาวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา
3. นางบุปผา ศรีทองแท้	ครูวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชน์บางขุนเทียน

ภาคผนวก ข
หนังสือราชการ

ที่ ศธ ๐๕๖๔.๑๔/๑๑๒

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๑๐๖๑ ถนนอิสรภาพ แขวงทิวรัชฎี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

๒๖ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.วิโฆษฐ์ วัฒนานิมิตกุล

ด้วยนางสาวตระกูล จินดานิล นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดหัวกระบือ” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. อาจารย์ ดร.เพ็ญพร ทองคำสุก	ประธานกรรมการ
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์	กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ สอดคล้องกับหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็นอย่างดี ซึ่งคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยของนักศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย ดังแนบมาพร้อมนี้ และบัณฑิตวิทยาลัย ขอขอบคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายวาปี คงอินทร์)

รองคณบดี

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๔๗๓-๗๐๐๐ ต่อ ๑๘๑๐

ที่ ศธ ๐๕๖๔.๑๔/๑๑๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๑๐๖๑ ถนนอิสรภาพ แขวงทิวรุจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

๒๖ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา วรวิเศษชัย

ด้วยนางสาวตระกูล จินดานิล นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดหัวกระบือ” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. อาจารย์ ดร.เพ็ญพร ทองคำสุก	ประธานกรรมการ
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์	กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ สอดคล้องกับหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยของนักศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย ดังแนบมาพร้อมนี้ และบัณฑิตวิทยาลัย ขอขอบคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายวาปี คงอินทร์)

รองคณบดี

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๔๗๓-๗๐๐๐ ต่อ ๑๘๑๐

ที่ ศธ ๐๕๖๔.๑๔/๑๑๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
๑๐๖๑ ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

๒๖ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์บุปผา ศรีทองแท้

ด้วยนางสาวดะรุณี จินดานิล นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดหัวกระบือ” โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. อาจารย์ ดร.เพ็ญพร ทองคำสุก	ประธานกรรมการ
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร อินทรสมพันธ์	กรรมการที่ปรึกษาร่วม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ สอดคล้องกับหัวข้อการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งคำแนะนำของท่านจะเกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยของนักศึกษาให้มีคุณภาพและเหมาะสมเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย ดังแนบมาพร้อมนี้ และบัณฑิตวิทยาลัย ขอขอบคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอาปี คงอินทร์)

รองคณบดี

ปฏิบัติราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐-๒๔๗๓-๗๐๐๐ ต่อ ๑๘๑๐

ภาคผนวก ค
ผลการวิเคราะห์เครื่องมือ

ผลการวิเคราะห์เครื่องมือ

ตารางที่ 11 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ขององค์ประกอบโครงสร้างหลักสูตรจิตสาธาณะ
เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			IOC ของ โครงสร้าง หลักสูตร	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1.หลักการกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.หลักการกับแนวทางการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.หลักการกับการวัดผลประเมินผล	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.จุดมุ่งหมายกับโครงสร้างเนื้อหาและเวลา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.จุดมุ่งหมายกับแนวทางการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6.จุดมุ่งหมายกับการวัดและประเมินผล	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
7.จุดมุ่งหมายกับแผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
8.แนวทางการจัดการเรียนรู้กับ โครงสร้าง เนื้อและเวลา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
9.แนวทางการจัดการเรียนรู้กับการกำหนด สื่อและแหล่งเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
10.แนวทางการจัดการเรียนรู้กับการวัดและ ประเมินผล	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
11.แนวทางการจัดการเรียนรู้กับแผนการ จัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ตารางที่ 12 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้

ข้อ	รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			คะแนนเฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	หน่วยการเรียนรู้มีความสมบูรณ์เหมาะสมและมีรายละเอียดที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน	5	5	5	5.00	มากที่สุด
2	แผนการจัดการเรียนรู้สอดคล้องสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้	5	4	5	4.67	มากที่สุด
3	แผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญครบถ้วนร้อยรัดสัมพันธ์กัน	4	5	5	4.67	มากที่สุด
4	การเขียนสาระสำคัญในแผนถูกต้อง	4	5	5	4.67	มากที่สุด
5	จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจนครอบคลุมเนื้อหาสาระ	5	4	5	4.67	มากที่สุด
6	จุดประสงค์การเรียนรู้พัฒนานักเรียนด้านความรู้ทักษะกระบวนการและเจตคติ	5	5	4	4.67	มากที่สุด
7	กำหนดเนื้อหาสาระเหมาะสมกับคาบเวลา	5	5	4	4.67	มากที่สุด
8	กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระ	5	5	5	5.00	มากที่สุด
9	กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายและสามารถปฏิบัติได้จริง	5	4	5	4.67	มากที่สุด
10	กิจกรรมการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียน	5	5	5	5.00	มากที่สุด
11	กิจกรรมเน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง	5	5	5	5.00	มากที่สุด

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			คะแนนเฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
12	กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องแทรก คุณธรรมและค่านิยมที่พึงงาม	5	5	5	5.00	มากที่สุด
13	วัสดุอุปกรณ์ สื่อและแหล่งเรียนรู้ เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ	4	4	5	4.33	มาก
14	นักเรียนได้ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้วยตนเอง	4	5	5	4.67	มากที่สุด
15	มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้อง กับจุดประสงค์การเรียนรู้	5	5	5	5.00	มากที่สุด
รวม					4.78	มากที่สุด

*เกณฑ์ระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้

- 4.51 – 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ

จิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ข้อ	ค่า p	ค่า r	แปลความหมาย	ข้อ	ค่า p	ค่า r	แปลความหมาย
1	0.50	0.60	ใช้ได้	16	0.40	0.78	ใช้ได้
2	0.35	0.63	ใช้ได้	17	0.90	0.45	ใช้ได้
3	0.40	0.60	ใช้ได้	18	0.40	0.65	ใช้ได้
4	0.33	0.71	ใช้ได้	19	0.45	0.78	ใช้ได้
5	0.40	0.75	ใช้ได้	20	0.40	0.37	ใช้ได้
6	0.85	0.48	ใช้ได้	21	0.55	0.58	ใช้ได้
7	0.35	0.63	ใช้ได้	22	0.35	0.68	ใช้ได้
8	0.40	0.70	ใช้ได้	23	0.43	0.71	ใช้ได้
9	0.65	0.53	ใช้ได้	24	0.50	0.55	ใช้ได้
10	0.50	0.55	ใช้ได้	25	0.38	0.76	ใช้ได้
11	0.45	0.73	ใช้ได้	26	0.70	0.35	ใช้ได้
12	0.55	0.63	ใช้ได้	27	0.30	0.78	ใช้ได้
13	0.30	0.75	ใช้ได้	28	0.70	0.55	ใช้ได้
14	0.28	0.79	ใช้ได้	29	0.45	0.53	ใช้ได้
15	0.40	0.70	ใช้ได้	30	0.28	0.76	ใช้ได้

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบทดสอบวัดจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้มี 30 ข้อ ให้เวลาทำ 1 ชั่วโมง
2. ในแต่ละข้อมีคำตอบในเลือก 3 คำตอบ นักเรียนเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว
3. ในการตอบให้นักเรียนขีดเครื่องหมาย (X) ลงในช่อง ก ข หรือ ค ในกระดาษคำตอบ ดังนี้

กระดาษคำตอบ			
ข้อ	ก	ข	ค
1		X	
2			
3			

4. ถ้าหากต้องการเปลี่ยนคำตอบให้ขีดเส้นทับคำตอบเดิม แล้วขีดเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในช่องที่เลือกใหม่

กระดาษคำตอบ			
ข้อ	ก	ข	ค
1		X	X
2			
3			

5. ห้ามขีดเขียนสิ่งใดลงในแบบทดสอบวัดจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

1. แม่ของบีจะกวาดทำความสะอาดบ้านเป็นประจำ บีจะคอยช่วยแม่ทำความสะอาดบ้านอยู่เสมอ
 - นักเรียนเป็นบี นักเรียนจะทำหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - ก. ทำ เพราะต้องการแบ่งเบาภาระให้กับแม่
 - ข. ทำ เพราะกลัวแม่ตำหนิ
 - ค. ทำ เพราะต้องการให้บ้านสะอาดดี
2. บริเวณหน้าบ้านของสุวิทย์มีกระถางต้นไม้ซึ่งพ่อของเขาได้ปลูกไว้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นฤดูแล้งอากาศร้อน ต้นไม้ขาดน้ำ สุวิทย์จึงตักน้ำมารด เพื่อให้ต้นไม้มีชีวิตอยู่ต่อไปได้ ถ้านักเรียนเป็นสุวิทย์ นักเรียนจะทำหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - ก. ทำ เพราะเป็นต้นไม้ของพ่อ
 - ข. ทำ เพราะเป็นต้นไม้ที่พ่อปลูกเป็นของขวัญของคนในบ้าน
 - ค. ทำ เพราะเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ
3. ในตอนเย็นหลังเลิกเรียนก่อนออกจากห้อง เพื่อนที่เป็นเวรทำความสะอาดได้ขอให้นักเรียนยกเก้าอี้ขึ้นบนโต๊ะเพื่อสะดวกในการทำความสะอาด สมใจไม่ได้เป็นเวรทำความสะอาดในวันนี้ และเขาสังเกตเห็นว่ามีเพื่อนหลายคนที่ออกจากห้องโดยไม่ยกเก้าอี้ขึ้น ถ้านักเรียนเป็นสมใจจะทำอย่างไร
 - ก. ยกเก้าอี้เฉพาะของตนขึ้น สำหรับของเพื่อนคนอื่นเป็นหน้าที่ของเขา
 - ข. ยกเก้าอี้เฉพาะของตนขึ้น แล้วออกไปตามเพื่อนที่ไม่ได้ยกเก้าอี้ให้กลับมายกเก้าอี้ให้เรียบร้อย
 - ค. ช่วยยกเก้าอี้ของเพื่อนคนอื่นที่ไม่ได้ยกขึ้นด้วยจนครบทุกโต๊ะ แล้วค่อยออกไป
4. เมื่อนักเรียนเห็นเพื่อนกำลังยกถังขยะที่หนักไปเท นักเรียนควรทำตามข้อใดมากที่สุด
 - ก. บอกให้เพื่อนคนอื่นมาช่วย
 - ข. เข้าไปช่วยเพื่อนนำถังขยะไปเท
 - ค. ไม่ช่วยเพราะไม่ใช่เวรประจำวัน
5. ข้อใดเป็นลักษณะของผู้ที่มีจิตสาธารณะ
 - ก. ขยันหมั่นเพียรตั้งใจเรียนหนังสือ
 - ข. ช่วยงานอาสาพัฒนาชุมชน
 - ค. ช่วยพ่อแม่ปลูกต้นไม้ ดอกไม้

6. โรงเรียนเกิดน้ำท่วมทุกคนต่างช่วยกันขนย้ายหนังสือออกจากห้องสมุดขึ้นไปชั้น 3 ของอาคารยูวาทรรเห็นเพื่อนช่วยกันขนย้ายหนังสือจำนวนมาก จึงอาสาช่วยอีกคน ถ้านักเรียนเป็นยูวาทรร นักเรียนจะช่วยหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ก. ช่วย เพราะมีหลายคนช่วยกัน
 - ข. ช่วย เพราะต้องการช่วยรักษาหนังสือไว้ใช้ครั้งต่อไป
 - ค. ช่วย เพราะสนุกและตื่นเต้นดี
7. โกสินทร์ซักผ้าและตากไว้ที่ราว จากนั้นออกไปทำธุระนอกบ้าน วันนี้สุนทรอยู่บ้านขณะเดียวกันฝนได้เริ่มตก สุนทรจึงเก็บผ้าของโกสินทร์ที่ตากไว้ให้ ถ้านักเรียนเป็นสุนทรนักเรียนจะเก็บผ้าที่ตากไว้หรือไม่ เพราะเหตุใด
- ก. เก็บ เพราะต้องการเป็นเพื่อนบ้านที่ดี
 - ข. เก็บ เพราะกลัวโกสินทร์โกรธ
 - ค. เก็บ เพราะเต็มใจช่วยเหลือกัน
8. ทุกวันลาวัลย์จะเหลือเงินเก็บจากค่าขนมวันละ 5 บาท เพื่อสะสมไว้ซื้อของตามที่ต้องการแต่ช่วงสัปดาห์นี้ทางโรงเรียนได้จัดตั้งตู้บริจาคเงินรวมน้ำใจสู่ผู้ประสบทุกข์ที่อยู่ในภาคอื่นและประกาศเชิญชวนให้นักเรียนร่วมกันบริจาค ถ้านักเรียนเป็นลาวัลย์จะทำอย่างไร
- ก. ร่วมบริจาคเงินและชวนเพื่อนๆ บริจาคด้วย เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น
 - ข. ไม่ร่วมบริจาค เพราะทำให้ได้เงินสะสมไม่ครบตามที่ต้องการ
 - ค. ดูก่อนว่ามีคนบริจาคมากแล้วหรือยัง ถ้ามีมากแล้วก็ไม่จำเป็นต้องบริจาค
9. พื้นที่หลายจังหวัดในภาคอีสานประสบกับปัญหาน้ำท่วม ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจึงมีการให้ความช่วยเหลือด้วยการบริจาคเงิน โดยการส่ง sms พิมพ์ว่า “น้ำใจไทย” ข้อความละ 3 บาท อัมเห็นถึงความเดือดร้อนของผู้ประสบภัยน้ำท่วมจึงช่วยเหลือด้วยการบริจาคเงิน โดยการส่ง sms จำนวน 10 ครั้ง จากเหตุการณ์นี้นักเรียนจะช่วยเหลือหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ก. ช่วย เพราะเห็นว่าพื้นที่ที่ตนอยู่มีโอกาสเกิดน้ำท่วม แล้วตนจะได้รับความช่วยเหลือบ้าง
 - ข. ช่วย เพราะเห็นถึงความเดือดร้อนของภัยน้ำท่วม
 - ค. ช่วย เพราะอยากเป็นที่ทันสมัย

10. หมู่บ้านของวิลาสินีฝนตกหนักจนทำให้เกิดน้ำท่วม ทุกคนช่วยกันนำทรายใส่กระสอบ เพื่อกั้นน้ำไม่ให้ไหลเข้ามาท่วมภายในหมู่บ้าน วิลาสินีจึงออกแรงช่วยกัน ถ้านักเรียนเป็นวิลาสินี นักเรียนจะช่วยหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ช่วย เพราะทุกคนอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน
 - ช่วย เพราะบ้านของตนเองก็ท่วมด้วย
 - ช่วย เพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม
11. วันนี้ตอนเย็นหลังเลิกเรียนขณะที่สนใจกำลังเดินออกจากประตูโรงเรียน ก็ได้พบเห็นเพื่อนกำลังเขียนผนังของโรงเรียนอยู่ ถ้านักเรียนเป็นสนใจจะทำอย่างไร
- กลับเข้าไปบอกครูว่ามีเพื่อนนักเรียนเขียนกำแพงโรงเรียน
 - เดินต่อไปไม่ต้องสนใจ เพราะพวกนี้ต้องเป็นเด็กเกเรแน่ๆ เดียวเราจะเดือดร้อนถ้าเข้าไปยุ่ง
 - เข้าไปบอกให้นักเรียนกลุ่มนั้นเลิกเขียนและบอกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ
12. ในบริเวณ โรงเรียนเช่นตามถนน ม้านั่งหรือที่ต่างๆ มักจะมีขยะ จำพวกเศษกระดาษหรือถุงพลาสติกทิ้งอยู่เรียกรวด ซึ่งบางครั้งภารโรงของโรงเรียนเก็บหรือทำความสะอาดได้ไม่ทั่วถึง วันนี้ رأไผ่และเพื่อนๆชวนกันไปนั่งม้าหินอ่อนหลังอาคาร และพบเศษขยะทิ้งอยู่ที่ม้าหินอ่อนนักเรียนเป็น رأไผ่ จะทำอย่างไร
- รวบรวมขยะใส่ถุงพลาสติก หรือรวมเป็นกองไว้ และเก็บคนทิ้งไปด้วย
 - ชวนเพื่อนๆชวนกันเก็บขยะที่ม้าหินอ่อนดังกล่าวแล้วไปทิ้งในถังขยะ
 - ถ้าถังขยะอยู่บริเวณนั้นก็เก็บไปทิ้งในถัง ถ้าไม่มีก็จะเก็บรวบรวมใส่ถุงพลาสติกไว้ตรงนั้น
13. หลังจากเลิกเรียนแล้ว กรรมการกับเพื่อนก็เดินกลับบ้าน ระหว่างทางกรรมการเห็นเศษกระดาษและถุงพลาสติกตกกระจัดกระจายบนถนน โดยไม่รู้ว่ายขยะมาจากไหน ถ้านักเรียนเป็นกรรมการจะทำอย่างไร
- ชวนเพื่อนช่วยกันเก็บขยะดังกล่าวไปทิ้งในถังขยะ แล้วค่อยเดินกลับบ้าน
 - บอกเพื่อนๆช่วยกันเก็บขยะ พอคิดว่ามีธุระต้องรีบกลับบ้าน
 - ไม่ต้องเก็บก็ได้ เดี่ยวขยะก็ปลิวไปที่อื่นถนนก็จะสะอาดเหมือนเดิม
14. บริเวณใต้ถุนอาคารเรียน ราตรีพบโทรทัศน์เปิดอยู่โดยที่ไม่มีนักเรียนดู ราตรีจึงปิด ถ้านักเรียนเป็นราตรี นักเรียนจะทำหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ทำ เพราะกลัวครูมาพบแล้วจะตำหนิ
 - ทำ เพราะต้องการช่วยประหยัดไฟโรงเรียน
 - ทำ เพราะเป็นสมบัติของส่วนรวม เมื่อไม่มีใครใช้ก็ปิด

15. เย็นวันหนึ่งขณะที่มันต์นภากับเพื่อนๆกำลังเล่นน้ำอยู่ในสระน้ำของหมู่บ้าน เธอเห็นลุงซึ่งเป็นชาวสวนในหมู่บ้านกำลังแช่ถังฉีดยาฆ่าแมลงในสระน้ำ เพื่อล้างถังในสระอาดหลังจากฉีดยาฆ่าแมลงในสวนมา ถ้านักเรียนเป็นมันต์นภา จะทำอย่างไร
- บอกลุงให้ทราบถึงผลที่จะตามมา มีคนอื่นนำน้ำไปใช้
 - บอกผู้ใหญ่บ้านให้ช่วยเตือนลุง เพราะตนเป็นเด็กไม่เหมาะที่จะตักเตือนผู้ใหญ่
 - ไม่เป็นไร สระน้ำกว้าง แค่ล้างถังฉีดยาก็จะไม่เสียหรอก
16. ถ้านักเรียนเดินบนท้องถนนแล้วพบว่าฝาท่อระบายน้ำเปิดอยู่ นักเรียนควรทำอย่างไร
- ไม่สนใจ
 - เดินผ่านไปด้วยความระมัดระวัง
 - แจ้งตำรวจหรือเจ้าหน้าที่
17. หมู่บ้านของพานทอง อยู่ใกล้กับบริเวณที่เป็นป่าเสื่อมโทรม เข้มักจะเห็นชาวบ้านเข้าไปในป่า และตัดไม้มาใช้ในชีวิตประจำวันอยู่เสมอจนต้นไม้ที่มีอยู่ลดน้อยลง ถ้านักเรียนเป็นพานทองจะทำอย่างไร
- อยู่เฉยๆ เพราะเราเป็นเด็กคงทำอะไรมากไปไม่ได้ ให้ผู้ใหญ่เขาจัดการกันเอง
 - บอกให้ชาวบ้านลดการตัดไม้ลง โดยบอกให้ทราบถึงผลกระทบที่จะตามมา
 - ไปปลูกป่าเพิ่ม และชวนชาวบ้านมาช่วยกันปลูกต้นไม้ทดแทนต้นไม้ที่ถูกตัดไป
18. มาวินกับเพื่อนๆ พวกกันไปเที่ยวตลาดนัดและซื้อขนมมานั่งรับประทานที่ศาลากลางหมู่บ้าน เมื่อทานขนมเสร็จ มาวินเก็บถุงพลาสติกทิ้งลงถังขยะเป็นที่เรียบร้อย แล้วจึงแยกย้ายกันกลับบ้าน ถ้านักเรียนเป็นมาวิน นักเรียนจะทำหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ทำ เพราะเป็นการช่วยดูแลรักษาความสะอาด
 - ทำ เพราะต้องการให้ศาลาสะอาด
 - ทำ เพราะครูที่โรงเรียนสอน
19. “ห้ามทิ้งขยะบริเวณทางหลวง” ข้อความดังกล่าวนักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด
- เห็นด้วย เพราะกลัวคนที่เห็นต่อว่า
 - เห็นด้วย เพราะทุกคนต้องช่วยกันรักษาโลก
 - เห็นด้วย เพราะเราต้องช่วยกันรักษาความสะอาด

20. ปัจจุบันมีการใช้ถุงพลาสติกอย่างแพร่หลาย จึงมีการณรงค์ให้ถุงผ้าแทน วิชาเป็นคนหนึ่งที่ทำให้การสนับสนุนเรื่องนี้ ทุกครั้งที่ไปตลาดวิชาจะนำถุงผ้าไปด้วยทุกครั้ง ถ้านักเรียนเป็นรศานักเรียนจะทำหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ทำ เพราะหลายคนให้การสนับสนุน
 - ทำ เพราะเป็นการลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติก
 - ทำ เพราะที่บ้านมีปัญหาการกำจัดขยะถุงพลาสติก
21. บ้านของสาธิตตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำ ภายในชุมชนจะติดป้ายประกาศว่า “ห้ามทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง” สาธิตอ่านแล้วมีความภาคภูมิใจที่ตนเอง ไม่เคยทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลองเลย และยังช่วยดูแลแม่น้ำให้ใสสะอาดอยู่เสมอ ถ้านักเรียนเป็นสาธิต นักเรียนจะปฏิบัติหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ปฏิบัติ เพราะชุมชนมีน้ำสะอาด และสิ่งแวดล้อมที่ดี
 - ปฏิบัติ เพราะชุมชนจะได้มีที่สะอาดและหน้าอยู่
 - ปฏิบัติ เพราะขยะทำให้น้ำไม่สะอาด กลัวไม่มีน้ำในการอุปโภคบริโภค
22. วันเสาร์นี้ทางคณะกรรมการหมู่บ้านของ สมพรได้ประกาศเชิญชวนให้สมาชิกของหมู่บ้าน ออกมาร่วมกันพัฒนาถนนทางเข้าหมู่บ้าน สมพรทราบว่าทุกครั้งที่มีการพัฒนาหมู่บ้านจะมีคนช่วยกันมากมายอยู่แล้ว ถ้านักเรียนเป็นสมพรจะทำอย่างไร
- ถ้าผู้ปกครองไปช่วยพัฒนาหมู่บ้านตนเองก็จะไปร่วมด้วย
 - ไปช่วยเขาพัฒนา แต่ไปไม่นาน พอให้เขาเห็นว่าเราไปช่วยแล้ว
 - ไปช่วยเขาพัฒนา เพราะแม้มีคนมากแล้วเราก็ไม่ควรละเลย
23. หลังจากสอบปลายภาคประจำปีการศึกษา 2561 เสร็จสิ้น ก่อนปิดภาคเรียน โรงเรียนนัดหมายให้นักเรียนทุกคนมาช่วยกันพัฒนาโรงเรียน ปรัชญาเป็นนักเรียนของโรงเรียนเหล่านี้ร่วมกับเพื่อนๆ ในห้องมาช่วยกันพัฒนาโรงเรียน ถ้านักเรียนเป็นปรัชญา นักเรียนจะมาหรือไม่ เพราะเหตุใด
- มา เพราะครูเชิ่ชื่อ
 - มา เพราะเพื่อนทั้งห้องมา
 - มา เพราะต้องการช่วยพัฒนาโรงเรียน

24. รัฐบาลมีนโยบายให้ประชาชนช่วยกันประหยัดพลังงานไฟฟ้า โดยการปิดไฟที่ไม่จำเป็น ลดการใช้พลังงานไฟฟ้า นักเรียนจะปฏิบัติหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ปฏิบัติ เพราะเป็นการช่วยชาติ
 - ปฏิบัติ เพราะเห็นหลายบ้านจ่ายค่าไฟฟ้าน้อย
 - ปฏิบัติ เพราะเป็นการลดค่าไฟฟ้าบ้านของตนเอง
25. วันเสาร์นี้เทศบาลตำบลมีโครงการปลูกป่าที่ห้วยน้ำเหนือ เพื่อสร้างสมดุลทางธรรมชาติ ในการร่วมปลูกป่าทางเทศบาลตำบลขอความร่วมมือให้ประชาชนเตรียมพันธุ์ไม้มาปลูกเอง กำหนดจึงเตรียมพันธุ์ไม้และไปร่วมปลูกป่าในครั้งนี้ ถ้านักเรียนเป็นกำนัน นักเรียนจะไปร่วมปลูกป่าในครั้งนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด
- ไป เพราะผู้นำระดับสูงมาร่วมงานด้วย
 - ไป เพราะเป็นกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของชุมชน
 - ไป เพราะตนเป็นผู้นำชุมชน
26. เมื่อนักเรียนเข้าไปใช้ห้องน้ำสาธารณะแล้ว พบป้ายเขียนว่า “โปรดทำความสะอาดก่อนออกจากห้องน้ำ” นักเรียนจะให้ความร่วมมือหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ให้ความร่วมมือ เพราะตนก็ชอบความสะอาด
 - ให้ความร่วมมือ เพราะเห็นใจและรู้จักคนทำความสะอาด
 - ให้ความร่วมมือ เพราะเป็นห้องน้ำที่มีคนใช้ร่วมกันหลายคน
27. ภาคเหนือในฤดูหนาวอากาศค่อนข้างหนาวจัด ทางจังหวัดจึงประกาศขอรับบริจาคผ้าห่ม เพื่อช่วยเหลือประชาชน ๓๕๕๕ จึงร่วมบริจาคผ้าห่มที่ไม่ได้ใช้ 1 ผืน ถ้านักเรียนเป็นคณะ นักเรียนจะทำหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ทำ เพราะตนมีผ้าห่มเหลือใช้
 - ทำ เพราะเห็นใจคนภาคเหนือที่ต้องทนหนาว
 - ทำ เพราะอยากบรรเทาความเดือดร้อนของทุกคน
28. โป๊ปเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยพลเรือนของหมู่บ้าน วันที่หมู่บ้านมีประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา มีการจัดขบวนแห่ มีประชาชนร่วมขบวนจำนวนมาก โป๊ปจึงช่วยอำนวยความสะดวกให้กับขบวนแห่บนท้องถนน ถ้านักเรียนเป็น โป๊ป นักเรียนจะทำหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ทำ เพราะมีค่าตอบแทน
 - ทำ เพราะอาสาสมัครเป็นงานบริการประชาชน
 - ทำ เพราะกลัวชาวบ้านตำหนิว่าอาสาสมัครไม่ทำงาน

29. ข้อความที่ว่า “มากกว่าการปลุกต้นไม้ คือ การปลูกจิตสำนึกสาธารณะประโยชน์ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” หลังจากดูโฆษณาทางโทรทัศน์แล้ว วิจิตราร่วมปลุกต้นไม้กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ถ้านักเรียนเป็นวิจิตรา นักเรียนจะร่วมปลุกต้นไม้กับการไฟฟ้าผ่านระบบออนไลน์หรือไม่ เพราะเหตุใด
- ก. ร่วม เพราะเพื่อนบอกให้ร่วมกิจกรรมนี้
 - ข. ร่วม เพราะเป็นเรื่องที่ตนสนใจอยากทำ
 - ค. ร่วม เพราะเห็น กฟภ. สามารถนำต้นไม้ไปปลูกจริง เป็นประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม
30. พิษชานั่งรถโดยสารประจำทางเห็นป้ายเตือนเขียนว่า “โปรดอย่าทิ้งขยะลงข้างทาง” เธอจึงปฏิบัติตามข้อความดังกล่าว ถ้านักเรียนจะปฏิบัติหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ก. ปฏิบัติ เพราะเพื่อรักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อม
 - ข. ปฏิบัติ เพราะกลัวคนในรถจะเห็นแล้วจะไม่พอใจ
 - ค. ปฏิบัติ เพราะตนเองรักษาความสะอาดเหมือนกัน

แผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวัดหัวกระปือ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์	ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3	ภาคเรียนที่ 1/2561
หน่วยการเรียนรู้ 1 เรื่อง จิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม		เวลา 12 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง บุคคลตัวอย่างของฉันทัน		เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

จิตสาธารณะ เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

ผู้ที่มีจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

สิ่งแวดล้อม คือ สิ่งรอบตัวเรา มีทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต

ผลการเรียนรู้

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของจิตสาธารณะและสิ่งแวดล้อม สามารถระบุลักษณะพฤติกรรมผู้ที่มีจิตสาธารณะได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายและความสำคัญของคำว่าจิตสาธารณะได้
2. ระบุลักษณะพฤติกรรมลักษณะของนักเรียนที่มีจิตสาธารณะได้
3. อธิบายความสำคัญของจิตสาธารณะกับยุคปัจจุบันได้
4. อธิบายความหมายและความสำคัญของสิ่งแวดล้อมได้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

มีจิตสาธารณะ

1. ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน
2. เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นการรับรู้

- นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน 30 ข้อ และบันทึกคะแนน
- ครูยกตัวอย่างบุคคลที่มีจิตสาธารณะ เช่น พี่ตูน บอดี้สแลม และเรื่องราวของ 15 คน

สุดยอด ผู้ทำดีเป็นต้นแบบของสังคม (<https://highlight.kapook.com/view/65376>)

2. ขั้นการตอบสนอง

- แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 8 กลุ่มๆละ 5 คน โดยให้แต่ละกลุ่มเลือกบุคคลตัวอย่างข้างต้นที่สนใจ กลุ่มละมา 1 ท่าน

3. ขั้นการเห็นคุณค่า

- นักเรียนแต่ละกลุ่ม ศึกษาข้อมูลของบุคคลตัวอย่างที่สนใจ

4. ขั้นการจัดระบบ

- นักเรียนแต่ละกลุ่ม นำข้อมูลของบุคคลตัวอย่างที่ศึกษา และความมีจิตสาธารณะของบุคคลตัวอย่างมาทำเป็นแผนผังความคิดและนำเสนอหน้าชั้นเรียน

5. ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย

- นักเรียนแต่ละคนสรุปความสำคัญของจิตสาธารณะ โดยศึกษาจากการนำเสนอเรื่อง “บุคคลตัวอย่างของฉัน”

ประเมิน

- ครูประเมินผลของนักเรียนดังนี้ สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะเข้าร่วมกิจกรรมการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การตอบคำถาม การนำเสนอ ประเมินแผนผังความคิด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยใช้แบบประเมินตามสภาพจริง

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. <https://highlight.kapook.com/view/65376>
2. ภาพบุคคลตัวอย่าง
3. ใบงาน เรื่อง “บุคคลตัวอย่างของฉัน”
4. ใบงาน เรื่อง “ความสำคัญของจิตสาธารณะ”

เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินการปฏิบัติการทำกิจกรรมของนักเรียน

รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
1. การวางแผน ในการทำงานในกลุ่ม	สมาชิกในกลุ่มทุกคนร่วมกันกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มตลอดเวลา	สมาชิกในกลุ่มโดยส่วนใหญ่ร่วมกันกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม	สมาชิกในกลุ่มบางส่วนร่วมกันกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม	สมาชิกในกลุ่มเพียงหนึ่งคนกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม
2. ความร่วมมือในการทำงานในกลุ่ม	ให้ความร่วมมือในการทำงาน คอยสนับสนุนช่วยเหลือกันทำงาน นำเสนอความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของกลุ่ม	ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการทำงาน คอยสนับสนุนช่วยเหลือกันทำงาน นำเสนอความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของกลุ่ม	ให้ความร่วมมือในการทำงาน คอยสนับสนุนช่วยเหลือกันทำงาน นำเสนอความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของกลุ่มเป็นบางครั้ง	ไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน คอยสนับสนุนช่วยเหลือกันทำงาน นำเสนอความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของกลุ่ม
3. การแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม	ร่วมกันถามคำถาม เพื่อให้ทำงานมีความชัดเจนเพิ่มขึ้น มีการให้ข้อเสนอแนะรับฟังความคิดเห็น และมีการนำเสนอมุมมองของตนเอง	ส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการอภิปรายร่วมกัน และมีการถามคำถามบางครั้ง เพื่อให้ทำงานมีความชัดเจนเพิ่มขึ้น มีการนำมุมมองของสมาชิกภายในกลุ่มมาพิจารณา	ขัดจังหวะในการแสดงความคิดเห็นของเพื่อนบางครั้ง และไม่มีการตั้งคำถามเพื่อให้งานมีความชัดเจน ไม่ให้ข้อเสนอแนะ	ขัดจังหวะในการแสดงความคิดเห็นของเพื่อนบ่อยครั้งและไม่มีการตั้งคำถามเพื่อให้งานมีความชัดเจน ไม่ให้ข้อเสนอแนะ

รายการ ประเมิน	ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
4. การจัด กระทำข้อมูล และการ นำเสนอ	จัดกระทำข้อมูล อย่างเป็นระบบ มี การเชื่อมโยงให้ เห็นเป็นภาพรวม และนำเสนอด้วย แบบต่าง ๆ อย่าง ชัดเจนถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูล อย่างเป็นระบบ มี การจำแนกข้อมูล ให้เห็น ความสัมพันธ์ นำเสนอด้วยแบบ ต่าง ๆ ได้แต่ยังไม่ ชัดเจน	จัดกระทำข้อมูล อย่างเป็นระบบ มี การยกตัวอย่าง เพิ่มเติมให้เข้าใจ ง่ายและนำเสนอ ด้วยแบบต่าง ๆ แต่ ยังไม่ชัดเจน และ ไม่ถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูล อย่างไม่เป็น ระบบ และมีการ นำเสนอไม่สื่อ ความหมายและ ไม่ชัดเจน
5. มีจิต สาธารณะ	มีส่วนร่วมใน กิจกรรม หรือ สถานการณ์ที่ ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ ผู้อื่นชุมชนและ สังคม โดยไม่ ต้องเตือน อาสาสมัครทำงาน กับเพื่อนด้วย ความเต็มใจทุก ครั้ง	มีส่วนร่วมใน กิจกรรมหรือ สถานการณ์ที่ ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม โดยมีการเตือนเป็น บางครั้ง อาสาสมัคร ทำงานกับเพื่อน ด้วยความเต็มใจ เป็นส่วนใหญ่	มีส่วนร่วมใน กิจกรรมหรือ สถานการณ์ที่ ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม โดยมีการเตือน เป็นส่วนใหญ่ อาสาสมัครทำงาน กับเพื่อนด้วยความ เต็มใจ เป็นบางครั้ง	มีส่วนร่วมใน กิจกรรมหรือ สถานการณ์ที่ ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ ผู้อื่นชุมชน และ สังคมโดยมีการ เตือน ทุกครั้ง อาสาสมัครทำงาน กับเพื่อนด้วย ความเต็มใจ เป็น ส่วนน้อย

เกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพ

ผลคะแนนรวม	17-20	คะแนน	ได้ระดับคุณภาพ	4	หมายถึง	ดีมาก
ผลคะแนนรวม	13-16	คะแนน	ได้ระดับคุณภาพ	3	หมายถึง	ดี
ผลคะแนนรวม	8-12	คะแนน	ได้ระดับคุณภาพ	2	หมายถึง	พอใช้
ผลคะแนนรวม	4-7	คะแนน	ได้ระดับคุณภาพ	1	หมายถึง	ควรปรับปรุง

แผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวัดหัวกระบือ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1/2561
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง จิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เวลา 12 ชั่วโมง
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ปัญหาขยะในบริเวณโรงเรียนและชุมชนวัดหัวกระบือ
 เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ปัญหาขยะ เป็นลักษณะของเสียหรือสิ่งที่ไม่ใช้แล้วทั้งที่เกิดขึ้นจากอุปโภคบริโภค กิจกรรมทั้งหลายของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นบ้านเรือน ชุมชน ตลาด โรงงานอุตสาหกรรม โรงเรียน ซึ่งทำให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นปัญหาต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ สัตว์ และพืช ทั้งต่อสุขภาพร่างกาย จิตใจ และการดำเนินชีวิต

ผลการเรียนรู้

วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาขยะและแนวทางในการแก้ไขปัญหาในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาขยะในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือได้
2. ศึกษาปัญหาขยะและบอกแนวทางในการแก้ไขปัญหาในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือได้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

มีจิตสาธารณะ

1. ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน
2. เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อ โรงเรียน ชุมชน และสังคม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นการรับรู้

- ครูให้นักเรียนดูภาพขณะบริเวณโรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ

2. ขั้นการตอบสนอง

- ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพขณะบริเวณโรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ

3. ขั้นการเห็นคุณค่า

- ให้นักเรียนแต่ละคนช่วยกันวิเคราะห์ปัญหาขณะในบริเวณโรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือส่งผลกระทบต่อนักเรียนและคนชุมชนอย่างไรบ้าง

4. ขั้นการจัดระบบ

- แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 8 กลุ่มๆละ 5 คน นักเรียนช่วยกันศึกษาปัญหาขณะในบริเวณโรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ
- นำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหาขณะในบริเวณโรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ โดยทำเป็นแผนผังความคิดและนำเสนอ

5. ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย

- นักเรียนแต่ละคนสรุป เรื่อง การแก้ปัญหาขณะในบริเวณโรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบืออย่างยั่งยืนที่ทุกคนสามารถปฏิบัติได้ เป็นแผนผังความคิด

ประเมิน

- ครูประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนดังนี้ สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม สังเกตจากการรายงานของนักเรียน การตอบคำถาม ประเมินการทำกิจกรรม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยใช้แบบประเมินตามสภาพจริง

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. ภาพขณะในบริเวณโรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ
2. แผนผังความคิด เรื่อง ปัญหาขณะในบริเวณโรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ
3. ใบงาน เรื่อง การแก้ปัญหาขณะในบริเวณโรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบืออย่างยั่งยืน

เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินการปฏิบัติการทำกิจกรรมของนักเรียน

รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
1. การวางแผน ในการทำงานในกลุ่ม	สมาชิกในกลุ่มทุกคนร่วมกันกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มตลอดเวลา	สมาชิกในกลุ่มโดยส่วนใหญ่ร่วมกันกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม	สมาชิกในกลุ่มบางส่วนร่วมกันกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม	สมาชิกในกลุ่มเพียงหนึ่งคนกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม
2. ความร่วมมือในการทำงานในกลุ่ม	ให้ความร่วมมือในการทำงาน คอยสนับสนุนช่วยเหลือกันทำงาน นำเสนอความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของกลุ่ม	ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการทำงาน คอยสนับสนุนช่วยเหลือกันทำงาน นำเสนอความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของกลุ่ม	ให้ความร่วมมือในการทำงาน คอยสนับสนุนช่วยเหลือกันทำงาน นำเสนอความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของกลุ่มเป็นบางครั้ง	ไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน คอยสนับสนุนช่วยเหลือกันทำงาน นำเสนอความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของกลุ่ม
3. การแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม	ร่วมกันถามคำถาม เพื่อให้ทำงานมีความชัดเจนเพิ่มขึ้น มีการให้ข้อเสนอแนะรับฟังความคิดเห็น และมีการนำเสนอมุมมองของตนเอง	ส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการอภิปรายร่วมกัน และมีการถามคำถามบางครั้ง เพื่อให้ทำงานมีความชัดเจนเพิ่มขึ้น มีการนำมุมมองของสมาชิกภายในกลุ่มมาพิจารณา	ขัดจังหวะในการแสดงความคิดเห็นของเพื่อนบางครั้ง และไม่มีการตั้งคำถามเพื่อให้งานมีความชัดเจน ไม่ให้ข้อเสนอแนะ	ขัดจังหวะในการแสดงความคิดเห็นของเพื่อนบ่อยครั้งและไม่มีการตั้งคำถามเพื่อให้งานมีความชัดเจน ไม่ให้ข้อเสนอแนะ

รายการ ประเมิน	ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
4. การจัด กระทำข้อมูล และการ นำเสนอ	จัดกระทำข้อมูล อย่างเป็นระบบ มี การเชื่อมโยงให้ เห็นเป็นภาพรวม และนำเสนอด้วย แบบต่าง ๆ อย่าง ชัดเจนถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูล อย่างเป็นระบบ มี การจำแนกข้อมูล ให้เห็น ความสัมพันธ์ นำเสนอด้วยแบบ ต่าง ๆ ได้แต่ยังไม่ ชัดเจน	จัดกระทำข้อมูล อย่างเป็นระบบ มี การยกตัวอย่าง เพิ่มเติมให้เข้าใจ ง่ายและนำเสนอ ด้วยแบบต่าง ๆ แต่ ยังไม่ชัดเจน และ ไม่ถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูล อย่างไม่เป็น ระบบ และมีการ นำเสนอไม่สื่อ ความหมายและ ไม่ชัดเจน
5. มีจิต สาธารณะ	มีส่วนร่วมใน กิจกรรม หรือ สถานการณ์ที่ ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ ผู้อื่นชุมชนและ สังคม โดยไม่ ต้องเตือน อาสาสมัครทำงาน กับเพื่อนด้วย ความเต็มใจทุก ครั้ง	มีส่วนร่วมใน กิจกรรมหรือ สถานการณ์ที่ ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม โดยมีการเตือนเป็น บางครั้ง อาสาสมัคร ทำงานกับเพื่อน ด้วยความเต็มใจ เป็นส่วนใหญ่	มีส่วนร่วมใน กิจกรรมหรือ สถานการณ์ที่ ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม โดยมีการเตือน เป็นส่วนใหญ่ อาสาสมัครทำงาน กับเพื่อนด้วยความ เต็มใจ เป็นบางครั้ง	มีส่วนร่วมใน กิจกรรมหรือ สถานการณ์ที่ ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ ผู้อื่นชุมชน และ สังคมโดยมีการ เตือน ทุกครั้ง อาสาสมัครทำงาน กับเพื่อนด้วย ความเต็มใจ เป็น ส่วนน้อย

เกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพ

ผลคะแนนรวม	17-20	คะแนน	ได้ระดับคุณภาพ	4	หมายถึง	ดีมาก
ผลคะแนนรวม	13-16	คะแนน	ได้ระดับคุณภาพ	3	หมายถึง	ดี
ผลคะแนนรวม	8-12	คะแนน	ได้ระดับคุณภาพ	2	หมายถึง	พอใช้
ผลคะแนนรวม	4-7	คะแนน	ได้ระดับคุณภาพ	1	หมายถึง	ควรปรับปรุง

แผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวัดหัวกระบือ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1/2561
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง จิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เวลา 12 ชั่วโมง
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องปัญหาน้ำเน่าเสียบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ
 เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ปัญหาน้ำเน่าเสีย เป็นปัญหาที่พบในแหล่งน้ำทั่วไปโดยเฉพาะบริเวณใกล้ชุมชนและแหล่งโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากฝีมือมนุษย์ การทิ้งสิ่งปฏิกูลจากบ้านเรือนและโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ

ผลการเรียนรู้

วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาน้ำเน่าเสียบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ และแนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาน้ำเน่าเสีย และแนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือได้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

มีจิตสาธารณะ

1. ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน
2. ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อ โรงเรียน ชุมชน และสังคม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นการรับรู้

- ครูให้นักเรียนดูภาพน้ำเน่าเสียบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ

2. ขั้นการตอบสนอง

- นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับน้ำเน่าเสียบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ

3. ขั้นการเห็นคุณค่า

- นักเรียนแต่ละคนช่วยกันวิเคราะห์ปัญหา น้ำเน่าเสีย และแนวทางการแก้ไขปัญหา น้ำเน่าเสียบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ ส่งผลกระทบต่อนักเรียนและคนในชุมชนอย่างไร

4. ขั้นการจัดระบบ

- แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 8 กลุ่มๆละ 5 คน นักเรียนช่วยกันศึกษาปัญหา น้ำเน่าเสียบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ

- นำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ โดยทำเป็นแผนผังความคิดและนำเสนอ

5. ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย

- นักเรียนแต่ละคนสรุป เรื่อง การแก้ปัญหาน้ำเน่าเสียในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบืออย่างยั่งยืนที่ทุกคนสามารถปฏิบัติได้ เป็นแผนผังความคิด

ประเมิน

ครูประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนดังนี้ สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การตอบคำถาม การทำกิจกรรม และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยใช้แบบประเมินตามสภาพจริง

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. ภาพน้ำเน่าในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ
2. แผนผังความคิด เรื่อง ปัญหาน้ำเน่าเสียในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ
3. ใบงาน เรื่อง การแก้ปัญหาน้ำเน่าเสียในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบืออย่างยั่งยืน

เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินการปฏิบัติการทำกิจกรรมของนักเรียน

รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
1. การวางแผน ในการทำงานในกลุ่ม	สมาชิกในกลุ่มทุกคนร่วมกันกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มตลอดเวลา	สมาชิกในกลุ่มโดยส่วนใหญ่ร่วมกันกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม	สมาชิกในกลุ่มบางส่วนร่วมกันกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม	สมาชิกในกลุ่มเพียงหนึ่งคนกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม
2. ความร่วมมือในการทำงานในกลุ่ม	ให้ความร่วมมือในการทำงาน คอยสนับสนุนช่วยเหลือกันทำงาน นำเสนอความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของกลุ่ม	ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการทำงาน คอยสนับสนุนช่วยเหลือกันทำงาน นำเสนอความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของกลุ่ม	ให้ความร่วมมือในการทำงาน คอยสนับสนุนช่วยเหลือกันทำงาน นำเสนอความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของกลุ่มเป็นบางครั้ง	ไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน คอยสนับสนุนช่วยเหลือกันทำงาน นำเสนอความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของกลุ่ม
3. การแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม	ร่วมกันถามคำถาม เพื่อให้ทำงานมีความชัดเจนเพิ่มขึ้น มีการให้ข้อเสนอแนะรับฟังความคิดเห็น และมีการนำเสนอมุมมองของตนเอง	ส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการอภิปรายร่วมกัน และมีการถามคำถามบางครั้ง เพื่อให้ทำงานมีความชัดเจนเพิ่มขึ้น มีการนำมุมมองของสมาชิกภายในกลุ่มมาพิจารณา	ขัดจังหวะในการแสดงความคิดเห็นของเพื่อนบางครั้ง และไม่มีที่ตั้งคำถามเพื่อให้งานมีความชัดเจน ไม่ให้ข้อเสนอแนะ	ขัดจังหวะในการแสดงความคิดเห็นของเพื่อนบ่อยครั้งและไม่มีที่ตั้งคำถามเพื่อให้งานมีความชัดเจน ไม่ให้ข้อเสนอแนะ

รายการ ประเมิน	ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
4. การจัด กระทำข้อมูล และการ นำเสนอ	จัดกระทำข้อมูล อย่างเป็นระบบ มี การเชื่อมโยงให้ เห็นเป็นภาพรวม และนำเสนอด้วย แบบต่าง ๆ อย่าง ชัดเจนถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูล อย่างเป็นระบบ มี การจำแนกข้อมูล ให้เห็น ความสัมพันธ์ นำเสนอด้วยแบบ ต่าง ๆ ได้แต่ยังไม่ ชัดเจน	จัดกระทำข้อมูล อย่างเป็นระบบ มี การยกตัวอย่าง เพิ่มเติมให้เข้าใจ ง่ายและนำเสนอ ด้วยแบบต่าง ๆ แต่ ยังไม่ชัดเจน และ ไม่ถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูล อย่างไม่เป็น ระบบ และมีการ นำเสนอไม่สื่อ ความหมายและ ไม่ชัดเจน
5. มีจิต สาธารณะ	มีส่วนร่วมใน กิจกรรม หรือ สถานการณ์ที่ ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ ผู้อื่นชุมชนและ สังคม โดยไม่ ต้องเตือน อาสาสมัครทำงาน กับเพื่อนด้วย ความเต็มใจทุก ครั้ง	มีส่วนร่วมใน กิจกรรมหรือ สถานการณ์ที่ ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม โดยมีการเตือนเป็น บางครั้ง อาสาสมัคร ทำงานกับเพื่อน ด้วยความเต็มใจ เป็นส่วนใหญ่	มีส่วนร่วมใน กิจกรรมหรือ สถานการณ์ที่ ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม โดยมีการเตือน เป็นส่วนใหญ่ อาสาสมัครทำงาน กับเพื่อนด้วยความ เต็มใจ เป็นบางครั้ง	มีส่วนร่วมใน กิจกรรมหรือ สถานการณ์ที่ ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ ผู้อื่นชุมชน และ สังคมโดยมีการ เตือน ทุกครั้ง อาสาสมัครทำงาน กับเพื่อนด้วย ความเต็มใจ เป็น ส่วนน้อย

เกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพ

ผลคะแนนรวม	17-20	คะแนน	ได้ระดับคุณภาพ	4	หมายถึง	ดีมาก
ผลคะแนนรวม	13-16	คะแนน	ได้ระดับคุณภาพ	3	หมายถึง	ดี
ผลคะแนนรวม	8-12	คะแนน	ได้ระดับคุณภาพ	2	หมายถึง	พอใช้
ผลคะแนนรวม	4-7	คะแนน	ได้ระดับคุณภาพ	1	หมายถึง	ควรปรับปรุง

แผนการจัดการเรียนรู้โรงเรียนวัดหัวกระบือ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1/2561
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง จิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เวลา 12 ชั่วโมง
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมในบริเวณโรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ
 เวลา 3 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ เกิดขึ้นมานานแล้ว เนื่องจากสิ่งมีชีวิตมีการเปลี่ยนแปลง ออกมาเดินตามท้องถนน บุกรุกหากินบ้านเรือนและทำลายสิ่งของในชุมชนและโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นเพราะคนไปบุกรุกที่อยู่ของมันก่อนทำให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป

ผลการเรียนรู้

วิเคราะห์สาเหตุปัญหาสิ่งแวดล้อมในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือ และแนวทางการแก้ปัญหาได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

วิเคราะห์สาเหตุปัญหาสิ่งแวดล้อมและแนวทางการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือและชุมชนวัดหัวกระบือได้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

มีจิตสาธารณะ

1. ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน
2. ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นการรับรู้

- ครูให้นักเรียนดูภาพสิ่งแวดล้อมที่ออกมาหากินบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระบือ และชุมชนวัดหัวกระบือ

2. ขั้นการตอบสนอง

- นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลิงแสมที่ออกมาหากินบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระปือและชุมชนวัดหัวกระปือ

3. ขั้นการเห็นคุณค่า

- นักเรียนแต่ละคนช่วยกันวิเคราะห์ปัญหาลิงแสมและแนวทางการแก้ไขปัญหา น้ำเน่าเสียบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระปือและชุมชนวัดหัวกระปือ ส่งผลกระทบต่อนักเรียนและคนในชุมชนอย่างไร

4. ขั้นการจัดระบบ

- แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 8 กลุ่มๆละ 5 คน นักเรียนช่วยกันศึกษาปัญหาลิงแสมบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระปือและชุมชนวัดหัวกระปือ

- นำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขปัญหาลิงแสมในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระปือและชุมชนวัดหัวกระปือ โดยทำเป็นแผนผังความคิดและนำเสนอ

5. ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย

- นักเรียนแต่ละคนสรุป เรื่อง การแก้ปัญหา น้ำเน่าเสียในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระปือและชุมชนวัดหัวกระปืออย่างยั่งยืนที่ทุกคนสามารถปฏิบัติได้ เป็นแผนผังความคิด

ประเมิน

- ครูประเมินผลของนักเรียนดังนี้ สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การทำกิจกรรม การตอบคำถาม ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยใช้แบบประเมินตามสภาพจริง

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

1. ภาพลิงแสมในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระปือและชุมชนวัดหัวกระปือ
2. แผนผังความคิด เรื่อง ปัญหาลิงแสมในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระปือและชุมชนวัดหัวกระปือ
3. ใบงาน เรื่อง การแก้ปัญหาลิงแสมในบริเวณ โรงเรียนวัดหัวกระปือและชุมชนวัดหัวกระปืออย่างยั่งยืน

เกณฑ์การให้คะแนนแบบประเมินการปฏิบัติการทำกิจกรรมของนักเรียน

รายการประเมิน	ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
1. การวางแผน ในการทำงานในกลุ่ม	สมาชิกในกลุ่มทุกคนร่วมกันกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มตลอดเวลา	สมาชิกในกลุ่มโดยส่วนใหญ่ร่วมกันกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม	สมาชิกในกลุ่มบางส่วนร่วมกันกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม	สมาชิกในกลุ่มเพียงหนึ่งคนกำหนดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม
2. ความร่วมมือในการทำงานในกลุ่ม	ให้ความร่วมมือในการทำงาน คอยสนับสนุนช่วยเหลือกันทำงาน นำเสนอความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของกลุ่ม	ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการทำงาน คอยสนับสนุนช่วยเหลือกันทำงาน นำเสนอความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของกลุ่ม	ให้ความร่วมมือในการทำงาน คอยสนับสนุนช่วยเหลือกันทำงาน นำเสนอความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของกลุ่มเป็นบางครั้ง	ไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน คอยสนับสนุนช่วยเหลือกันทำงาน นำเสนอความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานของกลุ่ม
3. การแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม	ร่วมกันถามคำถาม เพื่อให้ทำงานมีความชัดเจนเพิ่มขึ้น มีการให้ข้อเสนอแนะรับฟังความคิดเห็น และมีการนำเสนอมุมมองของตนเอง	ส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการอภิปรายร่วมกัน และมีการถามคำถามบางครั้ง เพื่อให้ทำงานมีความชัดเจนเพิ่มขึ้น มีการนำมุมมองของสมาชิกภายในกลุ่มมาพิจารณา	ขัดจังหวะในการแสดงความคิดเห็นของเพื่อนบางครั้ง และไม่มีที่ตั้งคำถามเพื่อให้งานมีความชัดเจน ไม่ให้ข้อเสนอแนะ	ขัดจังหวะในการแสดงความคิดเห็นของเพื่อนบ่อยครั้งและไม่มีที่ตั้งคำถามเพื่อให้งานมีความชัดเจน ไม่ให้ข้อเสนอแนะ

รายการ ประเมิน	ระดับคะแนน			
	4	3	2	1
4. การจัด กระทำข้อมูล และการ นำเสนอ	จัดกระทำข้อมูล อย่างเป็นระบบ มี การเชื่อมโยงให้ เห็นเป็นภาพรวม และนำเสนอด้วย แบบต่าง ๆ อย่าง ชัดเจนถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูล อย่างเป็นระบบ มี การจำแนกข้อมูล ให้เห็น ความสัมพันธ์ นำเสนอด้วยแบบ ต่าง ๆ ได้แต่ยังไม่ ชัดเจน	จัดกระทำข้อมูล อย่างเป็นระบบ มี การยกตัวอย่าง เพิ่มเติมให้เข้าใจ ง่ายและนำเสนอ ด้วยแบบต่าง ๆ แต่ ยังไม่ชัดเจน และ ไม่ถูกต้อง	จัดกระทำข้อมูล อย่างไม่เป็น ระบบ และมีการ นำเสนอไม่สื่อ ความหมายและ ไม่ชัดเจน
5. มีจิต สาธารณะ	มีส่วนร่วมใน กิจกรรม หรือ สถานการณ์ที่ ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ ผู้อื่นชุมชนและ สังคม โดยไม่ ต้องเตือน อาสาสมัครทำงาน กับเพื่อนด้วย ความเต็มใจทุก ครั้ง	มีส่วนร่วมใน กิจกรรมหรือ สถานการณ์ที่ ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม โดยมีการเตือนเป็น บางครั้ง อาสาสมัคร ทำงานกับเพื่อน ด้วยความเต็มใจ เป็นส่วนใหญ่	มีส่วนร่วมใน กิจกรรมหรือ สถานการณ์ที่ ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม โดยมีการเตือน เป็นส่วนใหญ่ อาสาสมัครทำงาน กับเพื่อนด้วยความ เต็มใจ เป็นบางครั้ง	มีส่วนร่วมใน กิจกรรมหรือ สถานการณ์ที่ ก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ ผู้อื่นชุมชน และ สังคมโดยมีการ เตือน ทุกครั้ง อาสาสมัครทำงาน กับเพื่อนด้วย ความเต็มใจ เป็น ส่วนน้อย

เกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพ

ผลคะแนนรวม	17-20	คะแนน	ได้ระดับคุณภาพ	4	หมายถึง	ดีมาก
ผลคะแนนรวม	13-16	คะแนน	ได้ระดับคุณภาพ	3	หมายถึง	ดี
ผลคะแนนรวม	8-12	คะแนน	ได้ระดับคุณภาพ	2	หมายถึง	พอใช้
ผลคะแนนรวม	4-7	คะแนน	ได้ระดับคุณภาพ	1	หมายถึง	ควรปรับปรุง

แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรม
การมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คำชี้แจง 1. ให้ครูผู้สอนศึกษานิยาม ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ เกณฑ์การให้คะแนน และเกณฑ์พิจารณาสรุปผลการประเมินแต่ละคุณลักษณะ

2. ให้ครูผู้สอนประเมินพฤติกรรมของนักเรียน โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงดังนี้

0 หมายถึง ปรับปรุง
 1 หมายถึง พอใช้
 2 หมายถึง ดี
 3 หมายถึง ดีเยี่ยม

นิยาม

จิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่ผู้เรียนนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม มีความคิดและพฤติกรรมการกระทำ รักษาดูแล รับผิดชอบ หรืออาสาทำหน้าที่ต่างๆเพื่อส่วนรวม ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน สังคม ด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน

ตัวชี้วัด

- 1 ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน
- 2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อ โรงเรียน ชุมชน และสังคม

ตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
1 ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน	1.1 ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ 1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาโดยไม่หวังผลตอบแทน 1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สินและอื่นๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น
2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อ โรงเรียน ชุมชน และสังคม	2.1 ดูแล รักษาสาธารณสมบัติและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ 2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อ โรงเรียน ชุมชนและสังคม 2.3 เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น

เกณฑ์การให้คะแนน

ตัวชี้วัดที่ ๑ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ

พฤติกรรมบ่งชี้	ปรับปรุง (0)	พอใช้ (1)	ดี (2)	ดีเยี่ยม (3)
1.1 ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครองและครูทำงานด้วยความเต็มใจ	ไม่ช่วยเหลือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง	ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง และครูทำงาน	ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครองและ ครูทำงาน อาสา	ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครองและครู ทำงาน อาสาทำงาน
1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ	และครู	อาสาทำงาน และแบ่งปัน สิ่งของให้ ผู้อื่นด้วย	ทำงานช่วยคิด ช่วยทำ และ แบ่งปันสิ่งของ ให้ผู้อื่นด้วย	ช่วยคิดช่วยทำ แบ่งปันสิ่งของ และช่วยแก้ปัญหา ให้ผู้อื่นด้วยความ เต็มใจ
1.3 แบ่งปันสิ่งของทรัพย์สินและอื่นๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น		ความเต็มใจ	ความเต็มใจ	เต็มใจ

ตัวชี้วัดที่ ๒ เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

พฤติกรรมบ่งชี้	ปรับปรุง (0)	พอใช้ (1)	ดี (2)	ดีเยี่ยม (3)
2.1 ดูแลรักษาสาธารณะสมบัติ และสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ	ไม่สนใจ ดูแลรักษา ทรัพย์สินสมบัติ	ดูแล รักษา ทรัพย์สินสมบัติ สิ่งแวดล้อม ของห้องเรียน	ดูแล รักษา ทรัพย์สินสมบัติ สิ่งแวดล้อม ของห้องเรียน	ดูแล รักษาทรัพย์สิน สมบัติสิ่งแวดล้อม ของห้องเรียน
2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนชุมชนและสังคม	และ สิ่งแวดล้อม ของ โรงเรียน	โรงเรียน และ เข้าร่วม กิจกรรมเพื่อ สังคมและ สาธารณะ ประโยชน์ของ โรงเรียนด้วย ความเต็มใจ	โรงเรียนชุมชน และเข้าร่วม กิจกรรมเพื่อ สังคมและ สาธารณะ ประโยชน์ของ โรงเรียนด้วย ความเต็มใจ	โรงเรียน ชุมชน และเข้าร่วม กิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณะ ประโยชน์ของ โรงเรียนและ ชุมชนด้วยความ เต็มใจ
2.3 เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น		เข้าร่วม กิจกรรมเพื่อ สังคมและ สาธารณะ ประโยชน์ของ โรงเรียนด้วย ความเต็มใจ	เข้าร่วม กิจกรรมเพื่อ สังคมและ สาธารณะ ประโยชน์ของ โรงเรียนด้วย ความเต็มใจ	เต็มใจ

ภาคผนวก จ

แบบตอบรับและบทความวิจัย

ที่ อว ๐๕๖๗.๒/๙๔๕

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
๑ ถนนอุทองนอก เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ตอบรับการเข้าร่วมนำเสนอผลงานในการประชุมวิชาการระดับชาติ

เรียน คุณตระกูล จินตานิล

ตามที่ท่านได้ส่งผลงาน เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนวัดหัวกระบือ” รหัสบทความ edu๒๐๑๙_๐_๑๔๓
เพื่อนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ การศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ครั้งที่ ๓ ประจำปี ๒๕๖๒
ในวันศุกร์ที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ณ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา นั้น

ในการนี้ คณะกรรมการการจัดประชุมวิชาการระดับชาติได้พิจารณาผลงานของท่านเสร็จ
เรียบร้อยแล้ว จึงขอตอบรับให้ท่านสามารถเข้าร่วมนำเสนอผลงาน ตามวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าว
ทั้งนี้ ผลงานของท่านจะได้รับการเผยแพร่ตีพิมพ์ใน Proceeding ฉบับ Online ในเว็บไซต์ :
<http://conference.ssru.ac.th/edu2019> ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นันทิยา น้อยจันทร์)

คณบดีคณะครุศาสตร์

สำนักงานคณบดีคณะครุศาสตร์

โทรศัพท์ ๐ ๒๑๖๐ ๑๐๖๑-๒ ต่อ ๑๓๓

โทรสาร ๐ ๒๑๖๐ ๑๐๕๗

**การพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ**

ตระกูลณี จินตานิล

นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

e-mail : jewelry.dd2524@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 2) เปรียบเทียบจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนวัดหัวกระบือ สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานครจำนวน 40 คน โดยวิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 3 ตัวเลือก มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.45-0.79 มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.28-0.90 และมีค่าความเชื่อมั่น KR-20 เท่ากับ 0.58 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มไม่อิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีองค์ประกอบครบถ้วนระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการของหลักสูตรและด้านจุดมุ่งหมาย รองลงมา คือ ด้านโครงสร้างเนื้อหาและเวลา ตามลำดับ
2. ผลการเปรียบเทียบจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ : พัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะ จิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

The Development of Public Mind Curriculum for Environmental Conservation among Grade 9 Students at Wat Hua Krabue School

DARUNEE JINDANIN

Master of Education Program In Curriculum and Instruction

Academic year 2018 Bann Somdet Chaopraya Rajabhat University

e-mail : jewelry.dd2524@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this quasi-experimental research were 1) to develop public mind curriculum for environmental conservation among grade 9 students and 2) to compare public mind among grade 9 students before and after learning public mind curriculum for environmental conservation. The sample of this study was 40 grade 9 students (room1) at Wat Hua Krabue School, Bang Khun Thian District Office, Bangkok. The sample was selected based on a cluster random sampling. Data were collected through the following instruments: 1) Four learning management plan and 2) Achievement test containing multiple-choice questions with three options, and the difficulty value of 0.45-0.79, the discriminant power of 0.28-0.90 and the KR-20 reliability of 0.58. Data collection was conducted in the first semester of academic year 2018. Data were then analyzed using statistics including mean, standard deviation, and the dependent sample t-test.

The results of this research indicated as follows:

1. Overall public mind curriculum for environmental conservation was at a high level. When individual aspects were considered, two aspects with the highest level were curriculum principles and goals, followed by structural content and time, respectively.
2. Overall public mind of the sample before and after learning public mind curriculum for environmental conservation was different with a statistical significance level of .001. A mean of public mind of the sample after learning the curriculum was higher than before.

Keywords: Curriculum development, The Development of Public Mind Curriculum, Public mind for environmental conservation

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายโดยเฉพาะครูมี หน้าที่ อบรมสั่งสอนขัดเกลาจิตใจและยัง ต้องปลูกฝังคุณธรรมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม ทำตนให้มีจิตสาธารณะต่อส่วนรวม มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ.2551,น.5)

กระทรวงศึกษาธิการ (2552,น.45) ให้ความสำคัญกับการสร้างเด็กให้มีจิตสาธารณะ ซึ่งในระดับ สถานศึกษา จิตสาธารณะนับได้อยู่ในความสนใจของนักการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องอย่างมากโดยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานที่ 1 ว่าคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก โดยคนไทยต้องเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ตัวบ่งชี้คือ กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ ความรู้ ทักษะที่จำเป็นและพอเพียงในการดำรงชีวิต ทักษะ การเรียนรู้และการปรับตัว ทักษะทางสังคมคุณธรรม จิตสาธารณะและจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองไทยและพลโลก โดยมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องด้านต่างๆให้กับผู้เรียน รวมถึงการรู้จักผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด“จิตสาธารณะ” เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้เรียน 1 ใน 8 ข้อ ที่สถานศึกษาต้องเน้น โดยสถานศึกษาต้องมีชั่วโมง ให้เด็กทำกิจกรรมสาธารณะ รวม 165 ชั่วโมง คือประถมศึกษาศึกษาปีที่ 1-6 จะต้องทำกิจกรรม 60 ชั่วโมง มัธยมศึกษาตอนต้น 45 ชั่วโมง มัธยมศึกษาปลาย 60 ชั่วโมง โดยหวังให้ผู้เรียนได้ซึมซับสิ่งดีๆ จากการทำกิจกรรมและเป็นนิสัยติดตัวไปจนโต “จิตสาธารณะ” เป็น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน นับว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้อง เพราะการปลูกฝังจิตสาธารณะนั้นควรปลูกฝังให้ เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเป็นช่วงที่มีความไวต่อการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมอย่างยิ่ง ถ้าเด็กได้รับการปลูกฝัง จิตสาธารณะให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม เมื่อเติบโตขึ้นจะทำให้เขาสามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของ กระแสเศรษฐกิจและวัฒนธรรมต่างชาติ อันจะส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุขกาย สบาย ใจ ตลอดจนเป็นประชาชนที่ดีที่เหมาะสมกับครอบครัว สังคม และประเทศชาติสืบเนื่องต่อไป

สังคมคุณภาพ คือ สังคมที่ยึดหลักความสมดุลพอดีและพึ่งตนเองได้ ทุกคนควรมีโอกาสและความเสมอภาคที่จะพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ เพื่อเป็นคนดี คนเก่งพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มี จิตสำนึกสาธารณะและมีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีมีเมืองและชุมชนที่น่าอยู่ (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545) การส่งเสริมให้บุคคลมีจิตสาธารณะซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ บุคคลตระหนักในคุณค่าของตนเองและส่วนรวม ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552, น.45) ได้สรุปถึงปัญหาจากการขาด จิตสาธารณะที่อยู่ใกล้ตัวเราตลอดเวลาที่ทุกคนต้องตระหนัก ว่าเป็นผลจากการขาดจิตสาธารณะทั้งสิ้น ดังนั้น จิตสาธารณะจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดกับทุกคนในสังคมทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ และระดับตัวบุคคลที่ต้องหัน

มาให้ความสำคัญและตระหนักในสิ่งนี้อย่างเร่งด่วน การสร้างคนให้มีจิตสาธารณะ จึงมีความสำคัญต่อบุคคล สังคม องค์กร สังคม และประเทศชาติอย่างมาก ถ้าเราปลูกฝัง ส่งเสริม หรือพัฒนาให้คนมีจิตสำนึกสาธารณะ ด้วยวิธีการต่างๆ จะทำให้คนในชาติมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อาสาดูแลรับผิดชอบส่วนรวม มีการใช้สมบัติส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่าใช้อย่างทะนุถนอม รู้จักการแบ่งปันโอกาสในการใช้ของส่วนรวมให้ผู้อื่น ปัญหาการเอารัดเอาเปรียบปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด การทำลายสาธารณะสมบัติต่างๆ จะลดลง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน หรือพวกพ้องก็จะลดลง ซึ่งการสร้างและปลูกจิตสาธารณะให้แก่คนในชาติ ให้มีความรัก ความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อคนอื่นและสังคมโดยรวม การมีคุณธรรมจริยธรรม การมีจิตที่คิดสร้างสรรค์เป็นกุศล และมุ่งทำกรรมดีที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม คิดในทางที่ดีไม่ทำลายเบียดเบียนบุคคล สังคม วัฒนธรรม ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อม เมื่อคนส่วนใหญ่มีจิตสาธารณะจะนำไปสู่สังคมและชุมชนที่เข้มแข็ง สงบสุข และมีการพัฒนาที่ยั่งยืนทันอารยประเทศ คำว่า “จิตสาธารณะ” ได้มีคำในภาษาไทยที่มีความหมายเป็นนัยเดียวกันอยู่หลายคำด้วยกัน คือ “จิตสำนึกทางสังคม” “จิตอาสา” หรือ “จิตสำนึกสาธารณะ” ส่วนในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Public Mind” หรือ “Public Consciousness” (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552, น.13) ได้กล่าวว่า จิตสาธารณะ หมายถึง การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติมีความสำนึกและยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ดังนั้น การมีจิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องทำการปลูกฝังแก่เยาวชนไทย ถ้าสามารถปลูกฝังและส่งเสริมจิตสาธารณะให้แก่เยาวชนได้ ปัญหาต่างๆ จะลดลง อย่างน้อยการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องก็จะลดน้อยลง และนำไปสู่สังคมที่มีการพัฒนาขึ้นในสังคมปัจจุบัน ปัญหาต่างๆที่เกิดจากการขาดจิตสาธารณะของคนนั้น บางปัญหาก็เป็นเรื่องใกล้ตัว หรือเกิดขึ้นรอบตัวทุกคน พฤติกรรมดังกล่าวแม้จะดูเหมือนเป็นเรื่องธรรมดา แต่ก็ไม่ควรปล่อยละเลยไป เพราะเด็กรุ่นนี้ก็จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่มีจิตสาธารณะและอาจทำสิ่งที่เสียหายร้ายแรงต่อทรัพยากรและของส่วนรวมได้มากยิ่งขึ้น รวมถึงสร้างปัญหาแก่สังคมและประเทศชาติมากยิ่งขึ้น (สุขุมล เกษมสุข และรังสี เกษมสุข, 2551, น.1)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาทำให้สนใจศึกษาการส่งเสริมจิตสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย ด้วยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research Principle) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักกระตือรือร้น มีจิตสาธารณะ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนอย่างยั่งยืนต่อไป จึงได้เปิดสอนหลักสูตรจิตสาธารณะ เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ได้ประโยชน์ต่อส่วนรวม ปลูกฝังจิตสาธารณะ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระปือ

2. เพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ ระหว่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหลังการเรียนตามหลักสูตรสูงกว่าก่อนการเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนวัดหัวกระบือ สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 80 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ ใช้เวลา 12 ชั่วโมงซึ่งเนื้อหาประกอบด้วย กิจกรรมจิตสาธารณะ โดยนำเนื้อหาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น มาเสนอต่อประธานกรรมการและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ และนำไปปรับปรุงแก้ไข

2.2 แบบทดสอบวัดจิตสาธารณะ โดยใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ เป็นแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

- 1) กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบทดสอบวัดการมีจิตสาธารณะ
- 2) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบ
- 3) ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับจิตสาธารณะที่เหมาะสมกับจุดประสงค์เพื่อนำมาเป็นเนื้อหาในการจัดทำแบบทดสอบ

แบบทดสอบ

- 4) สร้างแบบทดสอบวัดจิตสาธารณะ แบบปรนัยแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
- 5) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง
- 6) นำแบบทดสอบหาอำนาจจำแนกไปทดลองใช้กับนักเรียน โรงเรียนวัดหัวกระบือ สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อหาคุณภาพของข้อสอบรายข้อ โดยได้ข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.45-0.79 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.28-0.90

7) นำแบบทดสอบที่ผ่านการวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ จำนวน 30 ข้อ มาวิเคราะห์หาคุณภาพทั้งหมด โดยวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นจากสูตร KR-20 ของวิทนียและซาเบอร์(Whitney & Sabers,1970) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.58

8) นำแบบทดสอบที่ผ่านการหาความเชื่อมั่นแล้วไปทดสอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 40 คน ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 คะแนนที่ได้จากการทดสอบของผู้เรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนน จิตสาธารณะทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ด้วยการทดสอบค่าสถิติ โดยใช้การทดสอบที (t-test for dependent)

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ในมาตรา 22 และมาตรา 24 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดหัวกระบือ โดยมีองค์ประกอบครบถ้วน และมีความเหมาะสม ประกอบด้วยหลักการ จุดมุ่งหมาย มาตรฐานกลุ่มสาระและการเรียนรู้

2. ผลเปรียบเทียบการมีจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าหลังการทดลองใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระบือ มีจิตสาธารณะสูงขึ้น

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและคะแนนเฉลี่ยร้อยละของผลการทดสอบวัดจิตสาธารณะ ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ
ก่อนการทดลอง	90	58.85	14.40	65.36
หลังการทดลอง	90	74.20	13.60	82.44

จากตารางที่ 1 พบว่าก่อนเรียนหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 58.83$) คิดเป็นร้อยละ 65.36 หลังเรียนหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X} = 74.20$) คิดเป็นร้อยละ 82.44

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบจิตสาธารณะ ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จิตสาธารณะ	n	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	p
		\bar{x}	S.D	\bar{x}	S.D		
จิตสาธารณะ	40	58.83	14.40	74.20	13.60	-18.30***	0.000

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการใช้หลักสูตรจิตสาธาณณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 58.83$) และหลังเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 74.20$) เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรจิตสาธาณณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

สรุปผลและอภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ผลจากการพัฒนาหลักสูตรจิตสาธาณณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระปือ ได้หลักสูตรที่มีองค์ประกอบครบถ้วน หลักสูตรมีคุณภาพ มีความถูกต้องเหมาะสม และสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรตามกระบวนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาขั้นตอน และรายละเอียดต่างๆเพื่อรวบรวมข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความจำเป็นในการพัฒนา โดยผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์นโยบาย การจัดการศึกษา ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตร ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มาตรา 6 กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม มีจิตสาธาณณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ.2551:น.5) ซึ่งต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการสร้างเด็กให้มีจิตสาธาณณะ รู้จักดูแลของส่วนรวม รวมถึงการรู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและของประเทศชาติ โดยให้หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด “จิตสาธาณณะ” เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 1 ใน 8 ข้อ ที่สถานศึกษาต้องเน้น โดยสถานศึกษาต้องมีชั่วโมง ให้เด็กทำกิจกรรมสาธาณณะ โดยหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนวัดหัวกระปือ ยังได้กำหนดการพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความมีจิตสาธาณณะ ให้ผู้เรียนเกิดความสามารถตามวัตถุประสงค์นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาหลักสูตร โดยมีการกำหนดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยผู้วิจัยได้วางแผนเลือกเนื้อหาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสาธาณณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาโครงร่างหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีความเหมาะสมมีองค์ประกอบครบถ้วน ผู้วิจัยได้นำการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน จากขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งแนวทางในการจัดกิจกรรมมาพัฒนาหลักสูตรจิตสาธาณณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระปือ โดยกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาและเวลา แนวทางการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ นิรมล ศตวดี

(2551, น.9) ซึ่งกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย จุดมุ่งหมายเฉพาะ โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาหลักสูตร การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแนวทางการใช้หลักสูตร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลวิจัยของ บุญเลี้ยง ทุมทอง (2554, น.15-16) จำแนกองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร คือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหา การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลหลักสูตร ในการตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตร ผู้วิจัยได้นำโครงสร้างหลักสูตรเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระปือ มีค่าเฉลี่ย 4.93 อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าทุกองค์ประกอบของโครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสม ส่วนผลการประเมินความสอดคล้องมีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่า โครงสร้างหลักสูตรมีความสอดคล้องกันทุกประเด็นหลังจากนั้นยังได้นำโครงสร้างไปปรับปรุงและแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้จำนวน 4 แผน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมในการนิเทศการสอนโดยภาพรวมสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามแผน มีการบันทึกผลหลังการสอนทุกครั้งทำให้ทราบถึงข้อดีและข้อบกพร่องของหลักสูตรเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร เป็นขั้นสรุปและตัดสินประสิทธิภาพของหลักสูตร ซึ่งพบว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีข้ออภิปราย มีดังนี้

ผลการเปรียบเทียบการมีจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าความมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยการทดสอบวัดความมีจิตสาธารณะหลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 82.44 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัช ศรีรักษา (2555) ที่ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมกับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระดับคุณธรรมพื้นฐานนักเรียนอยู่ในระดับมาก 2) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระดับคุณธรรมพื้นฐานนักเรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 3) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและระดับคุณธรรมพื้นฐานนักเรียนในโรงเรียนที่สอนในช่วงชั้นที่ต่างกันไม่แตกต่างกัน 4) การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวก จากการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สอดคล้องกับผลการวิจัยของวัฒนา ไตต่อผล, ภูฟ้า เสวกพันธ์, วาริรัตน์ แก้วอุไร และอมรรัตน์ วัฒนาร (2558 น.1-12) ที่พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะหลังการใช้หลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะตามทฤษฎีการ

เรียนรู้ทางปัญญาสังคัมร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคัม สูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นหลักสูตรที่ดีมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักกระตือรือร้น มีจิตสาธารณะในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งดีงามในสังคัมและอยู่ร่วมกันในสังคัมอย่างมีความสุข อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1. หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระปือ ก่อนนำไปใช้สอน ครูควรศึกษาเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ตลอดจนการวัดและประเมินผลให้เข้าใจ
2. หลักสูตรจิตสาธารณะเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดหัวกระปือ สามารถนำไปใช้สอนในระดับชั้นอื่นๆ ได้โดยครูผู้สอนอาจเลือกลักษณะจิตสาธารณะให้เหมาะสมกับผู้เรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในข้ออื่นๆ เช่น ชื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบคุณลักษณะจิตสาธารณะกับพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนที่ใช้รูปแบบกิจกรรมเสริมสร้างจิตสาธารณะ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ:ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.ท.)
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ. กรุงเทพฯ. พรินท์(1991).

- ธวัช ศรีรักษา. (2555, พฤษภาคม-สิงหาคม). ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมกับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 2(2), 46-51.
- นิรมล ศตวุฒิ. (2551). การจัดการศึกษาแบบเชิงชุมชน: นวัตกรรมทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: มิตรภาพการพิมพ์และสตูดิโอ
- บุญเลี้ยง ทুমทอง. (2554). การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒนา ไตต่อผล, ภูฟ้า เสวกพันธ์, วาริรัตน์ แก้วอุไร และอมรรัตน์ วัฒนาธร. (2558, เมษายน-มิถุนายน). หลักสูตรเสริมสร้างจิต สำนึกตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครพนม, 17(2), 1-12
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 2545-2549. กรุงเทพฯ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุขุมล เกษมสุข และรังสี เกษมสุข. (2551). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้บทบาทสมมติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร(ฝ่ายประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

ภาคผนวก ฉ

ผลการสอบวัดภาษาอังกฤษตามเกณฑ์ CEFR

บ.ส.ร.น.ด.จ.ช.อ.ป.ร.ย.ช.
Ban Sorndejchaopraya Rajabhat University

This is to certify that

MISS DARUNEE JINDANIN

Achieved BSRU- TEST of English Proficiency (BSRU – TEP) level

B2

Given on 17th July 2017

Linda Gainma

(Asst. Prof. Dr. Linda Gainma)
President

No. ... CEFR. 14320360/2560

ภาคผนวก ฉ

เกียรติบัตรและโล่เกียรติคุณที่ได้รับ

The National Conference on Education for Learning Development 2019

เกียรติบัตรมอบนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า
นางสาวตระกูล จินดาณิล
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ได้รับรางวัลงานวิจัยดีเด่น
กลุ่มครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์

การประชุมวิชาการระดับชาติ
“การศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ครั้งที่ 3 ประจำปี 2562”
ให้ไว้ ณ วันศุกร์ที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2562
ณ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Hime
(รองศาสตราจารย์ ดร.นันทิยา น้อยจันทร์)
คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

www.conference.ssrui.ac.th/edu2019

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวตระกูล จินดานิล
วัน/เดือน/ปี เกิด	วันที่ 17 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2524
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 129/271 ถนนบางขุนเทียน แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร 10150
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2547	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (ค.บ) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โปรแกรมวิชา วิทยาศาสตร์ทั่วไป
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2548 – พ.ศ. 2550	ครูโรงเรียนเจริญวัย อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2551 – พ.ศ. 2553	ครูโรงเรียนสมฤติสมุทรสาคร อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
พ.ศ. 2554 – พ.ศ. 2555	ครูโรงเรียนเทศบาลบ้านมหาชัย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
1 พ.ย. พ.ศ. 2555 – ปัจจุบัน	ครูโรงเรียนวัดหัวกระบือ สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร